

บทที่ 3

(เรื่องเล่า)ชีวิตและประสบการณ์ความเจ็บป่วยของนักศึกษา

เนื้อหาในบทนี้ ผู้ศึกษาได้นำเสนอเรื่องราวชีวิตและประสบการณ์ความเจ็บป่วยของนักศึกษาที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง ผ่านการเล่าเรื่องของตัวผู้ศึกษาเอง ซึ่งนักศึกษาที่กล่าวถึงนั้นเป็นนามสมมติมีความหลากหลายทั้งในด้านอายุ เพศ อาชีพ แต่ละบุคคลจะมีการจัดการกับชีวิตของตนเองอย่างไร ในความแตกต่างตามเงื่อนไขของชีวิต บริบทแวดล้อมของแต่ละคน แม้จะอยู่ภายใต้สังคมวัฒนธรรมเดียวกัน

ดาโย่ง: ชีวิตที่เหลือขอเพียงเท่านั้นเพื่อรอวันหมดลมหายใจ

ชีวิตของดาโย่ง

บ้านสองชั้นที่ติดอยู่ริมถนนสายหลักของหมู่บ้านเพื่อมุ่งสู่ตัวเมือง เสียงรถแล่นผ่านในแต่ละวันไม่ขาดสาย แต่ก็กลายเป็นความคุ้นชินสำหรับสองชีวิตที่อาศัยในบ้านหลังนี้ไปซะแล้ว ดาโย่ง ชายวัยสูงอายุ ปัจจุบันอายุ 70 ปี รูปร่างปานกลาง ผมทรงเกรียนที่เส้นผมดูบางตา มีไฮไลต์ของสีขาวแทบจะทุกเส้น เดิมเป็นคนพื้นเพที่อำเภอนี้ มีพี่น้องหลายคน และมีพื้นฐานครอบครัวแบบคนชนบท ทำอาชีพเกษตรกรรม ด้วยความที่มารดาของดาโย่งได้เสียชีวิตในสมัยที่ดาโย่งยังเป็นเด็ก ดาโย่งจึงได้รับการเลี้ยงดูจากผู้เป็นญาติ ดาโย่งได้เล่าชีวิตในวัยเด็กของตนว่า “สมัยตอนนั้นพื้นที่ยังทุรกันดาร ถนนหนทางยังเป็นทางเกวียน ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปาใช้ หรือถ้าเราจะเดินทางไปต่างหมู่บ้านหรืออำเภออื่นๆ ยังต้องเดินเท้าไปเป็นวันกว่าจะถึงที่หมาย” ด้วยฐานะทางบ้านไม่ค่อยจะมีทำให้ดาโย่งได้เรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทางบ้านก็ให้ออกมาช่วยทำงานที่บ้าน ทำนา เลี้ยงวัวควาย ตัดฟืน เกษตร

“สมัยก่อน จะไปซื้อของอย่างเอา เงินกะมีน้อยได้ เสนมิจับ เอาะโรงเรียนมา ซอยแอ๊ดเวะอยู่เฮื่อน หาบน้ำอยู่ผู้เควสามสิบอู้(สมัยก่อนจะไปไหนต้องเดิน เงินไม่ค่อยมี เรียนไม่จบ ออกมาช่วยงานที่บ้าน หาบน้ำเข้าคุ่มคนเดียวสามสิบคุ่ม)”

(ผู้ศึกษาสังเกตเห็นสีหน้าที่ราบเรียบและแววตาที่ขุ่นมัวมีน้ำตาคลอเบ้า เล่าถึงชีวิตของตนสมัยเมื่อเยาว์วัย)

นอกจากนี้ยังทำงานหารายได้โดยการรับจ้าง โม่แป้งขาย (สำหรับต้มเห็ด) ช่วงก่อสร้าง ส่วนการกินอยู่ส่วนใหญ่ฝากชีวิตไว้กับท้องทุ่ง ด้วยสมัยนั้นยังมีความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์อยู่ ทั้งในยามฤดูฝนที่มี กุ้ง หอย ปู ปลา หรือในยามแล้ง มีทั้ง กบ เขียด ไว้เป็นอาหาร

“ตะกอนกับข้าวกะมีต้องซื้อ หาเอาตามไฮ้ตามน้ำ เชื้อเบ็ดกะได้ปลาละ ชุมนี้
หาหัยะ ได้ซื้อเขาเอา”(แต่ก่อนกับข้าวไม่ต้องซื้อ หาได้ตามท้องไร่ท้องนา ไล่
เบ็ดก็ได้ปลาแล้ว สมัยนี้หายากแล้วต้องซื้อเขา)

เมื่อสมัยวัยหนุ่ม ใช้ชีวิตเฮฮาตามประสา พบปะเพื่อนฝูง เวลาว่างงานบุญหรือเทศกาลต่าง ๆ แต่การจะได้เงินมาจากการทำงานรับจ้างในแต่ละบาท ทำให้ตาโง่งมีความคิดในการแบ่งออมไว้ใช้ในยามที่จำเป็น จนกระทั่งได้แต่งงานกับภรรยา(“กว่าจะหาเงินมาได้แต่ละบาทลำบากมาก เก็บเงินจนขอสาวได้ ตอนนั้นไปขอยายด้วยเงิน 650 บาท”) ซึ่งก็เป็นคนที่อยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน และมีบุตรด้วยกันทั้งหมด 7 คน ปัจจุบันบุตรเสียชีวิตแล้ว 4 คน เหลือเพียงบุตรสาว 2 คนและชาย 1 คน บุตรสาวแยกย้ายครอบครัวของตนออกไป โดยบุตรสาวคนโต (ทำงานรับจ้างทั่วไป)ปลูกบ้านอยู่บริเวณใกล้ ๆ บ้านของตน บุตรสาวคนกลาง(รับราชการ)ย้ายไปอยู่กับครอบครัวสามีที่หมู่บ้านถัดไป ส่วนบุตรชายคนเล็กนั้นได้ละชีวิตทางโลกเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์

ความสุขใจที่ได้เห็นผ้าเหลืองของลูกถึงทุกขังใจของผู้เป็นพ่อ ที่หวังจะให้บุตรชายเป็นผู้สืบสกุลต่อและมอบหน้าที่ที่บรรพบุรุษทำกันมาดูเหมือนจะริบหรี่ แต่ก็ต้องทำใจยอมรับในเมื่อเป็นความต้องการของลูก “มิห้าม เจอพ่อเจอมัน ห้ามกันมิได้เด๊ะ พ่อแม่เลี้ยงดูได้แต่กะ โต เจอเป็นของเขา(ไม่ห้ามนะ ใจใครใจมัน พ่อแม่เลี้ยงลูกได้แต่กาย แต่ใจก็เป็นของเขา) ” ปัจจุบันตาโง่งและภรรยา(อายุ 68 ปี) อยู่ที่บ้านเพียงสองคน ในช่วงเวลาตอนเย็นหลานชาย(อายุ 15 ปี)ซึ่งเป็นลูกติดสามีมของลูกสาวคนโตจะมาอยู่ด้วยคอยช่วยงานบ้านเล็กน้อยๆ เช่น กรอกน้ำเข้าตู้เย็น หรือบางครั้งก็ช่วยดูแลผู้เป็นตาอยู่ห่างๆเวลาที่ตาจะเดินไปไหนมาไหน บุตรสาวคนกลางมาเยี่ยมทุกอาทิตย์ หากมีปัญหาเรื่องที่ต้องเร่งด่วน (เช่น เจ็บป่วย ไปหาหมอ ไปทำธุระฯลฯ) บุตรสาวคนโตที่อยู่ใกล้บ้านจะเป็นผู้รับรู้และช่วยเหลือดูแลก่อนแล้วส่งต่อผู้เป็นน้องสาวหากต้องมีการใช้จ่ายจำนวนมาก

ก่อนหน้านี้ชีวิตประจำวันของตาโง่งที่ตื่นเข้ามาทำภารกิจส่วนตัวแล้ว จากนั้นไล่วัวควาย ไปทุ่งนาเสร็จก็กลับมาที่บ้านเพื่อรับประทานอาหารตอนเช้ากับภรรยา เวลาสายๆ ได้กลับไปกินอีกพร้อมกับอาหารมื้อกลางวันที่ติดตัวไปด้วย ซึ่งกิจกรรมที่ทำในแต่ละวัน เช่น คายหญ้า ถางป่าในพื้นที่ของตนไม่ให้รก เกี่ยหญ้าไปให้วัว ควาย ตอนบ่ายๆ ย้ายวัว ควาย ไปที่ริม ห้วยน้ำไปให้จนกระทั่งเย็น จึงด้อนกลับมาที่บ้าน

“ตอนนั้นเลี้ยงไว้หลาย โง่ ควาย ห้าสิบกว่าตัว เข้ามาไล่ไปทุ่ง แล้วจะเข้ามาบ้าน หาข้าวป่ากินแล้วจะกลับไปนาอีก จำได้อยู่นา มีอีค้อนแอ๊ด เว้าหลายโพค เส หล้า ถางป่า มีเห็ดหัก เกวหญ้าเหือง ย้ายโง่ หิ้วน้ำไปเหือง โง่ แล่งฟั่นละจ้งเมื่อ (ตอนนั้นเลี้ยงไว้เยอะ วัวควายห้าสิบกว่าตัว เข้ามาไล่ไปทุ่งแล้วก็กลับมาหาข้าว ปลากินเสร็จก็กลับไปอีก ถ้าได้อยู่นา มีงานหลายอย่างให้ทำ ทั้งคายหญ้า ถางป่า ไม่ให้รก เกียวหญ้าให้วัว ย้ายวัว หาน้ำไปให้ ตอนเย็นถึงจะได้กลับ)”คำบอกเล่า จากตาโยง

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน (ร่างกายไม่เหมือนเดิมแล้ว)

ชีวิตประจำที่ตื่นแต่เช้าไปนา เย็นกลับมาบ้านต้องเปลี่ยนไป เมื่อเล่าย้อนเวลาไป 12 ปีก่อน(ตาโยงอายุ 58 ปีในขณะนั้น)ได้เกิดเหตุการณ์ที่ตาโยงเองก็ไม่คิดว่าจะเกิดกับตน เพราะโดยปกติแล้ว ตนเป็นคนแข็งแรงดี ไม่เจ็บป่วยถึงขนาดต้องเข้านอนโรงพยาบาล เพียงแต่มีอาการปวดเมื่อยตามร่างกายจากการทำงาน ใช้น้ำแก้วปวดอาการก็ทุเลาลง แต่ก่อนหน้านี้ตาโยงมีเหตุการณ์ที่เคยล้มศีรษะกระแทกพื้นเนื่องจากการล้มหล้า ภรรยาเล่าว่า “วันนั้นเมา ล้มเลือดหูดอก พาไปหาหมอ หมอบอกมีจุดก้อนเลือดที่สมอง ได้ยาความดันมากินและหมอบอกระวังอย่าให้ล้ม อย่าให้กินเหล้า อย่าให้จี๊ด แต่ตาเชื่อว่าเขาไม่เป็นอะไร ยังทำงานได้ก็ไม่ได้สนใจอะไรก็ทำตัวเหมือนเดิม” ในตอนนั้นไม่มีอาการบ่งบอกอะไร ใช้ชีวิตเป็นปกติตามเดิม นอกเสียจากอาการปวดศีรษะที่ทำให้ตาโยงรับรู้ว่าตัวเองความดัน(โลหิต)ขึ้น ก็จะนั่งพักหากทำงานอยู่ หรือนอนพักเมื่ออยู่ที่บ้าน

จนกระทั่ง 1 เดือนต่อมาเกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนที่จะเป็น “หลอดเลือด” ซึ่งตาโยงได้เล่ารายละเอียดว่า “มีอนันเขาได้บุญอยู่เพื่อนลูกสาว นายเพิ่นหะ ไปลงเพิ่น จี๋มอไซค์ไปสองคน เพิ่นฟ้าว่า ยานมีทัน เสอเร่งเครื่อง รถเหยื่อสวนม้าพ้อคือละเจ้อเต้น หน้ามีค รถล้มลง ตอนนั้นยังมีเป็นผอ ลูกอื่นได้กะจี๋ต่อ ตอนจี๋ไปหาชายกระดูกไปนำ คือคนเสเส้นนี้ จนสอดเพื่อนลูกสาว ยังมีเข้าแล้วกะหล่อยนำ ลูกสาวเลยพาไปหาหมอ หมอเพิ่นเบิ่งประวัติบอกว่าเส้นเลือดสมองได้ปัญหา ส่งตัวไปโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น เอ็กชเรย์เบิ่งละว่า เส้นเลือดฝอยสมองแต๊ะ ” (กระทั่งเมื่อวันที่ไปร่วมงานบุญที่หมู่บ้านของลูกสาวคนกลาง ตนกับภรรยา จี๋รถจักรยานยนต์ไป ด้วยความที่กลัวจะไปถวายอาหารเพลไม่ทัน ข่ายได้บอกให้ตาเร่งความเร็วเพื่อจะไปให้ทันพระฉัน ขณะนั้นมีรถสิบล้อสวนมาเฉี่ยว ทำให้ตนรู้สึกหัวใจเต้นเร็ว มีอาการหน้ามืด รถเสียหลักล้มลง แต่ยังสามารถจี๋ต่อไปจนถึงบ้านของลูกสาว ขณะที่ขับรถตาโยงรู้สึกว่ามีอาการ “ขาซ้ายกระดูกๆ เหมือนกับมีอะไรวิ่งไปมาข้างในขา” ซึ่งตาโยงเรียกอาการนี้ว่า “เสยเส้น” ด้วยความเป็นห่วงว่าจะเป็นอะไรบุตรจึงนำส่งโรงพยาบาลใกล้ๆ แพทย์บอกว่า มีปัญหาเกี่ยวกับเส้นเลือดในสมอง เนื่องจากมีอาการของแขนขาข้างซ้ายอ่อนแรง

ร่วมด้วย ตาโง้งจึงถูกส่งตัวไปที่โรงพยาบาลศูนย์ (จังหวัดขอนแก่น) เพื่อทำการตรวจเอ็กซเรย์ด้วยคอมพิวเตอร์ พบว่า มีเส้นเลือดฝอยในสมองแตก)

ด้วยความเป็นห่วงกับอาการของผู้เป็นสามี ยายแยมได้พูดคุยกับแพทย์ด้วยความหวังว่าจะได้รับข้อมูลเพิ่มขึ้นมาบ้าง เพื่อที่ตนและครอบครัวจะได้ปรึกษากันในเรื่องการรักษา แต่กลับไม่เป็นเช่นนั้น จากที่ยายเล่าว่า

“หมอบอกกับตาและยายให้ทำใจ เพราะมันเป็นเรื่องที่พูดยากว่าจะหายหรือไม่หายและต้องใช้เวลา ยายถามว่าผ่าตัดได้ไหม หมอบอกไม่ต้องออกความเห็นเดี่ยวหมอมจะทำเอง ในตอนนั้นยายก็รู้สึกว่เราก็ไม่มีความรู้หมอเค้าก็เรียนมาเยอะ ให้หมอเขาทำไปเถอะ ก็เลยไม่ได้ถามอะไรต่อ ได้นอนรักษาพักฟื้น ทำกายภาพบำบัดประมาณเกือบหนึ่งเดือน หมอก็ให้กลับบ้าน”

หลังจากกลับมาอยู่ที่บ้าน ในสภาพที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ แขนขาข้างซ้ายไม่มีแรง มุมปากด้านซ้ายตก (ภรรยาบอกว่า น้ำลายจะไหลย่อยตลอด) พูดลำบาก ลิ้นแข็ง ส่วนแขนขาด้านขวา ยังใช้การได้ตามปกติ “โอ้ย! มิคิดว่เจ้าของละเป็น ไ้แต่ไปคโห กะโตฮ้อน หายากินเองละดี (ก็ไม่นึกหรอกว่ตัวเองจะเป็น ก็มีแต่ปวดหัวตัวร้อน หายากินเองก็หายแล้ว)” (ตาโง้งบอกเล่าความรู้สึกของตนในเวลานั้น) การดูแลทั้งหมดโดยหลักจึงเป็นหน้าที่ของยายแยม ตั้งแต่อาบน้ำ ชำระล้าง แต่งตัว ป้อนอาหาร ในส่วนที่ต้องช่วยพยุง คุณยายจะเรียกลูกสาว หรือหลานที่อยู่ข้างบ้านมาช่วย ส่วนลูกสาวคนกลางจะแวะมาเยี่ยมเยียนและช่วยเหลือในวันหยุด

“ก็ช่วยทำให้ทุกอย่างเลย ถ้ายกตัวไม่ไหวก็จะไปเรียกลูกสาวหรือหลานให้มาช่วย ช่วงนี้ต่าจะหงุดหงิดง่าย ทำอะไรไม่ถูกใจจะโวยวาย และจะคอยโทษยายว่เป็นเพราะยายให้เร่งเครื่องในวันนั้นจึงทำให้รัถล้ม” จากคำบอกเล่าของภรรยา

ในเวลาทีตาโง้งไม่สามารถเคลื่อนที่ไปไหนได้สะดวก จากที่เคยเป็นคนไม่อยู่นิ่ง(ตอนเช้าไปนา ถางหญ้า เกี่ยหญ้า เลี้ยงวัว ถ้าฤดูมีน้ำก็จะไ้เบ็ดตกปลาไว้ จนกระทั่งตอนเย็นจึงกลับบ้าน) พอไปไหนไม่ได้ ก็อารมณ์ไม่ดี โมโห โดยการกล่าวโทษยายแยม ขณะที่ยายแยมมีปฏิกิริยาตอบกลับโดยการไม่ได้เถียง “กลับจากนาก็เหนื่อยแล้ว จะให้มาเถียงอีกมันก็ไม่จบ ก็เลยอยู่เฉยๆ ยายก็คิดถึงใจเขาอยู่ คนไม่เคยอยู่เฉยๆ (ยายแยม)” แม้ตาโง้งจะว่ากล่าวไม่ดีกับตนอย่างไร คุณยายก็ยังอยู่ดูแลตาโง้ง “บางทีนะ ไ้ให้กลับบ้านของยายเลย แบบว่าไ้ให้ไปเอาผ้าใหม่นะ ไม่ต้องอยู่กับคนหล่อยอย่างเขา” คำกล่าวของยายแยม

ตาโง้งเล่าว่า “ตอนเป็น แขนหล่อยขาหล่อยไปเลย ทั้งที่ก่อนหน้านี้ก็ไม่มีอาการอะไร มีแต่ความดัน(ความดันโลหิตสูง) ถ้ามันขึ้นก็จะปวดหัว กินยาแล้วก็หาย

พออันนี้(หล่อย)เป็นครั้งเดียวไม่หายเลย วันวันได้แต่นอนอยู่ที่เตียงไปไหนไม่ได้ หงุดหงิด คนเคยลูกไปไหนมาไหนได้ เข้ามาก็ไปมาแล้วทำโน้นทำนี่ นี่กว่าจะลูกได้เองก็ใช้เวลานานอยู่เหมือนกัน ช่วงที่ยังลูกเองไม่ได้ใจเราอยากลูกขึ้นเองนะ แต่เหมือนตัวเรานั้นหนักๆ ลูกไม่ขึ้น ยายเขาก็ต้องมาช่วย”

และด้วยสภาพร่างกายไม่เอื้อต่องานที่ตาโยงทำ จึงไม่สามารถทำงานได้เหมือนเคย วัวควายที่เคยเลี้ยงไว้ ลูกๆจึงแนะนำให้ขายเข้าสู่ตลาดเพื่อเป็นเงินเก็บไว้สำหรับใช้จ่าย

“ไปเอ็ดน่ามิได้ แล่นน้ำโงมิทัน มิได้คือเก่าละ ลูว่าเฮ้อหายเส มิได้ผู้เลี้ยง กะเลยหายเหมีด ยามนากะต้องจ้างเขามาเอ็ด (ไปทำนาไม่ได้ วิ่งไล่วัวไม่ทันเหมือนเดิมแล้ว ลูกบอกให้ขายเพราะไม่มีใครเลี้ยง ก็เลยขายหมด หน้าทำนาก็ต้องจ้างคนเขามาทำ)” คำบอกเล่าของตาโยง

การจัดการแสวงหาวิธีการรักษา(ต้องทำอะไรสักอย่างแล้ว)

ระหว่างที่อยู่บ้าน นอกจากรับประทานยาจากโรงพยาบาลเป็นประจำแล้ว ด้วยความที่ตนอยากหาย(หายของตาโยงคือมีร่างกายที่ปกติเหมือนเดิม) เร็ว ๆ ก็แสวงหาวิธีการรักษาอื่นด้วยทั้งคำแนะนำที่เพื่อนบ้านหรือคนที่มาเยี่ยมบอกด้วยหลากหลายวิธี เช่น ทั้งนิตยาหมอเถื่อน กินยา ลูกกลอน ทั้งบิบนวด ผิงเข็มรวมไปถึงยาบำรุง (ที่พ่อค้าแม่ค้ากล่าวอ้างสรรพคุณทั้งหลาย) ขวดแพงๆ ก็ต้องซื้อมาทดลองดู เพื่อที่จะทำให้ตนเองหาย

ในสถานการณ์ของภาวะความที่ไม่รู้เหมือนกันว่ามันจะหายหรือไม่หายในตอนนั้น แต่อันไหนที่รับรู้หรือได้ยินมาจะทำให้มันดีขึ้นก็จะสรรหามาทำ “ตอนที่หมอว่าเส้นเลือดสมองแตก แล้วก็บอกให้ทำใจ ตอนนั้นก็ไมรู้เหมือนกันว่ามันจะเป็นยังไง เพราะในหมู่บ้านก็ไม่มีใครเป็น” คำกล่าวของตาโยง

คุณยายเล่าเสริมถึงการแสวงหารักษา “ตอนนั้นก็ลำบาก ค่าใช้จ่ายเยอะทั้งจะค่าเดินทางไปที่โรงพยาบาล แต่ค่ารักษาพอจะเบิกได้จากลูกสาว พอกลับอยู่ที่บ้าน ใครว่าอะไรดีก็ทำทุกอย่าง ยาสมุนไพรขวดแพงๆ ที่เค้าวากินแล้วดีขึ้น ขวดละตั้ง 3,500 บาท ก็ต้องทำใจเอาเงินเก็บไปซื้อ ทั้งบิบนวด จับเส้น ไปผิงเข็มก็ทำมาแล้ว มันไม่หาย แต่ค่อยๆดีขึ้น ก็ไมรู้ว่าเพราะอันไหน”

ประมาณครึ่งปีอาการค่อยดีขึ้นเรื่อย ๆ สามารถลุกขึ้นไปได้เองโดยไม่ทำ แต่กิจกรรมบางอย่างก็ยังคงได้รับการช่วยเหลือ เช่นการชำระล้างหลังเข้าห้องน้ำ และการแต่งตัว ยายแยมใช้คำเปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาประมาณครึ่งปีว่า คล้ายกับเอาเม็ดทรายที่ละเม็ดมาเรียงกันให้

ได้เป็นกอง (หมายถึง อาการที่ดีขึ้นของตาโง่ ว่า มันนานมาก ๆ คล้ายกับว่ากว่าจะได้ทรายหนึ่งกองต้องหยิบเม็ดทรายทีละเม็ดมารวมกัน)

เมื่อเขามองสิ่ง(ร่างใหม่)ที่ฉันเป็น

เมื่อตาโง่สามารถที่จะลุกเดินไปไหนได้แล้ว การกลับเข้าสู่ความเป็นสังคมที่ตนเคยอาศัยเหมือนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง ไม่รู้ว่าจะเป็นจากตัวของตาโง่เองหรือยายแยม จากคำบอกเล่าของยายแยมเมื่อเวลาที่มีงานบุญหรืองานที่ต้องไปร่วม

“ก็รู้สึกอายเพราะกลัวคนข้างนอก (คนที่มาจากต่างถิ่น ไม่ใช่คนในหมู่บ้าน) เขาจะคิดว่าเอาตาออกมาหากินแบบขอทาน ก็เลยไม่ค่อยอยากให้ออกไปไหนไกลจากบ้านและอีกอย่างก็กลัวจะล้มหรือไม่ก็กลัวรถจะชน ตอนนี้อาการดีขึ้นบ้างและเหมือนจะทรงตัว (คงที่แล้ว) ไม่หายหรอกโรคนี้อ” คำกล่าวของยายแยม

เช่นเดียวกับตาโง่ที่ได้บอกเล่าความรู้สึกของตนในช่วงระยะแรกของการเจ็บป่วยว่า

“ตอนช่วงนั้นก็ไม่ได้ออกจากบ้านไปไหนนะ ก็อายคนอื่นเขาเหมือนกันเดินแป๊ๆ เคยเดินเหินได้แล้วมาเป็นแบบนี้ พอมันไม่หายแล้วก็ต้องใช้ไม้เท้านี้ล่ะพาไป ก็ดีกว่าไปไหนไม่ได้ เลยออกมานั่งเล่นหน้าบ้าน บางวันก็ข้ามถนนไปคุยกับคนอื่นเขาก็มี ตอนนั้นก็เลย ๆ แล้ว รอวันลมหมด เพราะเพื่อนๆ เขาก็ไปกันหมดแล้ว (เสียชีวิตกันไปหลายคนแล้ว)”

นอกจากนี้ยายแยมผู้เป็นภรรยายังบอกเล่าความรู้สึกของตัวเองที่มีต่อการเจ็บป่วยด้วยหลอดเลือดของตาโง่ว่า

“โรคนี้น้ำทำให้คนที่เปิ่น จี้เกียจ ไม่อยากทำอะไร ทั้งที่เมื่อก่อนตาเป็นคนขยัน ไม่อยู่นิ่ง แต่ก็ดีกว่าที่ต้องนอนอยู่บนเตียงเฉย ๆ ช่วยเหลือตัวเองได้ก็พอแล้ว (ยายแยม)...ก็อยากไปนาเหมือนเดิมนะ แต่เดินเหินไม่สะดวก ขามันแข็งก็เดินล้ม(ตาโง่)”

ปัจจุบันตาโง่ มุมปากซ้ายยังตก การพูดจาไม่ชัดเจน แขนข้างซ้ายใช้การไม่ได้ ขาซ้ายที่พอมิแรงมากขึ้นเวลาเดินจะโค่ออกไปงอเข้าไม่ได้ เดินไปไหนมาไหนได้เอง(ใช้ไม้เท้า)แล้วสามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเอง ทั้งอาบน้ำ แต่งตัว ทานข้าวแต่ในส่วนการชำระล้างหลังเข้าห้องน้ำยังต้องได้รับการช่วยเหลืออยู่ “ย่านมันมีร้อน ใช้มือเบ้งเดว(กลัวไม่สะอาด เพราะใช้มือข้างเดียว)” ช่วงกลางวันนอนหลับพักผ่อน จนกระทั่งช่วงเย็นเดินไปคุยกับเพื่อนบ้านที่อยู่อีกริมฝั่งถนนเป็นประจำหรือไม่ก็จะนั่งที่เก้าอี้หน้าบ้าน ที่จริงแล้วตาโง่จะไปไกลกว่าบริเวณบ้านก็ได้ แต่จะ

ลำบากคนอื่นที่ต้องพาตนไป “อยากไปที่อื่นก็กลัวลำบากคนพาไป” จึงเดินเที่ยวอยู่ใกล้บ้าน นอกจากนี้ตาโง่งไม่ได้ไปรับยาจากโรงพยาบาลมารับประทานแล้ว จากที่ตาโง่งบอกว่า

“ตอนนี้สบายดี เพียงแต่ระวังไม่ให้ล้มเพราะหมอบอกมาว่าถ้าล้มซ้ำอีกคงเป็นอัมพาตแน่ อีกทั้งเวลามียาที่ต้องกินทำให้กินข้าวไม่อร่อย แต่ถ้าวินไหนที่ตัวเองมีอาการปวดหัวขึ้นมา ก็จะไปหาหมอที่โรงพยาบาล”

อาการที่เป็นอยู่ตาโง่งคิดว่าคงไม่หายดังที่ใจของตนเองหวังแล้ว เนื่องจากเป็นเวลานานมากแล้ว(10 ปีกว่า) ขอแค่ไปไหนเองได้ ไม่เป็นภาระของคนรอบข้างก็พอแล้ว ทุกวันนี้ก็ยังมีภรรยาเป็นคู่ทุกข์คู่ยากที่ช่วยดูแลตน คอยเตรียมหุงหาอาหารไว้ให้ แม้ว่าวันไหนที่ต้องไปทำธุระก็ต้องจัดไว้ให้ตาก่อน

ส่วนลูกสาวคนกลางก็จะแวะมาเยี่ยมเยียนบ้างอาทิตย์ละ1-2 ครั้ง เช่นเดียวกับลูกสาวคนโตที่แม้จะอยู่ใกล้บ้านของตาโง่ง แต่จะเป็นผู้จัดหาอาหารสดมาให้คุณยายเพื่อเตรียมอาหารให้ตาโง่งและส่งลูกชายมาดูแลแทน ในส่วนของบุตรชายที่บวชเป็นพระนั้นก็จะได้รับทราบเรื่องราวจากคุณยาย ถ้าคุณยายมีโอกาสได้ไปทำบุญที่วัด พระจะฝากธรรมะเกี่ยวกับชีวิต การปลงสังขาร มาถึงผู้เป็นโยมพ่อ ซึ่งเรื่องนี้ตาโง่งก็รับรู้และเข้าใจดี สำหรับค่าใช้จ่ายหลักก็ได้จากเงินทดแทนผู้พิการของตนและเบี้ยเลี้ยงผู้สูงอายุของภรรยา และเงินเก็บที่ตนฝากไว้ อาจจะมีในบางเดือนที่ได้รับเพิ่มจากบุตรสาว

“ตอนนี้ก็แก่แล้ว ไม่มีอะไรแล้วละสมัยหนุ่มทำไปหมดแล้วบ้านหลังนี้ก็แบกไม่มาจากป่า เามาไสเลื่อยเอง ตั้งเสาเอง (คำพูดที่หนักแน่นและแววตาเปล่งประกายบอกถึงความภาคภูมิใจ) ไร่นาก็แบ่งให้เขา (ลูก) หมดแล้ว ไม่มีอะไรต้องห่วง แต่ถ้าร่างกายยังไหว ไม่ล้มหมอนนอนเสื่อจริงๆถึงแก่ยังงี้ก็ต้องไปนา เพราะเราเคยกินเคยอยู่แบบนี้มา” คำบอกกล่าวของตาโง่ง

ช่วงชีวิตที่เหลืออยู่ของตาโง่ง บอกว่า “ก็ไม่ได้หวังอะไรแล้ว เพราะมันไม่หาย ก็อยู่ๆ กันไป ไม่พึ่งใครถ้าไม่จำเป็น อันไหนที่ตัวเองทำได้ก็ทำไป ไม่อยากรบกวนเขา ถึงเวลาหมดลมก็หมดบุญเราแล้ว” คำพูดที่ดูปลงกับชีวิตของตาโง่งหลังจากที่ปรับตัวและอยู่กับร่างใหม่มาเป็นเวลา 12 ปี ถ้าหาย (หมายถึง เป็นปกติเหมือนเดิม) ก็ถือว่าเป็นความโชคดีหรือเป็นบุญของชีวิต

ตาเบิ้ม: กลายเป็นคนไม่มีความพยายาม

ชีวิตของตาเบิ้ม

หลังจากขับรถเข้าซอยเล็กๆ ที่แยกออกมาจากถนนสายหลัก มาถึงบ้านขนาดกลางสองชั้น บริเวณหน้าบ้านปลูกผักสวนครัวแปลงเล็ก พร้อมด้วยต้นมะพร้าวเตี้ยๆ 2-3 ต้น ชายวัยสูงอายุที่นั่งนอน

อยู่บนแคร่ พร้อมกับหญิงวัยใกล้เคียงกันที่นั่งอยู่ข้างๆ ยิ้มทักทายผู้ศึกษาเมื่อผู้ศึกษามาถึง รูปร่างที่ท้วม ผมสีดอกเลา พยายามตะเกียกตะกายตัวเพื่อที่จะพุงตัวเองลุกนั่ง ขณะเดียวกันเมื่อผู้เป็นภรรยา มองเห็นจึงได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ

ดาเบิ้ม ชายวัย 66 ปี เกิดมาในครอบครัวเกษตรกรกรรม หลังจากเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ออกมาหารายได้ช่วยครอบครัว ทำนา เลี้ยงวัวควาย เมื่อหมดฤดูทำนาก็หมุนเวียนมาทำสวนเป็นอาชีพ หรือรับจ้างทั่วไป ช่วงชีวิตในวัยหนุ่มหลังจากที่หมดจากภาระงานที่ตนทำแล้ว ก็มีเที่ยวเล่นกับเพื่อนฝูงตามงานบุญหรือเทศกาลต่างๆ และได้แต่งงานกับภรรยาซึ่งอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน (ปัจจุบันอายุ 63 ปี) ทั้งสองมีบุตรด้วยกัน 4 คน เป็นหญิง 3 คน ชาย 1 คน และทั้งหมดแยกย้ายออกไปมีครอบครัวของตัวเอง โดยมีครอบครัวของลูกสาวคนสุดท้อง (มีบุตร 2 คนคือบุตรหญิงอายุ 17 ปีและบุตรชายอายุ 13 ปี) ที่ปลูกบ้านบริเวณใกล้เคียงกันซึ่งทำงานรับจ้างเย็บผ้าโหลและคอยไปมาหาสู่ทุกวันอยู่เสมอ บุตรชาย (รับจ้างทั่วไป) อยู่อีกหมู่บ้านถัดไป ส่วนบุตรสาวอีกสองคนอยู่ต่างจังหวัด นานๆ จะมาเยี่ยม เช่น เทศกาลวันสำคัญ วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์แต่ส่งเงินมาให้ใช้เดือนละ 1,500-2,000 บาท

ชีวิตของชายวัยสูงอายุคนหนึ่งที่เขาไปเยือนกลับระหว่างนากับบ้านแม้ว่าจะล่วงเลยต่อการใช้แรงงานมาแล้วก็ตาม ต้องหยุดลงเมื่อสิบเดือนที่ผ่านมาหลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ดาเบิ้มและครอบครัวก็ไม่เคยคาดคิดมาก่อน ด้วยอาชีพงานของดาเบิ้มในการหารายได้เข้าสู่ครอบครัว ต้องอาศัยความแข็งแรงของร่างกายในการทำงาน แต่แล้วจุดเปลี่ยนที่ไม่รู้ว่าจะเป็นไปในทิศทางใดเมื่อความเจ็บป่วยครั้งสำคัญเข้ามาในชีวิต

เมื่อความเจ็บป่วยครั้งใหญ่มาเยือน

การเล่าย้อนถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นระยะเวลา 10 เดือนที่อาจจะไม่นานสำหรับบางคนแต่สำหรับผู้ประสบเหตุการณ์อย่างดาเบิ้ม มันเป็นช่วงที่ทรมานใจยิ่งนัก จะเป็นการเจ็บป่วยครั้งสำคัญและจดจำสำหรับดาเบิ้มและภรรยาที่เผชิญเหตุการณ์ด้วยกันวันนั้น ทั้งที่ก่อนหน้านี้ดาเบิ้มมีสุขภาพแข็งแรงดี ไม่เคยตรวจสุขภาพประจำปี มีเพียงการเจ็บป่วยเล็กน้อยๆ เช่น ปวดท้อง ท้องเสีย หรือตัวร้อน ไปโรงพยาบาลได้ยามารับประทานอาการเหล่านั้นก็หาย “เพื่อละก็คิดว่าละห้อย ตอนเช้าเดินอยู่คู่มือ โรงบ้านกะมิเค่หย่อน มื้อนั้นกะหยั่งเล้งโงถางหย่าอยู่(ใครจะคิดว่าจะห้อย ตอนเช้าวิ่งอยู่ทุกวัน โรงบาลก็ไม่เคยนอน วันที่เป็นก็ยังไม่เลยว่ว ถางหย่าอยู่เลย)” (ดาเบิ้ม)

การรับรู้สิ่งที่ผิดปกติ

ด้วยความที่ตาเบ้มรับรู้ว่าคุณเป็นมีสุขภาพแข็งแรง เนื่องจากวิ่งออกกำลังกายทุกเช้า และเมื่อเจ็บป่วยไม่เคยนอนรักษาที่โรงพยาบาล ดังนั้นอาการเวียนศีรษะที่เกิดขึ้น จึงไม่ใช่ปัญหา เนื่องจากคุณยังสามารถไปทำงานได้เป็นปกติ

“ตอนเช้าตื่นมา มันทื่นๆ หัว แต่ยังลุกไปมาได้ ก็ว่าไม่เป็นอะไร (ตาเบ้ม)...เห็น บ่นๆ ว่าตื่นมาแล้วเวียนๆ หัว(เวียนศีรษะ-ผู้ศึกษา) แต่ก็เห็นไปมาได้นะ เลยไม่คิดว่าจะมีอะไร(ยายบีม)”

จากอาการนำที่ตาเบ้มคิดว่าไม่น่าจะเป็นอะไร จนกระทั่งได้เกิดเหตุการณ์ที่นำไปสู่อาการรุนแรงมากขึ้น โดยคำบอกเล่าที่ทั้งสองช่วยกันเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“จื้อได้แม่น มื่อนั้นวันพ้อ ปีกายมานี้(5 ธันวาคม 50) มาแต่เช้า มันฮ้อน ละอาบนํ้าถึงน้ำเย็น ผู้เจ้าละวูบ โหฟาด โอโสม สลบ เมกกับลู่ส่งโรงพยาบาลอำเภอ” คำบอกเล่าของตาเบ้ม... “ไปฮอดโรงบาน เขียวกะเฮื้อะนำ หมอเพิ่นละเบ้าะยายว่า จะส่งโตไปโรงพยาบาลมุก (ไปถึงโรงพยาบาลปัสสาวะก็ราดด้วย หมอก็เลยจะส่งตัวไปที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด)” คำบอกเล่าจากภรรยา

เมื่อถึงโรงพยาบาล แพทย์เรียกพบผู้ที่เป็ญญาคิ เพื่อที่จะบอกอาการและการรักษาที่จะทำให้กับตาเบ้ม จากนั้นยายบีมได้เข้าไปพบแพทย์ สิ่งที่แพทย์ถามคงจะเป็นการประเมินอย่างหนึ่งว่าบุคคลที่เขามารับรู้เรื่องดังกล่าวมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดกับชีวิตที่อยู่ตรงหน้า “หมอถามยายว่า เป็นอะไรกับคนไข้ ยายละเบ้าะหมอว่า เป็ญเม (เป็นเมีย)” คำบอกเล่าของยายบีม

หลังจากนั้นหมอได้อธิบายว่า “สิ่งที่เกิดกับตาเบ้มคือ เส้นเลือดสมองแตก หมอจะให้ยายตัดสินใจว่ายายจะเอาอย่างไร ระหว่างผ่าหรือว่าไม่ผ่า แต่ตัวหมอเองก็ไม่รับประกันนะว่า หลังผ่าจะรอดไหม...ยายบีมคิดตาม...ขนาดหมอยังไม่รับประกัน” การตัดสินใจครั้งสำคัญต่อชีวิตของสามีที่นอนนิ่งอยู่เบื้องหน้าเป็นเรื่องหนักใจไม่น้อยสำหรับผู้เป็นภรรยา ซึ่งในที่สุด ยายบีมก็ยกการตัดสินใจทั้งหมดให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ ด้วยความสำนึกว่าตนไม่มีความรู้ไม่ได้เรียนมาเท่าแพทย์

“ยายก็ว่า แล้วแต่คุณหมอเถอะจ้ะ ถ้ารอดมาก็เป็นบุญของเขา แต่ถ้าเป็นอะไรไป เขาก็คงหมดบุญแล้ว”

ความรู้สึกของภรรยาเมื่อเห็นร่างผู้เป็นสามีหลังจากการผ่าตัด สภาพที่ออกมาพร้อมกับสายระโยงรยางค์เต็มตัว มีท่อเล็กๆ ต่อออกมาจากศีรษะเพื่อระบายสิ่งที่ยังค้างค้ำอยู่

“เห็นแล้วกะทกน้ำ สองมือจ้งดินจ้งพื้นอื่น คิดว่าหค้ำเป็นผอ หมอเพิ่นกะฮ้อย (เห็นแล้วก็ทุกข์ด้วย สองวันรู้สึกตัวฟื้นขึ้นมา คิดว่าถ้าเป็นอะไรหมอก็คะช่วย)”

หลังจากพ้นภาวะวิกฤติและนอนพักฟื้นประมาณ 8-9 วัน แพทย์ก็อนุญาตให้ดาเบิ้มกลับบ้าน ความสงสัยในฐานะผู้ดูแลหลังจากนี้ต่อไปอย่างยายบีม คงลืมหาคำว่า กลัว ไม่กล้า หรือ เกรงใจ แล้ว ณ เวลานั้น สำหรับการถามถึงเรื่องการดูแล จากคำบอกเล่าของยายบีม

“ยายถามหมอว่าจะหายไหม หมอบอกว่า จะดีขึ้น แต่บอกไม่ได้ว่าจะดีขึ้นแค่ไหน แล้วใช้เวลาเท่าไร หมอว่า อย่างน้อยก็สามเดือนหรือมากกว่านั้นก็แล้วแต่คน ไปพักฟื้นต่อออกกำลังกาย ทำกายภาพบำบัด ดูแลเรื่องอาหารการกินไปด้วย เรื่องยากก็อย่าให้ขาดต้องกินคุมตลอดแล้วอย่าให้ล้มอีก”

การแสวงหาวิธีการรักษา(ขอร่างกายเดิมฉันเถอะ)

เมื่อดาเบิ้มกลับมาที่บ้านด้วยสภาพที่แขนขาข้างขวายังไม่มีแรง ลูกขึ้นเองนั่งเองไม่ได้ ล้มแข็ง พุดได้แต่ลำบาก เสียงไม่ชัดเจน ช่วงสองเดือนแรกภรรยาผู้ดูแลหลักต้องช่วยทำทุกอย่าง พุงให้ลูกนั่ง อาบน้ำ เช็ดตัว แต่งตัว ป้อนข้าว รวมไปถึงการชำระล้างหลังปัสสาวะอุจจาระ ในตอนเย็นลูกสาวจะมาช่วยทำหน้าที่ทุกวัน แม้กระทั่งวันหยุดหลานสาว(ซึ่งเป็นบุตรของลูกสาว เคยผ่านการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการฝึกปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยที่โรงพยาบาลในช่วงปิดภาคเรียน)ก็มาช่วยอีกแรงเช่น การดูแลเรื่องความสะดวกส่วนตัว การออกกำลังกายทำกายภาพบำบัดให้กับผู้เป็นตา

แม้การสื่อสารด้วยคำพูดบางอย่าง บางครั้งภรรยาเองก็ไม่เข้าใจ ดาเบิ้มต้องเอามือชี้ชี้แทนเพื่อสื่อว่าตนต้องการอะไร ระหว่างนี้การดูแลรักษาตัวเองด้วยยาที่ทางโรงพยาบาลให้มากับวิธีเยียวยาอันหลากหลายที่ดาเบิ้ม คนในครอบครัว และคนรู้จักแนะนำมา ก็นำมาลองใช้อีกทางเลือกหนึ่งควบคู่กันไปด้วย

“อันเฮ็ดมิเฮื้อว่า เพ่อว่าอันเล่อดีกะหะเฮ็ด จีบเส้น โนคน้ำมันกะไป สมุนไพร่กะห่ม ของตำเพิ่นมิได้กินเพราะว่าผ่าตัด มันมีคือเต๋กับตักตันไม้ รดลัม อันนี้ต้มกินได้ บ้างเท่อยายเอาผ้าไปส่องน้ำค้ำงอยู่ยอดหญ้าแล้วกะเอามาประคบตรงที่ห้อย เขาว่ามันดี ยาหมอมหากรกะไปเอา กะมีเห็นดี ระวังเรื่องกินประเภทของมันของทอด ของคอง ยายมิเฮ็ด ละเฮ็ด โทกป้าง ต้มผัก เฮื้อเพิ่นกิน(ที่ทำมานะ ใครว่าอันไหนทำแล้วหายก็อยากทำ ทั้งจิบเส้น นวดน้ำมัน สมุนไพร่ก็ห่มแต่ไม่ได้กิน เพราะว่าผ่าตัด มันไม่เหมือนตักตันไม้ รดลัม อันนี้ต้มกินได้ บางครั้งยายเอาผ้าไปรองน้ำค้ำงที่อยู่บนยอดหญ้าเอามาประคบตรงที่เป็นห้อย คนอื่นว่าทำแล้วหาย ยาของหมอมหากรก็ไปเอามา ก็ไม่เห็นหาย ระวังเรื่องกินด้วยพวกประเภทของมัน ของทอด ของคอง ยายก็ไม่ทำ จะทำพวกบั้งปลา ผักต้มให้ตา)” คำกล่าวของยายบีม

“ลูกสาวหล้ากะยะเฮ้อพ่อดีไว้ ยาโสมบำรุงโชคแพ่ง ถึงน้ำกินที่ข้าพสมแร่ธาตุ กะซื้อมาเฮ้อ(ลูกสาวคนเล็กก็อยากให้พ่อหายเร็วๆ ยาโสมบำรุงโชคแพ่ง ถึงน้ำดื่มที่มีแร่ธาตุ ลูกก็ซื้อมาให้)” คำกล่าวของตาเบ้ม

หลากหลายวิธีที่ตาเบ้มใช้เยียวยาตัวเอง อาการดีขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป การหยิบจับสิ่งต่างๆ ตาเบ้มเลือกที่จะฝึกมือข้างที่เป็นปกติเปลี่ยนจากขวาเป็นซ้าย

“มือเบ้งซ้ายมันแรงปกติ เสามีต้องฝึกหลาย คำเอาเบ้งหล่อยนี้ต้องคอยเฮ้อมันได้แสงก่อน(มือข้างซ้ายมันแรงปกติ เราไม่ต้องฝึกเยอะ ถ้าเอข้างที่หล่อยต้องคอยให้มันมีแรงก่อน)” คำกล่าวของตาเบ้ม

นอกจากนี้พฤติกรรมในกิจวัตรประจำวันอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย เช่น การเปลี่ยนมาอาบน้ำอุ่น

“ตั้งแต่หล่อย อ้าบน้ำเย็นมิได้ ตาเพิ่นว่าหนาว ค้อหะใช้ ต้องอ้าบน้ำอุ่นกะเลยต้องคัมหน้าเฮ้อ หน้าฮ้อนกะต้าม น้ำข้างเฮือนเพิ่นกะว่า ตอนโพเพิ่นเป็นกะเอ็ดจนกะเท้าเพิ่นต้าย(ตั้งแต่หล่อย อาบน้ำเย็นมิได้ ตาบอกว่าหนาวเหมือนจะเป็นไข้ ต้องอาบน้ำอุ่นตลอดเลยต้องคัมน้ำร้อนให้ถึงจะเป็นน้ำร้อนก็ตาม ยายข้างบ้านก็บอกเหมือนกันว่าตอนที่สามียายเป็นก็คัมให้อาบเช่นกันจนกระทั่งแกเสียชีวิต)” คำบอกเล่าของยายเบ้ม

กระทั่งเข้าเดือนที่สามตาเบ้มสามารถลุกขึ้นยืนได้และหัดเดินโดยใช้ไม้เท้าสี่ขา ก่อนเมื่อทรงตัวได้เปลี่ยนมาเดินด้วยไม้เท้าสามขา ผู้เป็นลูกเขย(สามีของลูกสาวคนเล็ก) ทำราวไม้ไผ่สำหรับการเดินออกกำลังกายไว้ให้ ความพยายามในการหัดเดินและความมุ่งมั่นที่จะหายจากอาการอ่อนแรงของตาเบ้มกลับทำให้ตัวเองต้องประสบกับเหตุการณ์เดิม คือ ล้มลงศีรษะกระแทกพื้น ขณะที่กำลังหัดเดิน ซึ่งทำให้ตาเบ้มรู้สึกกังวลใจเมื่อนึกถึงคำเตือนของแพทย์ “อย่าให้ล้มอีก อาจจะเป็นอัมพาตได้หรืออาการหนักกว่าเดิม”

“หมอเพิ่นว่า เฮ้ออย่างคู้ๆ ผู้เจ้ากะหะดีไว้ เฮากะหะย่างเข้าแหล้ง มันละลัมโหละเลาะ ย่านเป็นเพออี เมฟ้าวพาไปหาหมอ เบ้าะว่ามีเป็นเพอมิได้สลับ เฮ้อเบ้งอาการค้อไปอี (หมอบอกว่า ให้เดินบ่อยๆ ตัวเองก็อยากจะหายเร็วๆ เดินทั้งเข้า-เย็น จนกระทั่งล้มหัวถลอก กลัวเป็นอะไรอีก เมียรีบพาไปหาหมอ หมอบอกว่าไม่เป็นไรเพราะไม่ได้หมดสติ ให้อู้อาการต่อไป)” คำบอกเล่าของตาเบ้ม

เมื่อหล่อยที่ยังไม่หายกับความสัมพันธ์อื่นๆ

หลังจากที่ดาเบ้มล้มครั้งที่สองเป็นเวลาสามเดือนแล้ว ไม่มีทีท่าว่าจะดีขึ้นเมื่ออาการยังคงทรงตัว (มือขวายังกำไม่ได้ เวลาลุกนั่งยังต้องมีคนช่วยพยุง กลับมาใช้ไม้เท้าสี่ขา) สร้างความทุกข์ใจให้กับดาเบ้มอยู่ไม่น้อย จากกำลังใจที่เคยมีครั้งก่อนว่าอาการกำลังค่อยๆ ดีขึ้น ก็กลับถดถอยลง โดยมีการเคลื่อนไหว เคลื่อนย้ายตัวเองน้อยลง พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นทำให้คนใกล้ชิดเข้าใจว่าไม่มีความกระตือรือร้นกับการฟื้นฟูสภาพตัวเอง ซึ่งในบางสถานการณ์ก็กระทบต่อความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว หรือกับการที่ดาเบ้มจะถูกมองว่าเป็นอย่างไรเมื่อต้องสัมผัสกับผู้อื่น

“หล่อยไปละ จี๊กะเอ็ดชะเล่อ เคยเห็นดาโย่งเต๊าะ ลีบกว่าปีกะหยังมีดี เฮาคันเคยไปเป็นชะ هنันกะอุ๊กแหล้ว(เป็นหล่อยแล้ว ก็ไม่รู้จะทำไ้ เคยเห็นดาโย่งหรือกที่เป็น ลีบกว่าปีแล้วก็ยังไม่หาย เราเป็นคนชอบไปไม้อยู่นึง ถ้าเป็นแบบนั้นก็กังวล (เครียด))” คำกล่าวของดาเบ้ม

นอกจากนี้ผลจากพยาธิสภาพของโรคทำให้ไม่สามารถควบคุมระบบการขับถ่าย จึงทำให้ความมั่นใจตนเองลดลง เช่น ขณะที่กำลังสนทนามีกลิ่นคล้ายปัสสาวะลอยโชยไปมา เหมือนดาเบ้มก็รู้ว่ามันคืออะไร ดาเบ้มถามผู้ศึกษาว่า “เหม็นเขี้ยวฮู้บ มันไหลเอื้อะเอ็ง ไปมีทัน ลูกะซื้อผ้าอ้อมมาหื้ออยู่ เสื่อเทื่อเต๊ว มันหมุ่คมัด คนมันมิเคี้ย เล้ยเป็นหมัวเสื่อผ้าขาวม้า (เหม็นปัสสาวะไหม มันไหลออกเอง ไปไม่ทัน ลูกก็ซื้อผ้าอ้อมมาให้ละ แต่ใส่ครั้งเดียว เพราะมันอึดอัด คนมันไมเคย เลยเปลี่ยนมาใส่ผ้าขาวม้า ...ขณะพูดก็หันหน้า)” หรือด้วยเรื่องการถูกจำกัดการเคลื่อนไหว ดังนั้นการเคลื่อนย้ายด้วยไม้เท้าต่อสายตาคนรอบข้างในความรู้สึกของดาเบ้ม ยังคงรู้สึกขัดแย้งกับภาพเดิม ที่ตนเคยวิ่งออกกำลังกายยามเช้า สายๆ ไปนา คายหญ้า ่างป่าดูแลความเรียบร้อยในที่นาของตน

“หย่างนำไมกะเหทำ มันมิโก๊ กะมิหยะไซ้แหล้ว (เดินด้วยไม้เท้า มันไมเท่หักก็ไม่อยากใช้สิ)” ดาเบ้มกล่าว

คนในครอบครัวอย่างยายบีมกับกิจกรรมหรือภาระบางอย่างที่ต้องทำเพิ่ม เพื่อผู้เป็นสามี ด้วยหน้าที่ของภรรยาที่ต้องดูแล บางครั้งเมื่อปัญหาต่างๆ ประเดประดังเข้ามา ไม่ว่างานที่รับผิดชอบของตัวเอง(งานทอผ้า)กับการรับภาระอารมณ์ของคนอีกคนที่ต้องการการเยียวยา ซึ่งยายบีมเองก็ต้องใช้ความอดทน ในขณะที่เดียวกันดาเบ้มจากคนที่ไม่เคยอยู่นิ่งในแต่ละวันกลับต้องมีชีวิตอยู่ด้วยการเคลื่อนไหวอย่างช้าๆและระมัดระวัง ซึ่งอย่างไรก็ตามแต่ละคนก็ต้องมีการปรับตัวด้วยเช่นกัน

“ช่วงแรกๆนะ ฉันเองก็เครียดเหมือนกัน พอดีมีงานทอผ้าเข้ามาด้วย แล้วก็ต้องดูแลตาอีก พาอาบน้ำ แต่งตัว เข้าห้องน้ำ ไหนจะทอผ้าด้วย แต่ดีหน่อยที่หลานสาวมาช่วย ตอนเย็นๆ ลูกสาวคนเล็กก็ทำกับข้าวมาให้”

หรือการโต้ตอบในบางครั้ง หลังจากที่ใช้ความนิ่งเงียบต่อการรับอารมณ์หงุดหงิดของตาเบ็ม เพื่อพยายามทำความเข้าใจถึงสภาพของอีกฝ่าย แต่เมื่อถึงจุดๆหนึ่ง ความอดทนของยายเบ็มก็มีขอบเขตเหมือนกัน

“หล่อยทีเดียวไปไหนไม่ได้เลย ตาแกก็หงุดหงิด แต่ยายก็ทำเฉยๆ บางทีก็คิดนะว่า ถ้าตัวเองใจไม่สู้แล้ว ใครก็ช่วยไม่ได้... ไม่เห็นหัดเดินเหมือนเมื่อก่อนนะ วันวันเอาแต่นอน หรือไม่กี่เดินไปได้แป๊บเดียวก็กลับมาอนบอกว่าอยากหาย แต่ไม่ทำและไม่พยายาม เดิน ไปก็บ่นเมื่อย ปวดแข้งปวดขา แล้วก็นอนทั้งวัน ขนาดหมอก็บอกนะว่า ยายขดละล้านก็ไม่หายหรือกลัวตาไม่เดิน” สิ้นเสียงของภรรยา สายตาที่ดูนิ่งๆของตาเบ็มมองมายังผู้ศึกษา บอกว่า นั่งเมื่อยแล้ว จากนั้นกล่าวขออนุญาตเพื่อจะล้มตัวลงนอน (การกระทำที่แสดงออกเช่นนี้ ตาเบ็มรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ หรือคิดอะไรต่อรองอะไรกับคำพูดที่ยายเบ็มเล่าให้ผู้ศึกษาฟังหรือเปล่า)หลังจากนั้นตาเบ็มก็ตอบกลับไปว่า

“ผู้เจ้ากะหะหยังอยู่ เถื่อนี่เส้นมันแข็งแรงกว่าเก่า จะลื้อกะหะหยัง ไปจึกหน้อยกะเหมื่อย คือเส้นมันเค็ง (ตัวเองก็อยากจะเดินอยู่ ครั่งนี้รู้สึกเอ็นมันแข็งแรงกว่าเดิม จะลื้อก็ยาก เดินไปนิดเดียวก็เหนื่อย เหมือนเอ็นมันตึง)” คำโต้กลับของตาเบ็ม

บางครั้งคำพูดบางอย่างที่ได้ยินจากคนใกล้ชิดตัว ญาติพี่น้องก็อาจทำให้กำลังใจของตาเบ็มที่จะถูกรื้อขึ้นมาอีกครั้ง กลับถดถอยลงไป

“จื๊กร้าน เห็นหน้อนเม็คมือ เขาเอ็ดราวไว้เฮ้อละ กะมิหัดหยัง (จื๊เกียจ เห็นนอนทั้งวัน เขาทำราวไว้ให้แล้วก็ไม่ได้หัดเดิน)” คำกล่าวของพี่สาวตาเบ็ม

“เพ่อมิม่าเป็น มิฮู้เต๊ะ จะลื้อเคื่อเจ้าของกะหะหยัง (ใครไม่มาเป็น ไม่รู้หรือจะลื้อด้วยตัวเองยังยาก)” การตอบกลับของตาเบ็ม

นอกจากนี้ความสัมพันธ์กับบุคลากรทางแพทย์ของตาเบ็มนั้น มาพร้อมกับความหวังเล็กๆ ที่จะหายจากอาการ จากที่ไปปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและปรับพฤติกรรมบางอย่างตามคำแนะนำของแพทย์ เช่นการรับประทานอาหาร การพักผ่อน (ที่มากเกินไปจากคำบอกเล่าของภรรยา) สิ่งเหล่านี้ก็ยังไม่ได้รับการันตีว่าหล่อยจะหาย จากความรู้สึกขัดแย้งในใจบางอย่างของตาเบ็ม

“ไปหาหมอ หมอละว่า ไม่คิดว่าตาจะรอด เพราะวันนั้นเรียกก็ไม่ตื่น จี๊ราดแล้วต้องส่งตัวเข้าไปโรงพยาบาลในเมือง นี่ถือว่าดีขึ้นแล้วที่เดินได้ ผู้เจ้าละว่า มันยังมีดี หยังไปนามิได้ ข้ามิล้มเทือก่อน คีละคีละไปคื้เทือกะถามแต่ว่า กินได้ หน้อนลื้อยู้บ มีซันกะเจ็บโหยบ แล้วกะเฮือย่ำมาแนวเก่า (ไปหาหมอ หมอพูดว่า

นี่ก็ถือว่าดีขึ้นแล้ว ตาบอกว่า มันยังไม่หาย ยังไปไม่ได้ ถ้าไม่ล้มครั้งก่อน คงหายไปแล้ว ไปทุกครั้งก็ถามแต่ว่า กินได้ นอนหลับหรือเปล่า หรือไม่ก็ปวดหัวไหม แล้วก็ให้ยาแบบเดิมมากิน” คำบอกเล่าจากตาเบิ้ม

หลังจากนั้น ผู้ศึกษามีโอกาสได้ไปเยี่ยมตาเบิ้มอีกครั้ง สภาพโดยทั่วไปมองจากสีหน้าดูสดชื่นขึ้น ตาเบิ้มสามารถเดินเองได้แล้ว(ยังใช้ไม้เท้า) แขนขามีแรงขึ้นแต่ยังไม่สามารถหยิบจับอะไรได้ พุดยังไม่ชัดเจน ขึ้น-ลงบันไดบ้านไม่ได้จึงต้องย้ายที่หลับที่นอนมาอยู่ชั้นล่าง ถึงอย่างไรก็ตามผู้เป็นภรรยาก็ไม่ได้ปล่อยละเลยการดูแลเสียทีเดียว ขณะเวลาทอดผ้าชายเบิ้มก็ยังคงมองๆ ดูอยู่ว่าตาเบิ้มจะไปไหน หรือเวลาไปห้องน้ำยังเดินตามและยืนรออยู่หน้าประตู กลัวตาจะลื่นล้มไปอีก “ช่วงนี้งานทอดผ้าก็ลดลงแล้ว ว่างกว่าเดิม มีเวลาดูตามากขึ้น ตอนนี่ก็ถือว่าอาการดีขึ้นจากเมื่อก่อน” คำกล่าวของยายเบิ้ม “มันยังมีดี หย่าถือนี่จะไม่กะเหต้อกายเขา หะเฮ้อดีคือเก่า (มันยังไม่หาย ยังเดินถือนี่ไม่อยู่ อายคนอื่นเขา อยากให้เหมือนเดิม)” คำกล่าวของตาเบิ้ม

แม้ว่าอาการของตาเบิ้มที่ค่อยๆ ดีขึ้นในตอนนี่ แต่ความไม่แน่นอนที่เคยเกิดขึ้นจากการล้มครั้งที่สองพร้อมกับการใช้ความพยายามในการฟื้นฟูตัวเองก็ยังคงทำให้ตาเบิ้มต้องระมัดระวังตัวอยู่เสมอ อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวจากสถานการณ์ที่เคยถึงขีดสุดจะคลี่คลายลง ทั้งลูกสาวและหลานๆยังคงแวะเวียนเปลี่ยนสลับกันมาหาทั้งคู่อยู่เสมอทุกวัน ซึ่งตาเบิ้มเองก็รอวันเวลาที่ตัวเองจะได้กลับไปเคลื่อนไหวไปมาเช่นเดิม “เนี่ยก็รออยู่ว่าเมื่อไรจะดี เมื่อไรจะหาย ไม่อยากอยู่เฉยๆ” คำกล่าวของตาเบิ้ม

ลุงช่วง: ถึงร่างกายเปลี่ยน ชีวิตก็อยู่ได้

ชีวิตของลุงช่วง

อนาคตที่ไม่รู้ล่วงหน้าถึงความเจ็บป่วยที่จะเกิดขึ้น เมื่อชีวิตของลุงช่วงและครอบครัวไม่เคยคิดมาก่อนว่าต้องผันตัวเองออกจากงานก่อนวัยเกษียณอายุ พร้อมกับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนไปจากเดิม

ในฤดูที่อากาศร้อน (เมษายน 2551) ยามบ่ายๆ บริเวณใต้ถุนบ้าน ทำให้ฉันได้เห็นภาพชายวัยสูงอายุ รูปร่างผอม ผิวสีออกเหลือง ที่เปลือยกายช่วงบน สวมกางเกงขาสั้น คีบรองเท้าตะกั่วกั๊กๆ เงๆ เชื้อรถจักรยานยนต์ที่เต็มไปด้วยฝุ่นจากการไม่ได้ใช้งานเนื่องจากผู้เป็นเจ้าของรถจากไปไม่มีวันกลับ

ลุงช่วง อายุ 60 ปี เป็นคนพื้นเพที่อำเภอนี้โดยกำเนิด มาจากครอบครัวทำอาชีพเกษตรกรรม มีพี่น้องทั้งหมด 8 คนโดยตนเป็นคนที่ทำ มีโอกาสได้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังจากนั้นไปเป็นครูฝึกสอนที่โรงเรียนมัธยมใกล้ๆ บ้านเป็นเวลาประมาณสามปี ก็ถูกเรียกตัวไป

เป็นทหารผ่านศึก เมื่อครบกำหนดวาระปลดประจำการ ลุงช่วงได้ทำงานใหม่ที่กรมชลประทาน จังหวัดขอนแก่น โดยทำหน้าที่เป็นผู้ส่งลำเลียงน้ำให้กับเกษตรกร “ก็ส่งน้ำเข้าพื้นที่นาของเกษตรกรกับซ่อมบำรุงเครื่อง” พร้อมทั้งได้สร้างครอบครัวกับภรรยาวัยเดียวกันที่อยู่ในละแวกหมู่บ้านมีอาชีพทำเกษตรกรรม ทั้งคู่มีบุตรด้วยกัน 3 คนซึ่งเป็นชายทั้งหมด ช่วงชีวิตของการทำงานเวลา 16 ปีนั้น ลุงช่วงเดินทางไปทำงานโดยใช้รถโดยสารประจำทาง บางวันก็ไป-กลับ หรือบางวันนอนพักที่บ้านพักสำหรับเจ้าหน้าที่ ถึงวันสุดสัปดาห์จึงกลับบ้าน “ทำงานไกลบ้าน ร้อยกว่าเกือบสองร้อยโล (กิโลเมตร) ก็ไม่ได้กลับทุกวันหรอก เพราะต้องเสียค่ารถเยอะ ส่วนใหญ่วันหยุดถึงจะกลับ” คำกล่าวของลุงช่วง ซึ่งในวันหยุดก็มักจะอยู่ในที่นาที่สวนของตนเพื่อทำกิจกรรมถางป่า ถอนหญ้า ดูแลพื้นที่ของตนไม่ให้รกร้าง “เราไม่ได้มาทำทุกวัน ที่มันกรัก หญ้าขึ้นเต็ม ให้ลูกๆ เค้าช่วยไปดูแลให้ก็ไม่เหมือนเราไปจัดการเอง” และเมื่อพอถึงฤดูทำนา ทั้งครอบครัวก็ลงแรงช่วยกัน

“เสาร์-อาทิตย์ก็กลับมาไม่ค่อยอยู่บ้านหรอก โน้น! อยู่ในที่นาที่สวน เสียหญ้า (คายหญ้า-ผู้ศึกษา) เกือบหมดวันตอนเย็นถึงกลับ” คำกล่าวของภรรยา

แม้ว่าลุงช่วงจะทำงานอยู่ไกลบ้านและกลับมาในวันหยุด หากมีโอกาสประจวบเหมาะก็จะไปพบปะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในงานต่างๆ ของหมู่บ้าน เช่น แห่กฐิน แห่บุญบั้งไฟ หรือขึ้นบ้านใหม่ งานแต่ง งานศพ งานบุญต่างๆ อีกทั้งไปเฮฮากับบรรดาเพื่อนสนิทของตนอีกด้วย “วันหยุดก็ไม่ได้ออกไปเที่ยวไกลหรอก ถ้าพวกเพื่อนเขามาชวน ก็พากันไปร้องคาราโอเกะในเมืองหรือถ้าในบ้าน (หมู่บ้าน) มีแห่กฐิน แห่บุญก็ไปร่วมกับเขาอยู่” คำกล่าวของลุงช่วง

ปัจจุบันนี้ ลุงช่วงและภรรยาอยู่ด้วยกันสองคน ที่บ้านชั้นเดียวใต้ถุนสูงริมถนนสายหลักของหมู่บ้านทางเข้าสู่ตัวเมือง (ระยะห่างประมาณ 45 กิโลเมตร) เนื่องจากบุตรชายคนโตและคนเล็กต่างก็แยกย้ายไปมีครอบครัวของตัวเอง ส่วนบุตรชายคนกลางเสียชีวิตแล้ว โดยคนโตเป็นตำรวจอยู่ที่ต่างจังหวัด จะกลับมาเยี่ยมบ้านปีละ 1-2 ครั้งและจะโทรศัพท์มาหาในวันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ บุตรชายคนเล็กทำงานเป็นลูกจ้างที่ อบต.ของหมู่บ้าน ซึ่งในวันทำงานจะอยู่บ้านของพ่อแม่ และวันหยุดกลับไปบ้านของตนซึ่งอยู่ห่างกันประมาณ 60 กิโลเมตร นอกจากนี้บุตรชายคนนี้ที่พอจะเป็นที่พึ่งของลุงช่วงและภรรยาได้บ้าง เช่น พอฤดูทำนาก็มาช่วยทำนา อีกทั้งส่งเงินให้ใช้ถึงจะไม่มากแต่ก็ให้ทุกเดือน

“ก็กินนอนนี้แหละ ได้อาศัยเขาอยู่ (เป็นที่พึ่งพาอาศัย-ผู้ศึกษา) ยามนาก็มาช่วยพ่อแม่ เงินเดือนเขาก็ไม่ได้มีมากมายหรอก แต่เขาก็เอาให้เดือนละ 500-1,000 บาท พี่ชายเขาก็มาปีละครั้งสองครั้งเพราะเขาอยู่ไกลต้องเสียค่าเดินทางอีก ส่วนคนกลางเขาก็เสียไปได้ 2 ปีแล้ว” คำกล่าวของคุณป้า

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน (กับร่างกายเดิมที่หายไป)

ย้อนเวลาไปเมื่อ 9 ปี (พ.ศ. 2542) แล้วที่ลุงช่วงใช้ชีวิตร่วมกับร่างใหม่ หลังจากที่ดินไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นและไม่มีเหตุอันใดบ่งบอกล่วงหน้าคือวันที่แขนขาข้างขวาไม่มีแรง หลังจากที่หมดสติล้มลง ภรรยาและญาติฯ นำส่งโรงพยาบาล ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่า เส้นเลือดในสมองอุดตัน ทำให้มีอาการอัมพฤกษ์ ซึ่งเดิมก่อนหน้านี้ปกติลุงช่วงเป็นคนที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงดี ไม่เคยเจ็บป่วยหนักถึงขนาดต้องเข้าโรงพยาบาล มีเพียงอาการเล็กน้อย มีไข้ปวดท้อง ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยตามตัว ซ้ำยามากินอาการก็ดีขึ้น

“ก็ไม่เคยนอนโรงพยาบาล แคंपวดหัวตัวร้อน กินยาก็หาย ไม่เคยตรวจสุขภาพประจำปี เพราะรู้สึกว่าคุณสมบัติไม่ได้เป็นอะไร” ลุงช่วง

การรับรู้สิ่งที่ผิดปกติ

ลุงช่วงได้บอกเล่าเรื่องราวถึงสิ่งที่ตนคิดว่าน่าจะเป็นความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับร่างกายของตัวเอง “สองวันก่อนที่จะล้มวบลง รู้สึกว่าตัวเองมีน้ำหัว (เวียนศีรษะ) ไม่สบายเนื้อตัว แต่ก็คิดว่ามันไม่ได้เป็นอะไรมา เพราะนอนพักมันก็หาย เป็นอย่างนี้อยู่สองวัน พอวันที่สามก็วูบไปเลย” ทั้งนี้ลุงช่วงได้เล่ารายละเอียดของเหตุการณ์ว่า

“วันนั้นกลับมาจากที่ทำงาน อาบน้ำ กินข้าวตอนเย็นเสร็จ ฟังวิทยุก่อนเข้านอน ตอนที่กำลังเดินไปจะเข้าห้องนอนก็หน้ามืดวูบไปเลย ป้ามาปลุกเอา (เรียกให้ตื่น-ผู้ศึกษา) พาไปโรงพยาบาล ตอนนั้นก็รู้สึกตัวตลอด แต่พูดไม่ออก แขนขาข้างขวาก็ขยับไม่ได้ พอไปถึง หมอบอกว่า ความดันสูง กลัวว่าจะเป็นอะไรรุนแรงก็เลยส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลศูนย์อยู่ขอนแก่น เพราะเค้ามีเครื่องมือพร้อมกว่า ก็ให้นอนพักฟื้นกินยา ดูแลการ ทำกายภาพบำบัด ประมาณสามอาทิตย์ หมอเขาก็ให้กลับมาอยู่ที่บ้าน” คำบอกเล่าของลุงช่วง

ทั้งนี้อาการที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นความผิดปกติที่ผู้พบเห็นอย่างภรรยาของลุงช่วงประเมินแล้วว่ามีอาการรุนแรง เนื่องจากไม่มีประสบการณ์เดิม จึงต้องรีบนำลุงช่วงส่งโรงพยาบาลโดยทันที

“วันนั้นก็ ตกใจมาก เพราะแกไม่เคยเป็นอะไร ก่อนจะเป็นก็ไม่ได้บ่นว่าเจ็บปวดอะไร กลับมาถึงบ้านก็เห็นดิๆ อยู่ พอดตกคำ เห็นลุงแกนอนลงกับพื้น ตาเหลือกลืม (ปัสสาวะ) ราบ ป้าได้เขยื้อนตัวเอา แกถึงได้กระพริบตาตื่นมา แต่พูดไม่ได้ ก็เลยตะโกนเรียกเพื่อนบ้านมาช่วยรีบพาไปโรงพยาบาล” คำบอกเล่าของภรรยา

สาเหตุของการเกิดอาการ

เมื่อผู้ศึกษาถามถึงสาเหตุของอาการอ่อนแรงที่เกิดขึ้น ว่าทำไมจึงเกิดกับลุงช่วง ได้รับคำตอบว่า “กะมิจักคือเคว มันหล่อยมันอ่อนไปเลย มันหะเป็นกะเป็นอันมา ผู้เจ้ากะมิเคี้ยเป็น ไท เอ็นกะมิได้เผื่อเป็น ยะว่าตะเค็ดเอ็ดเวะกะคือมิแม่น มิได้ตะตลอด กะอยู่ในห่มอยู่ แล้วแต่บุญเผื่อ บุญมันบ้อ (ก็ไม่รู้เหมือนกัน มันหล่อย (กำลังแรงอ่อนลง-ผู้ศึกษา) มันอ่อนไปเลย มันอยากเป็นก็ เป็นขึ้นมา ตัวเองก็ไม่เคยเป็น คนในบ้านก็ไม่มีใครเป็น จะว่าตากแดดทำงานก็ไม่น่าใช้เพราะไม่ได้ ตากตลอด ก็มีร่มไม้ให้เข้า คงแล้วแต่บุญใครบุญมันมั่ง” ความคิดเห็นของลุงช่วงที่ตัวเองก็ไม่ทราบ สาเหตุที่แน่นอนว่าอาการอ่อนแรงนั้นเกิดจากอะไร นอกเสียจากการนึกไปถึงเรื่องของเวรกรรม

เมื่ออาการที่เกิดเป็นความผิดปกติ

“หมอบอกมีเส้นเลือดในสมองมันอุดตัน เลยทำให้แขนขา มันหล่อยไป แต่สมองลุงยังจำ ได้เนาะว่าใครเป็นใคร แต่บางทีเราก็ต้องนึก” จากคำกล่าวของลุงช่วงแสดงถึงการรับรู้ว่าการอ่อน แรงของแขนขาที่เกิดขึ้นกับระบบความจำไม่ได้มีความเกี่ยวเนื่องกัน และด้วยกายภาพที่เปลี่ยนไป สร้างความกังวลและรู้สึกกลัวให้กับลุงช่วงหลังจากที่แพทย์แจ้งว่า อาการอัมพฤกษ์ ที่ตนเป็นอยู่ รักษาไม่หาย แต่ก็อาจจะดีขึ้น ซึ่งก็ไม่สามารถระบุแน่ชัดได้ว่าจะดีขึ้นมากน้อยแค่ไหน “หมอบ่น ว่ามิหาย แต่อาจดีดื้อขึ้น มันมิแน่นนอน กะคิดหลาย ย่านมิดี ข้าไปมิเป็นกะมิอยู่ดีกว่า ย่านหะเขา (หมอบอกว่าไม่หาย แต่อาจจะดีขึ้น มันไม่แน่นอน กะคิดหนัก กลัวไม่หาย ถ้าเคลื่อนไหวไม่ได้ก็ไม อยู่ดีกว่า กลัวเป็นภาระคนอื่นเขา)” คำกล่าวของลุงช่วง

นอกจากนี้ความกังวลถึงอาการที่ไม่แน่นอนและมีความกลัวว่าจะเคลื่อนไหวไม่ได้ของ ลุงช่วงนั้นยังส่งผลต่อผู้เป็นภรรยาไปด้วย สำหรับการเตรียมการเผชิญกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น หลังจากนั้น “ตอนนั้นคิดเลยว่าถ้าลุงเป็นอะไรขึ้นมาจะอย่างไร เพราะลูกทั้งสามคนก็ยังเรียนอยู่ เงินเก็บก็ไม่ได้มีเยอะ แกรายได้จากทำนาทำสวน ทอผ้าของป้าก็คงจะไม่พอหรอก” คำกล่าวของ ภรรยา

การจัดการแสวงหาวิธีการรักษา

หลังจากกลับมาอยู่ที่บ้าน โดยที่อาการแขนขาข้างอ่อนแรงอยู่ พอช่วยเหลือตัวเองได้ บ้างและยังต้องการความช่วยเหลือจากคนในครอบครัว แต่ด้วยความที่ลุงช่วงก็ต้องการหายจาก อาการนี้ นอกจากจะปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ เช่น การรับประทานยาตามเวลา การ รับประทานอาหารโดยหลีกเลี่ยงประเภทสเค็ม ไขมันสูง “ยานี้ ยาควนคุมความดันโลหิตสูง-ผู้ ศึกษา) กินไม่ให้ขาด กับข้าวก็จะเป็นพวกปิ้ง ต้ม แกงชะมากกว่า”(ลุงช่วง) ประกอบกับการออก กำลังกายโดยภรรยาเป็นผู้ช่วยในทำกายภาพบำบัดให้ พับแขนขา ยกแขนขา จากที่ได้รับการฝึกมา

จากโรงพยาบาล “ก่อนกลับพยาบาลเค้าสอนบอกให้มาทำต่อที่บ้าน(ภรรยาลุงช่วง)” นอกจากนี้ลุงช่วงยังสรรหาวิธีการต่างๆ ที่คนใกล้ชิด ญาติพี่น้องหรือคนรู้จักมาแนะนำเพื่อเยียวยาตัวเอง ตามกำลังทรัพย์ของครอบครัวที่จะเอื้ออำนวย

“มาอยู่เฮี้ยน แหนหายังหล่อยู่ ยะดี เอ็ดเม็ด เพื่อว่าอันเล่อเอ็ดเฮ็ดดีไว้ ก็นหายาลูกก่อนเดินนิ่งกะมีดี ล่องไปฝังเข็มกับหมอหป้าเถื่อนึงกะมีค้อมิได้ฝิเลอดีฮิ้นเลย เข้า เป็นไปโนด ไปบับ ห่มสมุนไพร นำนเต็บมันค้อยๆ ได้เฮงแต่ยังมีดี แล้วป้าเพิ่นเอ็ดถูทรายไว้เฮื้อเฮื้อกำลังแหน ผู้เข้าเอ็ดแนมีเอ็ดแน เอ็ดแล้วกะมิเห็นว่ามีดี ละหยามีเอ็ด

(มาอยู่บ้าน แขนขาก็ยังอ่อนแรง อยากหาย ทำหมดใครว่าอันไหนทำให้หายเร็ว ก็นหายาลูกกลอนอยู่หนึ่งเดือนก็ไม่หาย ลองไปฝังเข็มกับหมอป้าครั้งหนึ่งมันไม่เหมือน(ไม่น่าเชื่อถือ-ผู้ศึกษา) เลยหยุด เปลี่ยนไปนวด บิบเส้น ห่มสมุนไพร นานมากมันก็ค้อยๆ มีแรงขึ้นแต่ยังไม่หาย แล้วป้าก็ทำถูทรายไว้ให้ออกกำลัง แขนด้วย ตัวเองก็ทำบ้าง ไม่ทำบ้าง ทำไปแล้วไม่เห็นว่ามันหาย ก็เลยหยุดทำเลย)”

คำบอกเล่าของลุงช่วงที่บ่งบอกถึงความหลากหลายในการแสวงหาการบำบัดเยียวยาด้วยตนเอง อีกทั้งผู้ดูแลหลักอย่างภรรยาที่ได้ใช้ประสบการณ์ที่ตนเคยพบเห็นมาช่วยเยียวยาด้วย จากที่ลุงป้าเล่าว่า

“ก็นหายาหมอโรบบาลแล้ว ก็ทำอันอื่นด้วย อย่างจับเส้น บิบนวด ถ้าไม่ไกลบ้านก็พาไป เพราะมันต้องเสียค่ารถเยอะ ตอนหลังๆ ป้ามาดัมสมุนไพรให้ห่ม กลัวเส้นยึด ถ้าได้อังความร้อน เส้นคงจะยึดได้ ป้าเคยเห็นแม่ของป้าทำตอนพ่อตกบันได แขนขาก็อ่อนไปเหมือนกัน ทำแล้วก็หายนะ ป้าก็เลยลองทำดู แต่ของลุงแกมันไม่หาย เลยไปสามเดือนมันเริ่มดีขึ้น ขาขวามีแรงพอพุงตัวเองให้ลูกเวลาเดินยังใช้ไม้เท้าช่วย ส่วนแขนข้างขวาลุงบอกว่าเหมือนมันไม่ดีขึ้น ป้าพาทำกายภาพบำบัดก็ยิ่งเหมือนเดิม ลุงแกก็จะไม่อยากทำแล้ว ป้าเองก็พยายามจะช่วยให้จรรู้สึกว่าตัวเองเหนื่อยเหมือนกัน คิดว่า ขนาดตัวลุงยังไม่สนใจที่จะทำให้ตัวเองดีขึ้น แล้วป้าเองจะไปบังคับลุงได้หรือ ก็ปล่อยเลยตามเลย จนทุกวันนี้ถึงแขนจะมีแรงขึ้นแต่ก็ใช้การไม่ได้เหมือนเดิม” คำกล่าวของภรรยา

การแสวงหาทางเยียวยาอาการอ่อนแรงในช่วงระยะเวลาสามเดือนแรกต้องจบลงเมื่อลุงช่วงเห็นว่าอาการไม่หายแม้จะดีขึ้นก็ตาม อีกทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจของครอบครัวที่รายได้ลดลง

ประกอบกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นหมดไปพร้อมค่ารักษาทางเลือกซึ่งไม่เอื้อต่อการที่จะแสวงหาการเยียวยาต่อ จึงต้องยอมรับกับสภาพที่ยังคงอยู่

“พอละสามเดือน ทำหลายอย่างแล้ว มันก็ไม่หาย ไม่เอาแล้ว หมดไปเยอะแล้ว ตามแต่บุญแต่กรรม” คำกล่าวของลุงช่วง

ชีวิตหลังการเจ็บป่วย

ครอบครัว

ในระยะแรกที่ลุงช่วงต้องอาศัยพึ่งพาและได้รับการช่วยเหลือจากคนในครอบครัว ความรู้สึกท้อแท้ หมดหวัง สิ้นหวังต่อชีวิต ลุงช่วงคิดกับตัวเองว่า “ถ้าอยู่เฉยๆ เคลื่อนไหวไม่ได้ ยอมตายเสียดีกว่า จะได้ไม่ต้องเป็นภาระให้ใคร” ความคิดที่วนเวียนอยู่กับความท้อแท้เช่นนี้แต่ก็ยังมี ความหวังที่จะหาย จากการที่ตนและภรรยา รวมถึงญาติๆ แสวงหาวิธีการรักษาต่างๆ ในช่วงระยะเวลา สามเดือนแรก แม้จะไม่หายเป็นปกติแต่อาการอ่อนแรงที่ดีขึ้นมากกว่าเดิมทำให้ลุงช่วงมีกำลังใจที่จะอยู่ต่อสู้กับชีวิต “สามเดือนไปมันก็ดีขึ้นมาหน่อย เราก็ทำอะไรเองได้หมดไม่ต้องให้เขามาช่วย แต่ก็ทำได้ไม่เหมือนเดิมหรอก” นอกจากนี้แรงบันดาลใจอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้ลุงช่วงกลับมาทบทวนชีวิตที่เหลืออยู่ของตนอีกครั้งหลังจากนั้นได้ดูเรื่องเล่าผ่านรายการวณิชนิเวศน์ชีวิตของคนที่มีความพิการมากกว่าอาการของตัวเอง “คิดอยู่ว่าไม่หายแล้วจะอยู่ยังไง จะเป็นภาระให้เมียกับลูกอีก ก็ได้อ่านรายการวณิชนิเวศน์ชีวิตวันนั้นแล้ว เขาคำนวณเขายังสู้ชีวิตเลย โอ้ไรละ ข้าก็ไม่ได้คำนวณยังไปไหนได้ ก็ยอมแพ้กับชีวิตแล้ว ถึงจะไม่คล่องเหมือนเดิมแต่มันก็อยู่ได้นี้”

ชีวิตประจำวันที่มีภรรยาเป็นผู้ดูแลหลัก ซึ่งคุณป้าได้เล่าถึงวิกฤตของครอบครัวตอนนั้นว่า

“ช่วงนั้นป้าลำบากมาก เข้ามาทำกับข้าวกับปลาไว้ให้ อันนี้ก็ทำอยู่แล้ว จากนั้นก็ช่วยลุงอาบน้ำ แต่งตัวให้ พาไปพบแพทย์ (ทำกายภาพบำบัด-ผู้ศึกษา) จัดยาไว้ให้ แกจะกินข้าวเอง ป้าก็ออกไปนา แล้วรีบกลับมาดูแลเพื่อแกอยากได้อะไรป้าก็ทอผ้าไปด้วย แต่ลุงแกไม่ค่อยอยากให้อยู่หรือช่วยหรอก ส่วนลูกๆ เค้าก็ช่วยยกเวลาขึ้น-ลงบันได”

ภาวะที่พึ่งพาผู้อื่นของลุงช่วงนำมาซึ่งความรู้สึกเกรงใจในสำนึกของตัวเอง สิ่งไหนที่พอจะทำได้ก็จะพยายามทำเองก่อน เช่น การรับประทานอาหารเอง หรือการเคลื่อนย้ายตัวภายในบ้าน การเข้าห้องน้ำ จะพยายามใช้แขนซ้ายช่วยพยุงตัว “ป้าเค้าอาบน้ำ แต่งตัวให้ แต่กินข้าวเองได้ใช้มือซ้าย อยู่ในบ้านก็ค่อยๆ เถิบๆ ไป ไม่อยากรบกวนป้าเขา” แต่ในกิจกรรมบางอย่างที่คุณป้าเห็นว่าลุงช่วงอาจจะทำไม่ค่อยสะดวก เช่น การเข้าห้องน้ำไปถ่ายหนัก-เบา ก็จะเข้ามาช่วยนอกจากนี้ยังต้อง

คอยระวังเรื่องการหกล้มเพื่อป้องกันอาการเดิมไม่ให้เป็นมากขึ้น “อย่างเวลาไปถ่าย ต้องช่วย เคี้ยว ล้างไม่สะอาด แล้วเวลาลุงแก่จะไปเอง ป้าต้องคอยดูเพราะกลัวแก่จะล้มซ้ำอาการเดิม เคี้ยวจะเป็นหนักกว่าเก่า (คำกล่าวของภรรยา)”

นอกจากนี้เมื่อลุงช่วงต้องอยู่ที่บ้าน หน้าทีบางอย่างภายในบ้านที่ตนยินดีทำ โดยคิดว่าเป็นการแบ่งเบางานของภรรยาที่ต้องออกไปนาไปสวน ทอผ้าและยังมาดูแลตนอีก ถือว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยๆ

“ป้าแก่ก็งเหงื่อแหละ ออกไปนาไปสวน ตากแดดถอนหญ้า ขุดโน่นนี่ เหงื่อเยอะ นะ กลับมาก็ต้องทำกับข้าวกับปลาอีก ลุงอยู่บ้านแค่ช่วยล้างถ้วยจานไว้ ตอนเย็นรดผักอยู่ข้างบ้าน แปลงเล็กๆ หรอกปลูกไว้กินเอง ใช้มือเคียวนี้แหละ ค่อยๆทำไป ดีกว่าอยู่เฉยๆ ไปวันวัน”

การทำงาน

หลังจากอาการแขนขาซิกขาที่อ่อนแรงลงและไม่สามารถฟื้นฟูให้หายเป็นปกติเพื่อที่จะกลับทำงานเดิมได้ ทำให้ลุงช่วงจำเป็นต้องลาออกจากงานประจำด้วยวัยที่ยังไม่ปลดเกษียณเพียงอายุ 51 ปี กลับมาอยู่ที่บ้าน “ไม่หาย ก็เลยออกจากงาน เค้าไม่ได้ไล่หรือ แต่เราต้องรู้ตัวเองว่ากลับไปทำงานที่เราเคยทำแบบเดิมไม่ได้แล้ว เค้า (ที่ทำงาน-ผู้ศึกษา) ก็ช่วยนะ ให้เงินมาก่อนหนึ่งอยู่บ้านก็นั่งๆ นอนๆ ไม่ได้ทำอะไร บางทีก็หงุดหงิด คนเคยไปโน่นนี่ อยู่ไม่สุขแล้วให้มาอยู่เฉยๆ” ความรู้สึกของลุงช่วงเมื่อไม่สามารถที่จะเคลื่อนไหวไปมาได้สะดวกเหมือนเคย

รายได้

สำหรับรายได้ประจำของครอบครัวที่เคยมาจากลุงช่วงเป็นหลักต้องลดลง ในขณะที่บุตรทั้งสามคนกำลังได้รับการศึกษาอยู่ ซึ่งค่าเล่าเรียนของลูกๆ ก็เป็นเรื่องหนึ่งที่ลุงช่วงมีความกังวล “ลูกก็ยังเรียนทั้งสาม คนใหญ่ (คนโต-ผู้ศึกษา) กำลังเรียนตำรวจ คนกลางจะเข้า ป.ตรี ส่วนคนน้องยังอยู่ ปวช. เลยต้องยืมกองทุนเค้าเรียน” แต่ทั้งนี้ลุงช่วงยังเหลือรายได้ประจำที่เป็นเบี้ยเลี้ยงทหารในแต่ละเดือนกับเงินทดแทนผู้พิการสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในบ้านและเงินเก็บเพียงเล็กน้อยสำหรับในยามฉุกเฉินประกอบกับยังมีหนี้สินที่ยืมมาในช่วงฤดูทอผ้า “เงินที่ใช้กินทุกวันนี้ก็ได้จากหลวง (รัฐบาล-ผู้ศึกษา) ตอนไปเป็นทหารเดือนละสองพันกว่าบาท เงินคนพิการอีกห้าร้อย ส่วนเงินเก็บก็ไม่เยอะหรือเอาไว้ใช้ยามจำเป็น นี่ก็ยังเป็นหนี้ ธกส. อยู่(ลุงช่วง)” นอกจากนี้รายได้ส่วนหนึ่งมาจากการทอผ้าของภรรยาซึ่งไม่แน่นอน (ในหมู่บ้านจะมีกลุ่มแม่บ้านรวมตัวกันสร้างอาชีพทอผ้ารายได้ขึ้นอยู่กับจำนวนสินค้าที่ผู้จ้างจะสั่งทำ) “ครั้งหนึ่งก็ได้พันสองพันบาท มันไม่แน่ พอได้อยู่ได้กิน (ภรรยาของลุงช่วง)”

ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (เมื่อชีวิตต้องอยู่ต่อกับภาพของเรที่คนอื่นมอง)

การเยียวยาตัวเองด้วยวิธีหลากหลายและเมื่อเห็นว่าอาการนั้นคงไม่หายเป็นปกติ แต่อาการเริ่มดีขึ้น มีกำลังแรงของขาสามารถลุกเดินเองได้ จึงต้องทำใจยอมรับกับการมีชีวิตร่วมกับร่างใหม่ของตน การรวบรวมแรงใจของตัวเองและกำลังใจจากคนรอบข้างเพื่อต่อสู้ชีวิตพร้อมร่างใหม่นี้

“ก็เสียไปเยอะ เดียวไปที่โน่น ที่นั่น ดูท่าว่าไม่หายแล้วละ ก็ปล่อยมัน ไปเลย คนที่เขาเป็นมากกว่าเรายังใช้ชีวิตอยู่ได้ ก็เลยทำใจ คิดว่าเป็นกรรมของเรา หมคนบุญที่เราทำไว้แค่นี้ ตอนนี้อยู่ที่กินยาโรงพยาบาลอย่างเดียว” คำกล่าวของลุงช่วง

ผลมาจากโรคแม้ว่าอาการจะดีขึ้นแต่ไม่หายเป็นปกติ ซึ่งลุงช่วงได้ให้ความเห็นที่มีต่อตัวเองกับร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ว่า

“มันมีคือเห่า มีคือคนธรรมดาเขา ข้าก็ต้องมีเป็นเห่า กะ โตก็ต้องคือเห่า(มันไม่เหมือนเดิม ไม่เหมือนคนธรรมดาเขา ถ้าหายต้องไม่เป็นอะไร ร่างกายต้องเหมือนเดิม)” คำกล่าวของลุงช่วง

ถึงแม้ว่ากำลังแรงของร่างกายและการเคลื่อนไหวของลุงช่วงจะไม่สะดวกเหมือนเคย ถ้าตัดกิจกรรมที่ไม่สามารถกลับไปทำได้อีก เช่น การขี่รถจักรยานยนต์ นอกนั้นก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคในการทำสิ่งที่ตนเคยทำมาก่อนที่จะเจ็บป่วยแต่อย่างใด ตามคำบอกเล่าของภรรยา

“แต่ก่อนลุงแก็เป็นคนขยัน นอกจากทำงานประจำแล้ววันหยุดกลับมาก็ต้องออกไปที่นาที่สวน ถึงโรคนี้มันไม่หายแต่ก็ดีขึ้นบ้างแล้ว เมื่อตอนทำงานที่ผ่านมาก็จะไปช่วยทำที่กั้นน้ำในนา ขนมัดข้าว ยาม(ฤดู)ทำสวน(ปลูกมัน ถั่ว) ก็จะไปช่วยค้ายहु้า ถอนหญ้า หรืองานบ้านก็ช่วยล้างถ้วยชามเล็กๆน้อย”

“ถึงจะเป็นเช่นนี้ มันไม่หายเป็นเหมือนเดิมแล้ว แต่ได้ช่วยเหลือ ทำอะไรบ้างก็ยังดีกว่าอยู่เฉย ๆ มาถึงตอนนี้ก็พอใจนะมันดีขึ้นขนาดนี้ก็ถือว่าเป็นบุญแล้วครวก่อนออกไปเฝ้านา ป้าบอกจะไม่ให้ลุงออกไปเดี๋ยวนั้นอะไรแล้วจะมาว่าป้าเขา ลุงเลยบอกว่าถ้าถึงเวลาจะ ไป (เสียชีวิต) อยู่ที่ไหนมันก็ไปเหมือนกัน ก็จะทำ (การทำงาน ถางหญ้า)จนกว่าจะหมดลมนี้แหละ” คำกล่าวของลุงช่วง

ในส่วนของการพบปะผู้คนยังเหมือนเดิมกับเพื่อนฝูงที่สนิท แม้ว่าการไปร้องคาราโอเกะจากที่เคยเป็นผู้ร้องแล้วกลายเป็นผู้ฟังก็ตาม “ถ้าเพื่อนมาชวน ก็ยังไปนะ ไปนั่งฟังเขาร้อง เพราะเราร้องไม่ทันเขาแล้ว ” เพื่อนบ้านยังไปมาหาสู่กันบางวันก็จะมึนรู้จักแะมาคุยด้วย มาถามไถ่อาการ แต่ในส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน อาจจะไม่ได้ไปร่วมดังเช่นเหมือนเคย เช่นการไปร่วมงาน

บุญคุณ ผ้าป่า แห่บั้งไฟ ฯลฯ มีเพียงเงินปัจจัยที่ร่วมทำบุญ “ไปลำบาก เราไม่คล่องเหมือนแต่ก่อน คนเยอะด้วยเดี๋ยวเขาจะชนล้ม” กับบางโอกาส เช่น งานแต่งงานหรืองานศพที่เขาเชิญไป ถ้าคุณลุงไม่สนิทคุ้นเคยจริงๆ ก็จะให้คุณป้าไปแทน “ลัทธิของคนอื่นเขา เราไม่เหมือนเขา” (ความรู้สึกของคุณลุงช่วงที่มีต่อร่างกายที่ไม่เป็นปกติเหมือนเดิม) แม้บางครั้งที่เพื่อนบ้านมาเห็นคนกำลังทำซ่อมแซมของในบ้าน บอกกับตนว่า “ไม่ต้องทำหรอก เพราะร่างกายไม่เหมือนเดิมแล้ว” แต่ในส่วนของตัวเองคิดว่า “ตนทำได้” ถึงแม้จะต้องใช้เวลามากก็ตาม ก็ภูมิใจดีกว่าอยู่เฉยๆ “วันก่อนอยากไปนาป่าเขาก็ขี่รถไปส่งเพราะตัวเองขี่รถเองไม่ได้แล้ว แขนมันอ่อนจับบิดคันเร่งไม่ได้”

ทุกวันนี้ลุงช่วงยังทำหน้าที่เป็นคนไข้ที่ดีของแพทย์ โดยการไปพบแพทย์ตามนัดและรับประทานยาเป็นประจำตามที่แพทย์สั่งอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าตนจะต้องกินยาตลอดชีวิต “ยาก็กินประจำ คอยความดันไว้ ถ้าหมดก็ไปเอาที่อนามัย เดี่ยวนี้สบายหน่อย ไม่ต้องไปถึงโรงพยาบาลแล้ว” มีความพอใจกับชีวิตในขณะนี้ ยังเป็นผู้ที่ตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายในบ้าน รวมถึงที่ปรึกษาหรือที่พึ่งพาของลูกๆ เมื่อพวกเขาต้องการความช่วยเหลือ หรือแม้แต่หน้าที่ใหม่ของตนที่อยู่ที่บ้าน ช่วยงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ที่ตนพอจะหยิบจับทำได้ มีความสุขกับการเข้าไปขายหญ้า รดน้ำที่แปลงผักสวนครัวข้างบ้าน หรือเข้าไปดูความเรียบร้อยในสวนยาง (ซึ่งเปลี่ยนจากปลูกมันมาปลูกต้นยางพาราแทน) ของตนเมื่อมีโอกาส ลุงช่วงบอก “แค่นี้พอแล้ว”

พี่ปอน: ชิกที่เหลือกกับกรรมที่ต้องชดใช้ (สิ่งไหนแก้ไขไม่ได้ ก็ปล่อยวางมันไป)

ชีวิตของพี่ปอน

แรกพบเมื่อผู้ศึกษาเจอพี่ปอน ไม่เป็นดังที่จินตนาการไว้ว่า ชายหนุ่มวัยฉกรรจ์เช่นนี้คงจะมีสีหน้าไม่สดใสเมื่อตนต้องมาประสบกับเหตุการณ์ที่ดูเหมือนว่าจะดับอนาคตไปในวัยเช่นนี้ แต่ภาพที่เห็นกลับเป็นใบหน้าที่ยิ้มแย้มต้อนรับผู้ศึกษา หรือแม้แต่ภรรยาของพี่ปอน (ซึ่งเข้าร่วมการเป็นอสม.ของหมู่บ้านได้ประมาณ 6 เดือน) ที่มาเจอในภายหลัง จากการที่พูดคุยด้วยเป็นคนอารมณ์ดี รวมถึงภาพของเด็กผู้หญิงรูปร่างอวบวัย 7 ขวบที่วิ่งมากอดพี่ปอนหลังจากที่กลับมาจากโรงเรียน จึงทำให้ผู้เขียนเข้าใจได้เองว่า ความเข้าใจและความอบอุ่นของครอบครัวเล็กๆ ที่มีพ่อ แม่ ลูกนั้นช่วยประคับประคองให้พี่ปอนเป็นคนที่มีสุขภาพจิตดีคนหนึ่ง ในสถานะที่ตกอยู่สถานการณ์เช่นนี้

พี่ปอน ปัจจุบันอายุ 35 ปี ชายหนุ่มที่มีอายุน้อยที่สุดจากกรณีศึกษาทั้งหมด ที่เจ็บป่วยด้วยอาการชักซ้ายของร่างกายอ่อนแรง โดยที่แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคหลอดเลือดสมอง จากเส้นเลือดสมองตีบ ตั้งแต่อายุเพียง 30 ปี ซึ่งโดยทั่วไปถือได้ว่าเป็นวัยของผู้ใช้แรงงานได้ดีทีเดียว แต่ชีวิตก็ไม่เป็นเช่นที่เราคิดไว้เสมอไป พี่ปอนได้เล่าชีวิตของตัวเองบางส่วนว่า เกิดมาในครอบครัวเกษตรกรธรรมดา ทำนาทำสวน มีพี่น้องทั้งหมดสามคน ท่ามกลางพี่สาวและน้องสาว หลังจากเรียนจบ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยวัยก็ค่อนข้างตามกลุ่มเพื่อนๆ จึงไม่ได้ศึกษาต่อ “ก็คิดเพื่อนนะตอนนั้น เพื่อนมันไม่เรียนต่อพีก็เลยไม่อยากเรียน ออกไปทำงานหาเงินดีกว่า” หลังจากนั้นไปเป็นเด็กอยู่ซ่อมรถที่ต่างจังหวัดทำอยู่ประมาณ 5 ปีก็ออกมาหางานทำที่ กรุงเทพฯ อยู่ที่โรงงานทำแก้ว ระหว่างนี้ได้พบกับภรรยาซึ่งเป็นสาวโรงงาน (ซึ่งเป็นคนละแวกใกล้หมู่บ้าน เข้ามาหางานทำที่กรุงเทพฯ เช่นกัน) มีความชอบพอกันจึงช่วยกันสร้างครอบครัว เมื่อทำงานได้ระยะหนึ่งกับสภาพความจำเจของเมืองกรุง ทั้งประกอบกับพ่อของพีปอนไม่สบายจึงต้องกลับมาช่วยทำนา เลี้ยงวัวควายที่บ้าน ซึ่งก็เป็นความต้องการของพีปอนเช่นเดียวกันในเวลานั้น

หลังจากกลับมาอยู่ที่บ้าน พีปอนและภรรยาก็ช่วยกันทำมาหากินโดยการรับจ้างทั่วไป รับจ้างงานก่อสร้างบ้าง สามชีวิตซึ่งมีพ่อแม่ลูกพักอาศัยในบ้านหลังเล็ก ชั้นเดียวยกได้สูงประมาณหนึ่งเมตร มีเพียงห้องเดียวไว้นอน มีระเบียงเล็กๆ เมื่อพ้นออกมาจากห้อง ด้านข้างจากตัวห้องเป็นชานยื่นออกไปสำหรับเป็นที่ทำครัว (ซึ่งเป็นบ้านหลังเก่าของพ่อกับแม่ หลังจากแม่เสียชีวิต พ่อได้สร้างบ้านหลังใหม่และไม่อยากรื้อบ้านหลังนี้ จึงยกบ้านหลังนี้ให้พีปอน) เดินไปอีก 4-5 ก้าว เป็นบ้านหลังใหญ่ซึ่งมีพ่อแม่และน้องสาวอาศัยอยู่ ส่วนพี่สาวออกเรือนแยกครอบครัวแต่ก็อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน “พ่อเพิ่มเฮือนหลังน้อย มิต้องสร้างหลังใหม่เงินกะมิได้หลาย พ่อคือผู้กันสามชั้น (พ่อให้อยู่บ้านหลังเล็ก ไม่ต้องสร้างใหม่ เพราะก็ไม่ค่อยมีเงินจะสร้างด้วย สามคนอยู่ด้วยกันก็พอคิ)”

ชีวิตในแต่ละวันของพีปอน ตอนช่วงเช้าไล่วัวควายลงทุ่งและตอนเย็นไล่ต้อนกลับมาที่คอก ส่วนภรรยาทำหน้าที่หุงหาอาหารทำกับข้าวกับปลา ดูแลลูกสาวไม่ว่าจะเป็นการเล่นตัวดูความเรียบร้อย เตรียมข้าวปลาให้ทานอาหาร จนกระทั่งไปส่งที่โรงเรียนในตอนเช้า และในช่วงกลางวันทั้งพีปอนและภรรยาจึงไปออกรับจ้างเกี่ยวหญ้า รับจ้างก่อสร้างหรือบางวันพีปอนก็ไปคนเดียว โดยที่รายได้ที่ได้รับนั้นก็ไม่น่าพอใจ มีเพียงไว้ใช้จ่ายเท่านั้นและไม่มีเหลือเก็บ “ไปทำก็ได้วันละ 100-200 บาท ก็มีเท่าที่เอาไว้ซื้อกินจะให้เหลือเก็บคงไม่มีหรอก ถ้าจำเป็นต้องใช้เงิน ก็ขอยืมจากพี่น้องเขาก่อน” และเมื่อถึงฤดูทำนา หลังจากที่ทำในส่วนพื้นที่ของตัวเองแล้ว พีปอนและภรรยาจึงใช้แรงงานที่มีอยู่ไปช่วยพี่น้องของตนเพื่อเป็นการตอบแทน

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน (มันเป็นเพราะอะไร)

พีปอนได้เล่าย้อนเหตุการณ์ความเป็นมาของอาการอ่อนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อ 5 ปีก่อน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วพีปอน เป็นคนที่มีร่างกายแข็งแรงดี ไม่เจ็บป่วยไข้อะไรและไม่เคยตรวจสุขภาพ เมื่ออาการแขนขาข้างซ้ายอ่อนแรงที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นในวัยขณะนั้น แม้แต่แพทย์เองก็

ยังประหลาดใจเมื่อสิ่งที่วินิจฉัยนั้นเกิดขึ้นกับคนวัยหนุ่มอย่างฟี่ปอน หลายสิ่งอย่างที่ตัวฟี่ปอนประมวลเหตุการณ์เพื่อเชื่อมโยงกับอาการเจ็บป่วยของตนโดยเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“หล่อมาได้ 5 ปีแล้ว ก่อนที่จะเป็นหน้านั้นประมาณ 1 เดือน มันจะมัน (อาการชา) ที่แขนขาข้างซ้าย กับมีแขนขามันจะกระตุกเป็นระยะๆ ไปหาหมออยู่ 2 ครั้ง หมอบอกว่าอาจจะเป็นเพราะเครียด ให้พยายามทำใจให้สบาย ตอนนั้นฟี่ปอนก็คิดว่าคงไม่เป็นอะไร คงเครียดตามที่หมอบอก (เพราะช่วงนั้นฟี่ปอนก็เครียดจริงๆ) ได้ยาลดความวิตกกังวลหลายครั้งก็ดีขึ้นนะ” คำบอกเล่าของฟี่ปอน

อาการมินชาที่เชื่อว่าเกิดจากความเครียดนั้นดีขึ้นได้ไม่นาน เมื่ออาการเดิมกลับมาเป็นอีกครั้งหลังจากที่ฟี่ปอนไปดื่มกินกับเพื่อนๆ “วันนั้นไปกินเหล้ากับเพื่อน พอจะเข้านอนก็รู้สึกตัวเองแปลกๆ มันจะมันๆ หว แต่ก็ไม่ได้อะไรอะไร คงกินเยอะเลยมัน กลางดึกสะดุ้งตื่น มันรู้สึกว่ามีที่แขนขาซ้าย คิดว่าคงเป็นเพราะนอนทับ ปลุกเรียกแฟนให้มาบีบนิ้ว พออาการดีขึ้น ก็หลับต่อถึงเช้า”

อาการลักษณะเดิมที่เกิดขึ้น 2-3 ครั้ง แต่ก็ได้สร้างความสนใจใดๆ ให้ฟี่ปอนนึกถึงหล่อที่กำลังจะเกิดขึ้นกับตัวเองในตอนนั้น จนกระทั่งอาการชากลายเป็นความอ่อนแรง

“ตื่นเช้ามา กะลุกได้ยืน ไล่โง่งมท่ง หย้างไปฮอดก้างทาง มันหัวหนำมิด นิ่งพักละดี สิ้น บัดหะลุกแหนหามันหล่อลง (ตื่นเช้ามา ก็ยังลุกได้อยู่ ไล่โง่งมท่ง เดินไปถึงกลางทาง เวียนหัว หน้ามิด พอนิ่งพักก็ดีขึ้น กำลังจะลุกขึ้นแต่แขนขามันอ่อนลง)...ในตอนนั้นคิดแล้วว่าต้องมีอะไรสักอย่างเกิดขึ้นกับตัวเองแต่ไม่คิดว่าจะหล่อนะเพราะเคยเห็นแต่คนเฒ่าคนแก่เขาเป็น ซึ่งปู่ฟี่ปอนก็เป็นตอนแก่ แก่เลยไปนานแล้ว” คำบอกเล่าของฟี่ปอน

การมีผู้มาพบเห็นแล้วนำส่งโรงพยาบาลฟี่ปอนถือว่าเป็นความโชคดีของตน “บุญยังเหลือ มีคนมาเห็นพาไปโรงพยาบาล เลยช่วยไว้ได้ทัน หมอเค้าตรวจแล้วดูประวัติเก่า ไม่พูดพร่ำทำเพลงอะไร รีบส่งตัวฟี่ปอนไปโรงพยาบาลมุก ฟี่ปอนก็ไม่ว่าเป็นอะไร” คำกล่าวของฟี่ปอน เมื่อแพทย์ตรวจดูอาการและอ่านประวัติการเจ็บป่วย หลังจากนั้นร่างของฟี่ปอนจึงถูกนำส่งโรงพยาบาลประจำจังหวัดทันที โดยที่ตัวฟี่ปอนและครอบครัวก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าเกิดอะไรขึ้น

การรับรู้ถึงอาการที่เกิดขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญสำหรับฟี่ปอนอาจจะมีคามขัดแย้งในใจกับสิ่งที่ตัวเองเผชิญอยู่ในตอนนั้น ขณะเดียวกันการทำความเข้าใจกับสิ่งที่รับรู้ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้ฟี่ปอนคิดกับตัวเองว่าจะทำอะไรต่อไป

“หมอบอกว่า ที่แขนขามันไม่มีแรง เพราะเส้นเลือดสมองตีบ แต่ไม่เห็นเค้าทำอะไร ฟี่ปอนว่ามันรุนแรงนะ ถ้าพูดถึงสมอง แต่เค้าให้น้ำเกลือ กินยาตามเวลา แล้วก็

ให้นอนที่เตียงเฉย ๆ ช่วงเช้าก็จะมีนักเรียนแพทย์มาถามอาการ ตอนนั้นเหมือนตัวเองเป็นหนูทดลอง อยู่ได้ประมาณห้าวันก็ไม่เห็นดีขึ้นปากยังเขียว พุดไม่ชัด พี่ก็เลยขอหมอลกลับบ้าน...แล้ววันที่เข้าโรงพยาบาลหมอบอกกับพี่เลยว่า คุณต้องทำใจไว้เลยนะ เพราะถ้าดีขึ้นหรือเดินได้ก็จะเดินไม่เหมือนเดิม หลังจากที่ได้ยินหมอพุดวันนั้น พี่คิดว่าอะไรจะเกิดก็เกิด คงเป็นกรรมของตัวเอง ถ้าไม่ใช่ชาตินี้ชาติหน้าก็ต้องกลับมาชดใช้อีก” คำบอกเล่าของพี่ปอน

การแสวงหาวิธีการรักษา (ฉันจะดีขึ้นหรือเปล่า)

ร่างกายของพี่ปอนที่กลับมาบ้านคือ พุดได้แต่ไม่เหมือนเดิม พุดไม่ชัด มุมปากด้านซ้ายตก เล็กน้อย แขนซ้ายอ่อนแรงหยิบจับอะไรไม่ได้ ส่วนขาข้างซ้ายยังพอที่จะพุงด้วยไม้เท้าได้ ดังนั้นการทำหน้าที่หลักในการดูแลกิจวัตรประจำวันจึงตกอยู่ที่ภรรยา ซึ่งขณะนั้นลูกสาวอายุได้เพียงสองขวบ แต่ญาติพี่น้องก็ไม่ได้ละทิ้งพี่ปอนเลย ทั้งพี่สาวน้องสาวผลัดเปลี่ยนกันมาดูแลผู้เป็นพี่ชาย และหลานสาว ในวันที่ผู้เป็นภรรยาต้องออกไปรับจ้าง เมื่อมีคนมาว่าจ้างให้ไปทำงาน

“ช่วงหนึ่งปีแรกพี่น้องที่เตียงตลอด คิดว่ามันเป็นเวลาที่นานมาก (พุดเน้นเสียง) บอกกับตัวเองว่าคงจะไม่ดีขึ้นแล้ว ระหว่างนี้พี่สาวกับน้องสาวก็ผลัดเปลี่ยนกันมาคอยดูแลช่วยแฟนพี่ด้วย วันไหนที่แฟนออกไปรับจ้างก็จะมาช่วยเลี้ยงหลานให้ หนึ่งปีผ่านไปเริ่มลุกนั่งเองได้ ก็ลุกขึ้นหัดเดิน เขา (พี่สาวและน้องสาว-ผู้ศึกษา) เอาขาในของล้อรถมาช่วยกันดึงพุงตัวไว้เวลาเดิน พ่อก็เอาไม้มาทำราวไว้ให้เกาะจะได้ไม่ล้ม เพราะถ้าล้มแล้วจะไม่คืน (ไม่มีโอกาสดีขึ้น-ผู้ศึกษา) นอนอยู่กับที่แน่ๆ” คำบอกเล่าของพี่ปอน

เมื่ออยู่ในสภาพที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น คงไม่ใช่สภาพที่คนวัยหนุ่มอย่างพี่ปอนต้องการ และเพื่อที่จะกลับสู่ร่างกายเดิมที่เป็นปกติคืนมา จึงนำไปสู่การแสวงหาวิธีการรักษาตัวเองทุกอย่างเท่าที่ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งจากคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือคนมาที่เยี่ยม แนะนำรวมถึงค่าใช้จ่ายที่พอจะเอื้ออำนวยกับการเยียวยาในครั้งนี้ด้วย

“พี่ทำหมดแล้ว ทั้งบีบ นวดถูด้วยน้ำมัน หาหมอรคน้ำมันคั กดจับเส้น ผิงเข็มก็ไปอยู่ 2 ครั้งมันต้องเสียค่ารถไปอีกก็เลยหยุด มาดัมยาสมุนไพรมีทั้งกินและห่ม (การห่มยา คือ ตั้งหม้อสมุนไพรไว้ได้แคร์ แล้วตัวผู้ทำห่มผ้าไว้เพื่อที่จะรอเอาไอน้ำที่เดือดลอยขึ้นมา) ยาที่โรงพยาบาลให้มาก็กินไปด้วยกันนี้แหละใช้เวลาประมาณหนึ่งปีอาการดีขึ้น พี่รู้สึกว่ามันดีขึ้นตอนจับเส้นนี้แหละเหมือนเส้นที่แขนขามัน

เดินอยู่ข้างใน แต่ตอนนี้ไม่ได้ไปจับเส้นแล้วเพราะต้องเสียเยอะคงพอแค่นี้ก่อน”

การฟื้นฟูร่างกายกับความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของฟี่ปอนในการทำกิจกรรมเดิม แม้ว่าฟี่ปอนอยากจะหายจากอาการที่เป็นอยู่ เพื่อกลับมาทำกิจกรรมบางอย่างที่ตนเคยทำได้ แต่ในบางครั้งเมื่อความพยายามที่จำกัดหมดลงและไม่สามารถที่จะกลับไปเป็นเหมือนเดิมได้ ฟี่ปอนบอกว่า “จะไม่ฝืนตัวเอง”

“ก็จะไม่ฝืนตัวเองนะ เคยลองฝืนจะถีบจักรยาน (หมายถึงจักรยานทั่วไปไม่ใช่จักรยานออกกำลังกาย) เพื่อออกกำลังกาย อยากหายเร็วๆ พอขึ้นก็ล้ม ก็เลยมาคิดว่าไม่ฝืนตัวเองดีกว่า ป่วยตัวแบบสบายๆ จิตใจก็จะไม่จมปลักคิดท้อแท้หรือสิ้นหวัง แต่ไม่ใช่ละเลย ให้เป็นไปตามยถากรรม จะคอยดูว่ามันจะเป็นอย่างไรต่อ”

แม้การแสวงหาวิธีการต่างๆ ฟี่ปอนสรรหาจะรักษาปล่อยให้หาย แต่ก็ไม่ได้เป็นตั้งใจหวัง จนกระทั่งรู้สึกท้อหมดหนทางเยียวยาแล้วขณะที่คนในครอบครัวก็ยังหวังที่จะแสวงหาการรักษาอยู่ “เห็นว่าเฒ่าแม่ละกะมิดี ผู้เจ้าละว่าเสียไปเหยาเบ้งว่าเป็นผอ หมอเหินเหยาแล้วกะมิได้ผิดผี ผิดครูสิเรื่อ(ปอนบอกว่าทำมาหมดแล้วก็ไม่หาย นั้นแนะนำให้เหยาดูว่าเป็นอะไร หมอเหยาดูแล้วก็ว่าไม่ได้ไปทำผิดผี หรือผิดครูที่ไหน)” คำบอกเล่าจากน้ำสาวของฟี่ปอน

เมื่อฉันต้องอยู่กับ “หล่อย” และต้องเผชิญหน้ากับคนอื่น

ช่วงเวลาระยะประมาณหนึ่งปีที่อาการทางกายเริ่มดีขึ้นแต่ยังไม่เป็นปกติดังเดิม ขณะเดียวกันจิตใจของฟี่ปอนที่ดูจะยอมรับกับสภาพของหล่อยที่ไม่หายนั้นค่อยๆ ดีขึ้นเช่นกัน จากที่ทำได้ไม่ได้ในระยะแรก ทั้งนี้ด้วยกำลังใจจากคนในครอบครัวและคนรอบข้างที่คอยดูแลเอื้อเฟื้อ มีความเข้าใจและในบางครั้งที่ต้องใช้ความอดทนต่อภาวะอารมณ์หงุดหงิดของฟี่ปอนในเวลานั้น

“ขนาดจะลูกนั่งต้องมีคนมาพยุง แขนเหมือนมีอะไรมาถ่วงไว้ พอนั่งก็ต้องมีหมอนมาอิงหลังไว้ มีนะตอนแรกก็คิดจะฆ่าตัวตาย ไม่อยากเป็นอยู่ภาวะแต่ก็ทำไม่ลงตอนนั้นก็ถึงลูกกับแฟนว่าเขาจะเป็นอย่างไร อีกอย่างพวกญาติพี่น้องก็มาถามไถ่ช่วยเหลือไม่ได้ทั้ง แฟนเค้าก็ให้กำลังใจฟี่ปินะ เขาเป็นคนสบายๆ อยู่แล้ว บอกว่ามันเป็นแล้วก็ถือว่าเป็นกรรมของเรา” คำกล่าวของฟี่ปอน

ความรู้สึกของภรรยา เมื่อความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้น ไม่สามารถรักษาให้หายเป็นปกติได้

“หล่อย มันไม่หายก็ถือว่ามันเป็นกรรมของเขา ใครทำอะไรไว้ก็ใช้กันไป” คำ

กล่าวของภรรยา

แม้ว่าฟี่ปอนจะรับรู้ถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เกิดจากโรค แต่ทั้งนี้ฟี่ปอนยังรับรู้ในตัวตนเดิมว่าเวลาที่มีการพูดคุย สนทนา นั้นยังสามารถพูดได้เป็นปกติ ในขณะเดียวกันที่คนใกล้ชิดหรือคนรอบข้างเป็นตัวสะท้อนให้รับรู้ตัวตนใหม่เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์

“ฟี่ปองไม่รู้ตัวนะ คือมีความรู้สึกว่ามันก็ยังพูดได้ปกติ แต่พอพูดไป แฟนบอก ว่า พูดอะไร ไม่เห็นจะรู้เรื่อง ฟี่ปองก็เลยรู้ว่าตัวเองพูดไม่ชัด...ตอนนั้นลูกสาว 2 ขวบ แรกๆ ไม่กล้าเข้ามาใกล้ดูเหมือนจะกลัว เพราะเวลาจะเข้ามาหาฟี่ปองเห็นเขา เดินคิดแม่ แต่ตอนนี้ (อายุ 7 ขวบ) ก็เข้ามาบอก มานวดให้ ถามว่าปวดเมื่อย ตรงไหน เขาคงชินแล้ว” คำกล่าวของฟี่ปอน

“ปอน คนที่พิการนะเธอ” เสียงตอบรับจากเพื่อนบ้านเมื่อผู้ศึกษาถามถึงฟี่ปอน

“หล่อยกะแนวเต๋วกับพิกันนั่นละ แหนหาเป้มีคี่เก๋า (หล่อยก็เหมือนเป็นพิการ นั่นแหละ แขนขาเป้ไม่เหมือนเดิม)” คำกล่าวจากพี่สาวของฟี่ปอน

ขณะเดียวกันตัวตนเดิมของฟี่ปอนเองนั้น ก็ทำให้พฤติกรรมบางอย่างที่พึงควรระวัง สำหรับการเจ็บป่วยในครั้งนี้กลับถูกมองว่าตนยังสามารถปฏิบัติได้ เช่นการสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า トラบ ใดที่อาการไม่ทรุดไปกว่าเดิม ตามฟี่ปอนเล่าว่า

“ฟี่ปองก็ยังทำตัวเหมือนตามปกติ อย่างเหล้าก็กิน บุหรี่ก็สูบ ไม่ถึงขนาดต้องอย่าขาด เรื่องอาหารการกินมีปรับบ้าง จากชอบกินของทอด หมูสามชั้น ก็ลดลง เพราะ อาการมันอยู่ตัวแล้ว”

หลังจากหนึ่งปีที่อาการหล่อยดีขึ้น สามารถทำกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเอง เดินไปไหนมาไหนได้ หลายอย่างที่ฟี่ปอนต้องปรับตัวและเรียนรู้ที่จะอยู่กับหล่อยตลอดชีวิต ทั้งบทบาทหน้าที่ในบ้านและพฤติกรรมการใช้ชีวิตของตนเองรวมไปถึงการพบปะผู้คนที่ยืนนอกเหนือพื้นที่ในบ้านของตนหรือหลีกเลี่ยงสถานการณ์บางอย่างที่ทำให้ตัวเองไม่สบายใจหรือไม่มั่นใจ เช่นในช่วงที่ยังไม่สามารถควบคุมระบบการขับถ่ายได้ ฟี่ปอนเลือกที่จะอยู่ในบริเวณบ้านของตน ถึงแม้ว่าจะถูกเดินไปไหนได้แล้วก็ตาม

“ช่วงที่กลืนไม่ได้ ช่วงนั้นฟี่ปองจะอยู่แต่บริเวณแถว ๆ บ้านตัวเอง เพราะบางครั้ง ปวด(ปัสสาวะหรืออุจจาระ-ผู้ศึกษา)ขึ้นมาแต่ก็ไปได้ครึ่งทาง ก็ราดใส่กางเกง

แล้ว ถ้าจะออกไปไกลบ้าน ก็กลัวคนอื่นเขาจะรังเกียจ อยู่ที่บ้านเรา ห้องน้ำก็
 ค่อนข้างแคบแล้วเวลาจะนั่ง ต้องจับตรงไหน รวไร ไหน อย่างไร ถึงแม้ว่าจะไม่ได้
 ออกไปไหนในช่วงนั้น แต่ก็มีเพื่อน ๆ คนรู้จักมาเยี่ยมเยียน ถ้ามองได้ว่าการเป็น
 ประจำ จนกระทั่งขึ้นปีที่รู้สึกว่าการตัวเองกลืนได้แล้ว เข้าห้องน้ำทันไม่เลอะ ทำ
 ให้ตัวเองมั่นใจกล้าที่จะออกนอกบริเวณบ้าน ไปเล่นบ้านเพื่อน ๆ ตอนนี้อยู่
 ไหนมาไหนสะดวกขึ้น เลยไม่ค่อยอยู่บ้านจะพยายามไม่นอนกลางวัน ก็จะเดิน
 ไปคุยบ้านนั้นบ้านนี้บ้าง ตอนกลางคืนจะได้นอนให้เป็นเวลา รองเท้าที่เคยใส่
 และต้องเปลี่ยนใหม่เป็นรองเท้ายืดส้น เวลาเดินจะได้ไม่หลุด” คำบอกเล่าจากพี่
 ปอน

หรือหลีกเลี่ยงการสนทนากับบุคคลที่ทำให้ตัวเองรู้สึกเครียดหรือไม่สบายใจ
 “พยายามจะทำให้ตัวเองไม่เครียด ไม่หาคนอื่นมาเปรียบเทียบกับตัวเอง หรือพอมี
 คนเขามาพูดอะไรที่ทำให้ตัวเองไม่สบายใจ อย่าง มีคนมาพูดว่าเป็นแบบนี้ไม่ดี
 ขึ้นหรือไม่หายหรอก ก็จะเดินหนีเลยนะ” คำกล่าวของพี่ปอน

ในส่วนของการระบายที่บอกเล่าความรู้สึกของตน เมื่อตนต้องเปลี่ยนมาทำหน้าที่ผู้หารายได้
 หลักให้กับครอบครัว

“ตอนนี้พี่ก็รับจ้างคนเดียวไปเกี่ยวหญ้าก็ได้ครั้งละ 100-200 บาท พี่ก็อยู่บ้านก็
 ไม่ได้ทำอะไรเป็นภาระสำหรับเรานะ พยายามทำด้วยตัวเอง เขาก็ทำได้ ถึงจะไม่
 เท่าเดิม เวลาฉันทิ้งไปรับจ้าง ตอนเย็นมาเขาก็นั่งข้าวไว้รอ บ้านเราก็อยู่กินกัน
 แบบง่ายๆ อยู่แล้ว เงินก็มีแค่ไว้ซื้อกิน ไม่เหลือเก็บหรอก พี่น้องทางเค้าก็
 ช่วยเหลือเวลาที่เราไม่มี ถ้า อสม.มีเงินเดือนให้ก็น่าจะดี เพราะเราก็กะใจ
 ญาติๆ เขาเหมือนกัน” คำกล่าวของภรรยา

ชีวิตในปัจจุบันของพี่ปอนที่มีเหลืออยู่ด้วยทุกวันนี้ ยังคงคอยสังเกตความเป็นไปที่จะเกิด
 ขึ้นกับร่างกายของตัวเองและการสร้างกำลังใจขึ้นมาด้วยตัวเองเพื่อชีวิตที่กำลังดำเนินอยู่

“เราจะรู้ตัวเองว่าแค่ไหนพอแล้วกับสภาพของเราตอนนี้ เพราะหลังจากที่เป็นพี่ก็
 ต้องคอยสังเกตตัวเองตลอดเวลาว่าถ้าเราทำอะไรแบบนี้แค่ไหน อย่างเมื่อสอง
 เดือนก่อนเวลาเรานั่งเก้าอี้แล้วเท้าซ้ายจะเฉยเฉยออกไป เดือนนี้เพิ่งมาคิดว่าเรา
 สามารถบังคับให้มันอยู่ลักษณะแนวตรงกับขาได้ โดยไม่ต้องใช้มือขวาจับมัน
 เข้ามา ตอนนี้ก็ไม่ได้คิดว่ามันจะดีขึ้นหรือไม่ดี มัน 50:50 บอกไม่ได้เหมือนกัน แต่

บางครั้งก็นึกเข้าข้างตัวเองว่าเราดีขึ้นแล้ว 60:40 เพราะถ้าเราคิดไม่ดี จิตใจเราก็
แย่ไปด้วย”

ความพอใจในชีวิตกับกรรมที่คิดว่าต้องชดใช้ในชาตินี้ แม้ว่าพี่ปอนจะสามารถช่วยเหลือ
ตัวเองในการทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ได้แล้ว ทั้งนี้ไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้เหมือนเดิม มี
เพียงรายได้จากเบี้ยเลี้ยงทดแทนสำหรับผู้พิการและค่าจ้างที่ไม่แน่นอนของภรรยาเมื่อมีคนว่าจ้างให้
ไปทำงาน แต่ก็ไม่ได้คิดเอาเปรียบภรรยาโดยจะช่วยงานภายในบ้านเช่น การล้างจานชาม การก่อไฟ
นั่งข้าว เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระ “พี่ไม่ได้หารับจ้างแล้ว แฟนที่เค้าออกไป ให้พี่อยู่บ้านพี่ก็ช่วยล้าง
จาน ก่อไฟนั่งข้าวไว้รอ อันนี้เราทำได้มันก็ไม่ได้หนักอะไร(พี่ปอน)” รวมถึงความสัมพันธ์ของคน
ในครอบครัวที่ยังคอยเอื้อเฟื้อดูแลกัน เพื่อนสนิทที่เคยคบกันก็ยังไปมาหาสู่กันเป็นประจำ “ช่วง
ตอนกลางวันไม่อยู่บ้านหรอก โน้น ไปคุยบ้านนั้น บ้านนี้ แต่ไม่ไปไกลหรอกอยู่แถวนี้แหละ เพื่อ
เป็นอะไรมาจะได้ช่วยกันหรือถ้าพวกเพื่อนๆ เค้ามาชวนก็ไปกับเขาด้วย” คำกล่าวของภรรยา “ก็
พวกเพื่อนสมัยเรียนนั่นแหละที่เคยไปกิน ไปเล่นด้วยกัน วันหยุดเทศกาลก็จะพากันแวมมาหา” เสียง
ของพี่ปอนแทรกขึ้นมา ผู้ศึกษาคิดว่าด้วยความเข้าใจของหล่อจากผู้ประสบเอง หรืออัมพลกษที่
รับรู้จากผู้เชี่ยวชาญ บริบทแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์เช่นนี้สามารถทำให้บุคคลที่กำลังท้อแท้หรือหมด
หวังกับชีวิต มีแรงกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้

ตามิ: ชีวิตที่อยู่ต่อไปเราก็เป็นของเราอย่างนี้แหละ ข้างมันฉันไม่แคร์

ชีวิตของตามิ

บ่ายแก่ ๆ ที่ผู้ศึกษาไปเยี่ยมบ้านของตามิ หนทางที่ต้องผ่านท้องทุ่งนาที่เขียวจีของคัน
กล้าที่กำลังแตกออกเป็นต้นข้าว ท่ามกลางแสงแดดที่ส่องแสงจ้าขณะเดียวกันดูแล้วก็สบายตาดี บ้าน
ชั้นเดียวยกใต้ถุนสูงที่อยู่ตรงหน้าของผู้ศึกษา โดยมีส่วนที่ถัดจากตัวบ้านยื่นออกไปเป็นชาน
ห้องครัว ที่มีเตาถ่าน ฝืนไม้ก่องเล็กอยู่ข้างๆ สำหรับเป็นเชื้อเพลิง ละสายตาไปเห็นตู้กับข้าวไม้เก่าๆ
ที่อยู่ถัดไปจากนั้น บริเวณใต้ถุนบ้านมีเปลยวนที่ผูกไว้ระหว่างเสาบ้านสองต้น แคร่ไม้สีหม่นที่ยัง
พอใช้งานได้ และอุปกรณ์การเกษตรที่วางเรียงจัดเก็บไว้ดูเป็นระเบียบ เพื่อรอการใช้งาน

เสียงรถของฉันทิเครื่องยนต์ดับลงชวนให้สงสัยว่ามีใครมาเยือน ทันใดนั้นมีเด็กหญิง
คนหนึ่งวิ่งออกมาทางด้านหลังบ้านที่อยู่ข้างๆ บ้านตามิ จากนั้นวิ่งกลับเข้าไปในบ้าน ผู้ที่กลับออกมา
อีกครั้งกลายเป็นหญิงวัยประมาณ 40 ปี สวมเสื้อผ้าที่เข้ากับบรรยากาศท้องทุ่งพร้อมถุงผ้าถุง
ออกมาพูดคุยกับฉัน เธอเป็นสะใภ้คนโตของตามิ

ฉันถามถึงตามิ เธอบอกว่า “พ่อฉันไปดักคูน เค้ากามา (พ่อไปดักตัวคูน เดียวก็มา)”
การรอคอยในระยะเวลาที่ไม่นาน...

รอยยิ้มและร่ำรอยตามวัยที่มาพร้อมกับชายร่างผอม ผมหักดอกเลา ผิวกล่ำที่ดูแห้งกร้าน สวมกางเกงขาสั้น หนีบรองเท้าแตะปั่นจักรยานคันเก่าๆ ตรงมายังตัวผู้ศึกษา ทั้งนี้ทำการจอดรถด้วยการเอาตัวเองลงจากเบาะ และใช้เท้าอีกข้างลากไปกับพื้นเพื่อทำการหยุดรถ (ผู้ศึกษาคิดไปว่าคงต้องเกิดแผลเข้าสักวัน เมื่อรถหยุดสนิท เป็นไปตามคาดว่าได้เห็นร่องรอยของการเป็นแผลด้วยนิ้วเท้าที่ถูกปกปิดด้วยพลาสติก)

ตามี ชายวัยสูงอายุ ปัจจุบันอายุ 63 ปี ซึ่งเกิดมาและใช้ชีวิตแบบครอบครัวชนบท ทำอาชีพเกษตรกรรม ได้รับการศึกษาถึงชั้นประถมปีที่ 2 แต่เรียนไม่จบเนื่องจากเรียนไม่ไหว (ตามบอกว่า “โหม้นมิฮับ...หวั้มันไม่รับ”) พอเขียนอ่านชื่อของตนเองได้ จากนั้นออกมาทำงานช่วยทางบ้าน เลี้ยงวัวควาย ทำนา รับจ้างทั่วไป เช่น เกี่ยวหญ้า ดำนา เมื่อเข้าสู่วัยหนุ่ม ก็เที่ยวเล่นเตร็ดเตร่ไปกับเพื่อนฝูง ทั้งงานเทศกาลงานบุญ เหล้าเบียร์ไม่ได้ขาด แต่หลังจากที่มีครอบครัวพร้อมทั้งมีบุตรทั้งหมด 6 คนซึ่งขณะนั้นตามีกี่หันมาเอาการเอางานด้วยการตระเวนรับจ้างตีเหล็ก (เอาเหล็กมาตีให้เป็น มิด พร้า จอบ เสียบ หรือเอามีดที่หมดความคมแล้วมาตีใหม่ให้คม) เพื่อเลี้ยงชีพคนในครอบครัว “เอ็ดอันนี้ละ เลี้ยงลูกจนหย่อ เขาเอ็นจอบกะเซ้า (ทำอันนี้แหละ เลี้ยงลูกจนโต พวกเขาเรียนจบก็เลิกทำ)”...สีหน้าคุณตาขมขระพูด บ่งบอกถึงความภาคภูมิใจ จนกระทั่งเมื่อ 20 ปีก่อน ภรรยาของตามีเสียชีวิตลงด้วยโรคหัวใจในโต จากนั้นผู้เป็นน้องสาว(ซึ่งไม่มีครอบครัว มีอาชีพทำนาทำสวน)ของตามีจึงมาอยู่ด้วยเพื่อช่วยดูแลลูก ๆ ของตน

ปัจจุบันนี้ บ้านชั้นเดียวยกได้สูงมีเพียงตามีกับน้องสาว ที่อยู่เป็นเพื่อนพี่น้องคอยเอื้อเฟื้อพึ่งพาอาศัยกัน อยู่กินกันแบบเรียบง่าย ตามท้องนาท้องไร่ “หน้านาก็กินปลาที่หน้านั้นแหละ บางทีก็ได้กับ ได้เขี่ยคมา บางวันยายเค้าขึ้นภูไป ก็มีพวกเห็ด หน่อไม้มาทำกินกัน” หลังจากที่ถูกๆ เรียนจบ ตามีก็ก่เลิกทำอาชีพตีเหล็กไปด้วยซึ่งเป็นเวลามากกว่า 10 ปีแล้ว หันมาทำงานจักสานเล็กน้อยๆ เพื่อเป็นรายได้ไว้ใช้จ่ายของตน “ตีเหล็กส่งลูกเรียน พวกกันจบ ม.6 ก่เลิก คนโตเค้าบอกพ่อไม่ต้องทำแล้วมันต้องออกแรงเยอะ มันก็เลยมาจักตอก จักสานแทน มันได้ไม่เยอะหรอก พ่อแค่ได้มีเอาไว้ซ้อกิน”

ส่วนลูกของตามีเหลือเพียง 4 คน (เสียชีวิตแล้ว 2 คน) โดยที่ทุกคนออกเรือนมีครอบครัวแล้ว ลูกชาย 2 คนและลูกสาวคนเล็กเข้าไปทำงานที่กรุงเทพ ฯ และมีครอบครัวที่นั่น นาน ๆ จะกลับมาหรือแค่ส่งเงินมาให้ใช้ปีละ 1-2 ครั้ง มีเพียงครอบครัวของลูกชายคนโตและลูกสะใภ้ (ซึ่งทั้งสองมีอาชีพรับจ้างทั่วไป) พร้อมเด็กน้อยอีกสองคน (เด็กหญิงวัย 13 ขวบและเด็กชายวัย 6 ขวบ) ที่ปลูกบ้านอยู่ห่างๆกัน ซึ่งทั้งสองบ้านไปมาหาสู่กันทุกวัน ทำให้ตามีได้พึ่งพาไม่ว่าเป็นอาหารการกิน การไปทำธุระต่างหมู่บ้าน หรือแม้แต่การไปโรงพยาบาลเมื่อตนเจ็บไข้ได้ป่วย

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน (กับร่างที่ไม่เหมือนเดิม)

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ 7 ปีก่อน โดยตามีเล่าเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของตนย้อนไปให้ผู้ศึกษาฟังว่า เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่ตนไม่เคยคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นกับตัวเอง แม้ว่าตนจะมีโรคความดันโลหิตสูงอยู่แล้ว ในที่สุดแล้วก็เกิดเมื่อวันนั้นหลังจากที่กลับมาจากนา เข้าห้องน้ำอาบน้ำเสร็จ จะขึ้นบันได ทันใดนั้นแขนขาขวาเกิดอ่อนแรง ทำให้ตามีทรุดตัวลงที่บันได “มีอนั้นจะขึ้นคันไ้ แหนหาบั้งนี้มันหล่อย (เอามือซ้ายมาจับที่แขนขวาของตนขณะที่พูด) ผู้เจ้าละทรุดลงกะมิจักว้าเป็นผอ ลูฟ้าวพาไปโร้งบ้าน” ลูกชายและญาตินำส่งโรงพยาบาลประจำอำเภอซึ่งอยู่ห่างจากบ้านประมาณ 7-8 กิโลเมตร ขณะไปรู้สึกตัวตลอด แต่เหมือนแขนขาข้างขวาไม่มีแรง หมอบอกว่าเป็นอัมพฤกษ์ เส้นเลือดที่สมองอุดตันนอนพักรักษาที่โรงพยาบาลประมาณ 7-8 วัน แพทย์อนุญาตให้ก็ให้กลับบ้านพักที่ที่บ้าน

“วันนั้นที่เกิดเหตุการณ์เห็นตาทรุดตัวที่บันได แขนขาขวาหล่อย ลูกก็ไม่ขึ้น ก็ไม่รู้ว่าเป็นอะไร หามส่งโรงพยาบาลที่ห้องฉุกเฉิน ตอนที่เ็นแรกๆ ไม่คิดว่าจะรอด เพราะไปถึงหมอบอกว่าถ้าพามาช้ากว่านี้ คงเป็นอัมพาตเพราะเส้นเลือดสมองแตก” คำบอกเล่าของลูกชายคนโต

เมื่ออาการที่เกิดเป็นความผิดปกติ

ตามีเริ่มรับรู้อาการผิดปกติเมื่อมีอาการชาที่บริเวณมือเป็นระยะๆ หลังจากทีเกร็งมือเหลาไม่ไ้ จึงบีบนิ้วด้วยตัวเอง อาการก็คลายบรรเทาและสามารถทำงานของตัวเองต่อไปได้ ลักษณะเป็นเช่นนี้ประมาณหนึ่งอาทิตย์ จึงทำให้ตัดสินใจไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล

“มันมีนชาที่มือ บี้บๆ โน้ดเองมันกะดีขึ้น ประมานหนึ่งอาทิตย์กะมิดี ละไปหาหมอ ได้ยหาวิตามินบำรุงมำกิน มันกะยังเป็นอยู่ ผู้เจ้ากะเลยซื้อยาแก้ปวดกินมันกะค่อยดีขึ้น จันมันเป็นนักมือนั้นที่อื่นคันไ้ได้แข่งขาหล่อยทรุดลง (มันมีนชาที่มือ บี้บๆ นวดเองมันก็ดีขึ้นประมาณหนึ่งอาทิตย์ก็ไ้หายเลยไปหาหมอ ได้ยาวิตามินบำรุงมำกิน มันก็ยังเป็นอยู่ ตัวเองเลยซื้อยาแก้ปวดมากินมันค่อยหายขึ้น จันมันเป็นหนักวันนั้นที่ขึ้นบันไดแล้วแข่งขาอ่อนทรุดลง)” คำบอกเล่าของตามี ผู้ศึกษาสอบถามความเป็นไปเป็นมาของคำที่เรียกและลักษณะของอาการที่เกิดขึ้นนั้นว่า

คืออะไร ตามีและครอบครัวได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่า

“คนแถวนี้เขาว่า “เป็นหล่อย” อาการเริ่ม มันก็แล้วแต่คน ทั้งมีน (อาการชา) เมื่อย (ร่างกายอ่อนแรง อ่อนเพลีย) เป็นไ้ทั้งแขนและขา ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าเกิดจากอะไร คนที่เป็นบางคนก็หาย (เป็นปกติ) บางคนอาการก็หนักกว่าเดิม หรือเท่า

เดิม เป็นได้ทั้งหนุ่มและแก่ แต่เห็นส่วนใหญ่จะอายุมากแล้ว คงเพราะวัยและ
ผ่านการทำงานมาก ทำให้ร่างกายมันหนักแล้ว ก็เลยเป็น”

สาเหตุของการเกิดอาการ

“แห่น้ำมันหล่อหย่อนลง ผู้เข้าก็คิดว่าย่อนใช้เบ๊งขวาหลาย เขาตีเหล็กมันต้องสั่งแสง
หลายหน้า มือนึงตีขวาค้าม เส้นเบ๊งนี้มันละเชื่อม (แขนขวามันหล่อหย่อนลง ตัวเองคิดว่าคงใช้งาน
ข้างขวามากเกินไป เพราะตีเหล็กต้องลงแรงหนักๆ วันหนึ่งตียี่สิบค้าม เส้นข้างนี้มันเลยเสื่อม)” ตามี
นึกย้อนไปเพื่อหาสาเหตุอาการอ่อนแรงของตน

การจัดการแสวงหาวิธีการรักษา (ขอร่างกายเดิมฉันเถอะ)

หลังจากที่กลับมาพักฟื้นที่บ้านด้วยแขนขาข้างขวาพอจะยกได้แต่หยิบจับอะไรไม่ได้
พูดก็ไม่ชัด แต่สามารถเดินได้โดยใช้ไม้เท้าพยุงตัว เข้าห้องน้ำ อาบน้ำ แต่งตัว กินข้าวเองได้ หากยัง
ต้องได้รับการช่วยเหลือจากคนรอบข้าง ซึ่งก็คือน้องสาวหรือลูกสะใภ้มาผลัดเปลี่ยนกัน หนึ่งเดือน
ลูกนั่งได้เอง จากนั้นก็หัดเดิน จนกระทั่งได้สามเดือนก็ไม่ต้องดูแลแล้ว ตามีสามารถทำกิจวัตร
ประจำวันต่างๆ ด้วยตัวเองเหมือนเดิม เพียงแต่ร่างกายนั้นไม่กลับมาเป็นเช่นเดิมแล้ว “ตอนนี้ยัง
มีอาการรู้สึกขา ๆ ตามแขนขาข้างที่เป็นอยู่” แต่ช่วงระหว่างสามเดือนนี้ตามีสรรหาทุกอย่างที่คิดว่า
จะทำให้ตัวเองหายเป็นปกติ ตามกำลังทรัพย์และทุนที่มีอยู่ จับนวดเส้น ดัมพ์หมสมุนไพร (โดยที่ลูก
ชายและญาติไปหามาให้) ยาบำรุงทั้งหลายที่เหล่าแม่ค้าพ่อค้ามาเดินเร่ขายตามบ้าน หรือแม้แต่การ
รดน้ำมันต์ การทำพิธีทางไสยศาสตร์ จนกระทั่งเมื่ออาการอ่อนแรงค่อยๆ มีกำลังแรงขึ้น จากที่ตามี
เล่าว่า

“เพื่อว่าอันเล่อดี กะเอ็ด สมุนไพรหญ้าเอ็นอ่อน ไม้แก่นแดง กะเฮ้อลูไปเอ้าอยู่
ป่าพุ้น (ใครว่าอันไหนดีก็ทำ สมุนไพรหญ้าเอ็นอ่อนกับไม้แก่นแดงให้ลูกไปเอา
อยู่ป่าโน้น)” คำบอกเล่าของตามี

ลูกชายเล่าว่า “ตอนที่เป้นแรกๆ ไม่คิดว่าจะรอด เพราะไปถึง หมอก็บอกว่าถ้าพามาช้ากว่า
นี้เส้นเลือดสมองอาจจะแตกและเป็นอัมพาต กินอนรักษายู่โรงพยาบาล พอ
กลับมาบ้านก็จำอะไรได้หมดนะ ใครว่าอันไหนแล้วดีแล้วหายก็เอาหมด ทั้ง
จับเส้น นวดเส้นหาสมุนไพรมานึ่งประคบหรือห่ม พาไปเหยา รดน้ำมันต์
นิมนต์พระมาทำพิธีที่บ้านก็เอามา พอมันดีขึ้นก็ไม่รู้เหมือนกันว่าดีขึ้นจาก
อะไร”

เมื่อกลับมาอยู่บ้าน ลูกสะใภ้ของตามีบอกเล่าความรู้สึกของตนด้วยความเป็นผู้คอยดูแลตามีในตอนนั้นให้ผู้ศึกษาฟังว่า ในช่วงแรกที่ตายังลุกขึ้นเองไม่ได้ แขนขาข้างขวาจะยกขึ้นเองไม่ได้เลย ยังพูดได้แต่ไม่ชัดเหมือนเดิม ต้องคอยฟังดี ๆ ก็มีลูกชายคนโต ลูกสะใภ้ และคุณยาย (น้องสาวของตามี) ที่สลับกันคอยดูแลช่วยเหลือ ส่วนลูก ๆ ของตาที่อยู่กรุงเทพฯ ไม่เห็นเขามาเยี่ยมเยียน จะโทรมาถามกินาน ๆ ครั้ง

“แกเป็นคนไม่ค่อยอดทน ดูจากตอนที่เริ่มใหม่ ๆ ลูกชายเขาหาสมุนไพรมา ส่วนฉันกับยาย (หมายถึง น้องสาวของตามี) ช่วยกันหาสมุนไพรมานึ่ง นวด มาห่มให้กับบอกว่าร้อน จะไปไหนก็ต้องพุงไป จนบางที่เราเองเบื่อ คล้ายกับว่าแกไม่ค่อยอยากช่วยเหลือตัวเอง เหมือนชีวิตหมดแล้วไม่เหลือ ไม่สนใจอะไรทั้งนั้น ก็อดทนทำอยู่ประมาณหนึ่งเดือน เหมือนดีขึ้นแกยับลุกขึ้นนั่งเอง จากนั้นก็เดินถือไม้เท้าค่อย ๆ เดินไปเอง จากนั้นแกก็ทำอะไรของแกเองทุกอย่าง ส่วนลูก ๆ ที่อยู่กรุงเทพฯ ก็ไม่เห็นมีใครมานะ”

นอกจากการแสวงหาการรักษาเยียวยาด้วยตัวเองของตามีแล้ว ยังต้องระมัดระวังตัวเพื่อป้องกันไม่ให้อาการหล่อยเป็นหนักกว่าเดิม ดังคำกล่าวของตามี “ของชะลามีเค่อเลย มีเอ้า ย่านมันเป็กว่าเก่า (ของชะล่าไม่เข้าใกล้เลย ไม่เอา กลัวจะเป็มากกว่าเดิม)”

เมื่อคนที่บ้านเห็นว่าอันตรายแล้ว

ทุกวันนี้นอกจากตามีจะทำกิจวัตรประจำวันด้วยตัวเองได้แล้ว ยังซักผ้าของตัวเอง ช่วยก่อไฟ นึ่งข้าว เพื่อแบ่งเบาภาระงานจากน้องสาวได้บ้าง สำหรับค่าใช้จ่ายได้จากเงินทดแทนผู้พิการ และก็หาเลี้ยงตัวเองจากการจักสาน เช่น สานกระติบข้าว หวดนึ่งข้าว ชะลอมดักปลา ไปไหนมาไหนได้เอง แต่ก็ไม่ไปไหนไกล ช่วงเช้าทำบุญตักบาตร เข้าวัด สาย ๆ ปั่นจักรยานเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อไปพูดคุยกับเพื่อนฝูง

“ก็ไม่ว่าต้นกี่โมง ลูกมาฟ้าก็ยังมีค้อยู่ เลยเปิดวิทยุฟังรอนกว่าฟ้าแจ้งเห็นแสงถึงออกมา ก่อไฟนึ่งข้าวไว้รอ เอาใส่บาตรตอนเช้า พอถึงเวลาพระบิณฑุเสร็จ ก็ขี่จักรยานตามไปที่วัด ไหว้พระ กินข้าวกันบาตรสายก็กลับมา ส่วนพวกวัวให้ลูกไล่ลงทุ่งให้ ช่วงกลางวันฉันถึงจะไปย้ายที่ให้เขาร่วมเพราะมันตากแดด”

นอกจากนี้การเข้าร่วมงานของชุมชน (เช่น งานแต่ง ขึ้นบ้านใหม่ งานศพ งานแจก) เมื่อเจ้าของงานหรือแม่งานเขามาเชิญก็ไปร่วมด้วย “เขามัวเซ็นกะไป ถ้าไปมิได้กะฝากของไป” แต่ถ้าเป็นสถานที่ห่างไกลจากหมู่บ้าน ตามีอาจจะไม่ได้ไปเหมือนเมื่อก่อน เนื่องจากไม่มีใครไปส่งทำได้

เพียงฝากของปัจจัยไปช่วยเหลือ ส่วนเรื่องทำนาและการเลี้ยงวัวตนได้มอบให้ลูกชายคนโตเป็นผู้ดูแลต่อ รวมถึงการไปพบแพทย์ตามนัดซึ่งลูกชายจะพาไปทุกครั้ง

แม้ว่าระยะเวลาที่ล่วงเลยมาอาการที่หลงเหลือก็ยังไม่หายเป็นปกติ ขณะที่ตามีสามารถกลับมาใช้ชีวิตเดิมแม้จะไม่ใช่ว่าทั้งหมดแต่เป็นที่พอใจในตอนนี้ “เมื่อต้นปี เหมือนเส้นมันจะหย่อนลงก็เลยนั่งพับเข้าได้ แต่ต้นซากับหน้าแข้งยังตั้งอยู่ เพราะมันยังมีมันๆ แต่ก็มีความรู้สึก เพราะเวลาหยิกก็ยังเจ็บ ตาว่าอาการมันคงไม่หายแล้วแหละ เพราะเป็นมานานแล้วก็ยังเหมือนเดิม พอไปนาได้ก็ดีแล้ว”

จากที่ตามีกลับมาทำกิจกรรมเดิมๆ ได้ทำให้ตนรับรู้ว่าคุณเองยังสามารถที่จะมีพฤติกรรมสุขภาพเช่นเดิมได้ด้วย เช่น การดื่มกาแฟ เครื่องดื่มชูกำลัง หรือการสูบบุหรี่ จากที่เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า “มันเป็นคือเก่าแล้ว แต่ก็ทำอะไรได้เอง ชุ่มมือนี้ กาแฟกะกิน ยากระตุ้น เอ็มร้อยหาเคมีได้ มือเลื่อมได้กินละมิได้แสบ คนเขาเคยกิน (มันไม่เหมือนเดิม แต่ก็ทำอะไรเองได้ ทุกวันนี้ กาแฟก็กิน บุหรี่ก็สูบ เอ็มร้อยเนี่ยขาดไม่ได้ วันไหนไม่ได้กินแล้ว ไม่มีแรง คนมันเคยกิน)” ขณะเดียวกันตามีก็มีได้หยุดแสวงหาการรักษาเช่นกัน ไม่ว่าใครจะมานำเสนอสินค้า ที่เรียกว่ายาบำรุง ก็จะไม่พินมือตามีเพื่อที่จะใช้ทดลองกับร่างกายของตนต่อไป จากคำบอกเล่าของลูกสะใภ้ว่า

“พ่อเพี้ยนะดี เพ่อม่าหายพิหรอกะซื้อเอา กินหลายอันละกะมีดี ละเฮื้อเข้า บางเพื่อผู้เจ้าบ้ายะคนหายว่า มีต้องมาละ พ่อเพี้ยนว่า ไทเฮื้อนี้มียะเฮื้อเพี้ยนดี ผู้เจ้าละก็คิดว่าเพื่อละมียะเฮื้อดี คำมีดีผู้เจ้าต้องมาเบ้งอี” (พ่อแกอยากหาย ไครมาขายอะไรก็ซื้อเอา เห็นกินหลายอันก็ไม่หาย ก็เลยบอกให้หยุดซื้อ จนบางครั้งถ้าฉันเห็น ก็บอกกับคนขายว่าไม่ต้องมาแล้ว พ่อบอกว่าคนที่บ้านไม่ยากให้แกหายฉันเองก็เลยคิดว่า ทำไมจะไม่ยากให้หายเพราะถ้าไม่หายก็ลำบากฉันต้องมาดูแลอีก) ความดีใจของตามีไม่ได้หยุดที่จะแสวงหาตามคำที่ลูกชายและลูกสะใภ้ขอไว้ “บางครั้งฉันแอบเห็น ก็เฉยๆ ไว้เพราะบอกไปแกไม่ฟัง พ่อบอกว่า “แกอยากหาย” แต่ฉันว่าตอนนี้ก็ถือว่าหายแล้วแหละ มันเป็นปกติของแกแล้วเพราะพ่อแก (หมายถึงตามี) ก็ทำอะไรได้ทุกอย่าง ตอนกลางวันนะไม่อยู่บ้านหรอก แกก็จะถีบจักรยานไปเล่นกับพวกเพื่อนๆ อยู่แถวกลางบ้านโน้น อยู่หนึ่งไม่ได้ บางวันก็ออกทุ่งไปดักตุ่น (ตัวตุ่น) แต่พ่อก็บอกว่า “ยังไม่หายจนกว่าจะเป็นเหมือนเดิม”

ลูกชายพูดถึงตามี “ถีบจักรยานจันตั้นเป็นแผลเม็ด (ปั่นจักรยานจนเท้าเป็นแผลหมด)”

ตามีแทรกขึ้นมา “เฮ้ยเฮ้ยเฮ้ยซื้อซี ยูมิได้เด่ะบางทีเขาจ้างเฮ้ยไปเอดนั่นเอดนี่
เข้าเอดเป็นยูแล้ว พอได้ค่าขนมซื้อกินเฮ้อหลาน ไปคุยกับหมูโปกหน้าไปปะจำ
แบบนี้ยูแล้ว (อยู่บ้านเฉยๆ ไม่ไหวหรอก บางทีเขาจ้างให้ไปสานโน่นสานนี่ก็ไป
ของเราทำเป็นอยู่แล้วนี่ พอจะได้ค่าขนมให้หลานซื้อกิน ได้ไปคุยกับพวกเพื่อน
ด้วย ไปประจำแบบนี้ยูแล้ว)”

ขณะเดียวกันนั้นมิคุนป้าคนหนึ่ง เข้ามายังวงสนทนาที่มีผู้ศึกษาและครอบครัวตามี ด้วย
การคุกเข่าและพนมมือพร้อมกล่าวว่า “มื่ออันแจกเฮ้อ...ยูเฮ้ย ทำมีไปสิรื้อกะไปเค้อ (พรุ่งนี้มี
ทำบุญ 100 วันให้...ถ้าไม่ได้ไปที่ไหนก็ไปร่วมนะ)” เสียงตอบรับจากตามี “เฮ้อๆ หยั่งละไปเด่ะ”
จากการสนทนาพูดคุยและได้เห็นบริบทบางส่วนของชีวิตตามี ความสัมพันธ์ระหว่างตามีกับ
ครอบครัว และชุมชนดูเหมือนยังมีความใกล้ชิดและไม่ได้หนีห่างไปไหน แม้ร่างกายที่เปลี่ยนไปแต่
ยังหัวใจดวงเดิมของตามีที่พร้อมจะสู้กับชีวิตต่อไปตามแบบฉบับของตัวเอง

ป้ากิ่ง: ชิกที่เหลื่อ ยังดีกว่าเบาหวาน

ชีวิตของป้ากิ่ง

หมู่บ้านเล็กๆ ที่เข้าไปอีกจากตัวอำเภอประมาณ 4-5 กิโลเมตร บ้านสองชั้นติดริมถนน
ทางเข้าหมู่บ้าน บริเวณข้างหน้าจากตัวบ้านเปิดเป็นเพิงสำหรับให้บริการน้ำมันหลอด ซึ่งเป็นที่อยู่
อาศัยของป้ากิ่ง วัย 55 ปี หญิงร่างใหญ่ ผิวคล้ำ ผมหยักศกสีเทาสดับคำสั่นระดับดังหู สวมเสื้อคอ
กระเช้าพร้อมถุงผ้าถุงลายไทย ซึ่งได้เล่าชีวิตบางส่วนของตัวเองให้ผู้ศึกษาฟังว่า ตนเกิดมาใน
ครอบครัวทำเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน เลี้ยงวัวควาย เรียนจบชั้น ป.4 ก็ออกมาทำงานหาเงินช่วยที่
บ้าน “บ่แม่นคนฮั่งคนมีดอก เฮ็ดนาเฮ็ดสวน ป้าเรียนจบปอสี่แล้วกะออกมาเฮ็ดเวียกหาเงิน(ไม่ใช่
คนร่ำคนรวยหรอก ทำนาทำสวน ป้าเรียนจบ ป. 4 แล้วก็ออกมาหาเงินช่วยที่บ้าน)” คำบอกเล่าของ
ป้ากิ่ง จนกระทั่งได้พบกับสามีที่มีพื้นเพความเป็นอยู่เช่นเดียวกันและใช้ชีวิตร่วมกัน ซึ่งอาชีพของ
ทั้งสองนอกจากจะช่วยกันทำนาทำสวนของตน ก็ยังรับจ้างทำในส่วนของผู้คนที่มาว่าจ้างด้วย และ
ยังเปิดเพิงปัมน้ำมัน (หลอด) ขนาดเล็กประจำหมู่บ้านไว้บริการเพื่อเพิ่มรายได้อีกทางสำหรับใช้จ่ายใน
ครอบครัวด้วย ทั้งคู่มีบุตรด้วยกันทั้งหมด 5 คน เป็นชาย 2 คนและหญิง 3 คน

ชีวิตประจำวันของป้ากิ่งที่ได้บอกเล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า “ตื่นมาก็หนึ่งข้าว หากับข้าวกับปลา
ไว้รอใส่บาตร ส่วนลุงเค้าก็ไต่หัวไปทุ่ง สายๆ ถึงจะกลับก็มากินข้าวด้วยกัน จากนั้นป้าก็เก็บกวาด
บ้าน ซักผ้า อยู่บ้านเฝ้าร้าน บางวันก็ออกไปนา เกี่ยวหญ้าไว้ให้วัว หากินมาใช้ที่บ้าน หนานาทำของ
เราแล้วไปหารับจ้างเขาทำนา ก็จะเปลี่ยนกันไปกับลุง”

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน (ฉันเป็นอะไร)

ป้ากิ้งได้เล่าย้อนเหตุการณ์เมื่อปี 2548 ให้ผู้ศึกษาฟังถึงอาการอ่อนแรงของแขนขาข้างซ้ายที่เกิดขึ้นกับตัวเอง ซึ่งถือว่าเป็นการเจ็บป่วยครั้ง “สำคัญในชีวิต” เพราะโดยปกติแล้วนอกจากโรคความดันโลหิตสูงที่เป็นอยู่ก็มีเพียงอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยๆ เช่นปวดเมื่อย มีไข้ ตัวร้อน ปวดหัว ปวดท้อง ซึ่งอาการเหล่านี้ซื้อยากินก็หาย แต่ห่อยที่เป็นกลับไม่เป็นเช่นนั้น

“ตื่นเช้ามาฉันวิน แตะลูกใส่บาตร ได้แล้วกะมานอนต่อ ตอนสายๆ ลีลูกแตกลูกบั้ง ขาแขนซ้ายห่อยบมีแสงเลย (ตื่นเข้ามาเวียนศีรษะ แต่ก็ลุกขึ้นมาใส่บาตรได้แล้วกลับมานอนต่อ ตอนสายๆ จะลุกแต่ลุกไม่ขึ้น แขนขาข้างซ้ายไม่มีแรงเลย)” คำบอกเล่าของป้ากิ้ง

หลังจากเกิดอาการป้ากิ้งเลือกที่จะไปหาหมอในหมู่บ้านเพื่อฉีดยา (ซึ่งป้ากิ้งบอกกับผู้ศึกษาว่า “หมอเขาว่าเป็นชาวดามิน”) แล้วกลับมานอนพักเหมือนเมื่อครั้งก่อนๆ ที่เวลาป้ารู้สึกเมื่อยตัวหรืออ่อนเพลียหลังจากการทำงาน ก็จะไปฉีดยาพอนอนพักแล้วก็จะมีความแข็งแรงขึ้น สามารถไปทำงานต่อได้ แต่ครั้งนี้จนกระทั่งตอนเย็นของวันนั้นอาการที่ดูเหมือนไม่รุนแรงลงขณะเดียวกันอาการกลับยิ่งเป็นเพิ่มมากขึ้น “คือกะโตะมันหนัก ลูกบั้งได้เว้าบ่อออก มันอึ้งๆ แต่กะเว้าได้อยู่ (เหมือนตัวมันหนักๆ ลูกไม่ได้ พุดไม่ออก มันค้างๆ คางๆ แต่ก็ยังพุดได้อยู่)” ทางครอบครัวจึงนำป้ากิ้งไปพบแพทย์ที่คลินิกในตัวเมือง (ผู้ศึกษาสงสัยว่าทำไมไม่ไปที่โรงพยาบาลประจำอำเภอซึ่งห่างจากบ้านประมาณ 5 กิโลเมตร ก่อน ได้รับคำตอบมาว่า ช่วงเย็นหมอใหญ่ไม่อยู่ที่เลยไปคลินิก)

อาการแขนขาอ่อนแรงที่เกิดขึ้น แพทย์ได้บอกกับป้ากิ้งว่า เป็นอาการของอัมพฤกษ์ เนื่องจากการอุดตันที่เส้นเลือดในสมอง ได้ยามารับประทานต่ที่บ้านหลังจากนั้น 4-5 วันต่อมาความเคลงใจหรือความไม่แน่ใจกับอาการที่ยังทรงตัวและไม่มีความว่าจะดีขึ้น ตนและครอบครัวจึงตัดสินใจเปลี่ยนไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชนของจังหวัด

“หมอกlinik เห็นเว้าเป็นอัมพฤกษ์ จำอัมพาตสิหิงบได้เลย เอาหมามากินสิหำมีอกะบได้เลยเหมาหรดกัน ไป เอกชเรย์สมองเบ้งเสียไปห้าพัน เสียท่อได้กะเสีย สิได้สู่ว่าเป็นหยั่งแห่น สิได้รักษาอีกทาง (หมอกlinikว่า เป็นอัมพฤกษ์ ถ้าเป็นอัมพาตจะขยับไม่ได้เลย เอาหมามากินสิหำวันแล้วก็ไม่เห็นมันดีขึ้น ก็เลยเหมาธไปเอกชเรย์สมองดูเสียไป 5,000 บาท จ่ายเท่าไรก็จ่าย จะรู้ว่าเป็นอะไรกันแน่จะได้รักษาให้ถูกทาง)” คำบอกเล่าของป้ากิ้ง

การยืนยันคำตอบที่ได้จากการตรวจด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย เหมือนจะเป็นการย้ำคำอธิบายจากแพทย์ถึงอาการดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับป้ากิ้งคือที่เส้นเลือดสมองมีการอุดตัน ในวันนั้นก็

ได้ยากกลับมาทานต่อที่บ้านอีกเช่นกัน แต่ความกังวลใจในอาการก็ยังคงอยู่เนื่องจากประสบการณ์ที่เคยพบเห็นจากคนรอบข้างอย่างคุณยายข้างบ้านที่มีอาการอ่อนแรงเป็นอัมพาต ไม่สามารถจับตัวหรือเคลื่อนไหวได้เลย

“หล่อย ไปแล้ว แขนขาอ่อนเบ็ด มือซ้ายลีบนิ้วหัวกะหยิบได้ เวลาเว้ากะลีบอยากถัก มันเป็นเบ้อๆ แต่กะจื่อได้ว่าไฟเป็นไฟ เคยเห็นคนในบ้านเขาเป็น แต่เขาเป็นอัมพาตไปไสกะบ่เป็น กะย่านเป็นคือเขา(เป็นหล่อย แขนขาไม่มีแรง มือซ้ายจะป็นข้าวก็ยังไม่ได้ เวลาพูดก็ผิดๆถูกๆเหมือนเบลอลๆแต่ก็จำได้ว่าใครเป็นใคร เคยเห็นคนในหมู่บ้านที่เป็น แต่เขาเป็นอัมพาตไปไหนก็ไม่ได้เลย กลัวจะเป็นเหมือนเขา)” คำกล่าวของป้ากิ่ง

การแสวงหาวิธีการรักษา (ฉันทาร่างกายเดิมของฉันท)

สภาพของแขนขาข้างซ้ายที่ยังอ่อนแรงของป้ากิ่ง สร้างความสงสัยให้กับตัวเองและครอบครัว หลังจากรับรู้จากแพทย์ พร้อมทั้งประมวลเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อหาสาเหตุการเจ็บป่วยของตนในครั้งนี้ว่าเกิดจากอะไร

“กลับจากไปหาหมอใหญ่ที่โรงบาลแล้ว ก็พาไปหาคุณว่าเป็นอะไร ทำไมถึงเป็นแบบนี้ หมอเหยาบอกว่าผีนาคทำ ก็นึกไปถึงตอนที่ขุดบ่อตรงที่นาของตัวเอง เพราะไม่ได้บอกกล่าวเจ้าที่เจ้าทางไว้ ก็เลยทำให้เป็นแบบนี้” คำบอกเล่าของสามป้ากิ่ง ขณะเดียวกันป้ากิ่งก็ได้เล่าว่า “หมอเหยาพื้นบอกว่า ผีนาคเฮ็ด คอบไปขุดบ่ออยู่นาแล้วบ่ได้บอกพื้น ป้ากะเลยไปเฮ็ดบะคาย(หมายถึงการขอขมาลาโทษผี)ให้ หล่อยกะบ่ได้ดีดอก แต่เฮ็ดไปแล้วกะสบายใจเฮา”

นอกจากรักษาทางการแพทย์แผนปัจจุบันแล้วป้ากิ่งยังแสวงหาวิธีการเยียวยาด้วยตัวเองที่ทำความเข้าใจจากคำแนะนำของเพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชนที่มาเยี่ยมเยียนเพื่อให้อาการดังกล่าวดีขึ้น หรือหายเป็นปกติ

“กินยาของหมอทั้งยาความดัน ยาลดไขมัน ละลายลิ่มเลือด วันละ 7-8 เม็ดก็เยอะแล้ว มีคนเขาให้ต้มสมุนไพรกิน แต่ป้าไม่ได้ทำ หมอเค้าห้ามไปซื้อที่เขาขายเป็นมดๆ ป้าก็เลยไปซื้อยาบำรุงที่เขาว่าเป็นยาสมุนไพรสกัด 2,500 บาทมากิน เขาว่ากินแล้วดี ป้าก็ลองซื้อมกินดู มันก็ไม่ได้หายนะ แค่อึดขึ้น แขนขามันก็ยังอ่อนอยู่” เสียงของคุณป้ากิ่งขึ้น... “สาธุ...ที่ทุกวันนี้ยังเดินได้อยู่”

การฟื้นฟูสภาพร่างกายจากอาการที่ค่อยๆดีขึ้นนั้น ป้ากึ่งเห็นว่ามันน่าจะเป็นผลเนื่องจาก พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเรื่องอาหารการกินหรือการออกกำลังกายที่ตนถือว่าเป็นสิ่งที่ตัวเองต้อง ปฏิบัติเพื่อให้ได้ร่างกายเดิมกลับมาด้วยความหวังว่า อัมพฤกษ์ ยังเคลื่อนไหวได้แต่ถ้าเป็น อัมพาต จะไม่สามารถเคลื่อนไหวได้อีก นอกจากนี้ป้ากึ่งยังต้องระมัดระวัง และป้องกันความรุนแรงของ หล่อยที่จะเพิ่มมากขึ้นด้วย

“สามสี่เดือนกว่าจะเดินได้ กว่าจะได้ขนาดนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ต้นเข้มาก็ต้อง เดินออกกำลังกาย ด้วยไม้เท้า ค่อยๆเดินรอบบ้านกลับไปกลับมาทุกวัน ป้าก็คุม อาหารด้วย พวกประเภทของทอดไม่ได้เลย แค่ได้กลืนน้ำมันก็เหมือนจะอ้วก จะเน้นกินพวกผัก ผลไม้ กับนมถั่วเหลือง แล้วก็นอนพักผ่อน พยายามจะไม่ให้ เครียด จากเมื่อก่อนเวลาพูดก็พูดไม่ชัด จะเอาอะไรก็ต้องใช้มือขวาชี้แทน ขา ซ้ายก็ไม่มีแรงยืน ต้องคลานไป จะไม่ไปบีบไปนวดเพราะเส้นมันจะยิ่งตึง แต่ใช้ ยาทาได้” คำบอกเล่าของป้ากึ่ง

เมื่อฉันอยู่กับ “หล่อย”

ในช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากหล่อยสำหรับป้ากึ่งและครอบครัวในตอนนั้น ความ เจ็บป่วยครั้งนี้ถือว่าเป็นวิกฤตหนึ่งของชีวิต ขณะลูกสาวฝาแฝด 2 คนซึ่งกำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ส่วนบุตรอีก 3 คนเข้าไปเรียน (ลูกสาวคนที่สาม) และทำงานที่กรุงเทพฯ (ลูกชายคนโตและ ลูกชายคนที่สอง) หน้าที่ต่างๆนอกจากการไปนา เลี้ยงวัวแล้ว งานในบ้านส่วนใหญ่จึงตกเป็นภาระ ของคุณลุง ส่วนลูกสาวอีกสองคนเป็นฝ่ายเสริมกำลังที่คอยช่วยเหลือ ทั้งนี้กิจการปั้มน้ำมันหลอด เเพงเล็ก ๆ จึงถูกปิดตัวลงด้วยเนื่องจากไม่มีใครดูแล

“ช่วงนั้นจะต้องปิดปั้ม หย่อนตอนเงินบ่ได้ มันสิเป็นเบ้อๆคือคนบ่เต็ม ลูกไปไส กะบ่เป็น ได้คลานไป เว้ากะบ่ชัด ให้ลูกหิบบของให้ ลูกกะเว้า แม่เว้ายังบ่สู้ เรื่อง ได้ใช้มือขวาชี้เอา กับข้าวกับหน้าลุงผู้เป็นคนเฝ้า พาจูงไปส่องหน้า บ่าง มือบ่มีไผอยู่เฮือน อยากไปส่องหน้า ได้คลานไป ถ้าอึดบ่ได้กะเต็มก้างเฮือน ใช้ กระโถนมันบ่กัก พันสามเดือนไปกะลูกไปไคเอง (ช่วงนั้นก็ต้องปิดปั้ม เพราะ ตอนเงินไม่ได้อ มันจะเป็นเบลอๆ เหมือนคนไม่เต็ม ลูกเดินไม่ได้ ต้องคลานไป พุดไม่ชัด บอกลูกให้หิบบของให้ ลูกก็บอกว่า แม่พุดอะไรไม่รู้เรื่อง ต้องใช้มือ ขวาชี้เอา เรื่องการหุงหาอาหารลุงเป็นคนทำหรือการช่วยพุงเวลาไปห้องน้ำ บางวันที่ไม่มีใครอยู่บ้าน จะไปห้องน้ำ ต้องคลานไป ถ้ากลืนไม่ไหวก็ราด

พื้นบ้าน ใช้กระโถนมันไม่ถนัด หลังจากนั้นสามเดือนไปก็ลุกเดินไปเองได้”

คำบอกเล่าของป้ากิ้ง

ความกังวลใจอีกอย่างในเรื่องค่าเล่าเรียนของลูกสาวฝาแฝดในตอนนั้น ซึ่งป้ากิ้งได้ระบายให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“เป็นหล่อยก็หาเงินลำบาก ลูกสาวสองคนก็ยังเรียนอยู่ ม.6 กลัวส่งเขาเรียนไม่จบ เงินเก็บมีไม่เยอะ (ขณะพุดน้ำตาคลอ) แต่ถ้าขึ้นมหา'ลัยพี่สาวก็เรียนจบแล้ว คำบอกจะช่วยแม่ส่งน้อง ป้าก็อุ่นใจ แต่เขาก็ช่วยไม่ได้มากหรอกเพราะตัวเขาก็ต้องมีค่าใช้จ่าย” คำกล่าวของป้ากิ้ง

ความทุกข์ใจเมื่อป้ากิ้งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองต้องอยู่ในภาวะที่พึ่งพาคนอื่นแม้ว่าจะเป็นสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวของตัวเองรวมถึงการทำหน้าที่ในบทบาทของภรรยาและแม่ด้วย

“เข้ามาดูพื้นกะแฮ็ดกับข้าวกับป้าไว้เม็ด ลูกสาวสองคนพาห้อยออกกำลังกาย แล้วกะอาบน้ำ แต่งโตให้ก่อนสิไปโรงเรียน บางมือไปสาย คุณครูถามว่า เป็นหยังจั่งไปสาย...ป้ากิ้งน้ำตาคลอเข้าขณะพุด...(ตอนเช้าลงเป็นคนเตรียมข้าว เตรียมอาหารไว้ให้ ลูกสาวสองคนพาเดินออกกำลังกายแล้วอาบน้ำ แต่งตัวให้ ก่อนไปโรงเรียน บางวันก็ไปสาย คุณครูถามว่า เป็นอะไรทำไมถึงมาสาย”) คำบอกเล่าของป้ากิ้ง

แม้สภาพร่างกายที่ยังเคลื่อนไหวไม่ได้ในช่วงแรก ทำให้ป้ากิ้งต้องอยู่แต่ภายในบ้าน แต่ความสัมพันธ์ในชุมชนก็ไม่ได้ขาดหายไป

“ตอนแลงซุ่มกลุ่มแม่บ้านเขาพากันมาเยี่ยม บางมือกะเปลี่ยนกันมา มาว่ามาคุย นำ มาถามอำกาน ให้แฮ็ดหันแฮ็ดหนีหลายอย่าง (ตอนเย็น พวกกลุ่มแม่บ้านจะพากันมาเยี่ยม บางวันก็สลับเปลี่ยนกันมา มาพุดมาคุยถามอาการให้ทำนั่นทำนี่ (หมายถึงการรักษาทางเลือก เช่น ต้ม ห่มสมุนไพร บิบนวดเส้น) หลายอย่าง”) คำบอกเล่าจากป้ากิ้ง

สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรทางการแพทย์ ป้ากิ้งพยายามที่จะการเป็นคนไข้ที่ดีของหมอ ในการดูแลสุขภาพของตนเอง โดยปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ เช่น การรับประทานยาอย่างต่อเนื่อง การเฝ้าสังเกตอาการที่ผิดปกติ (เช่น อาการปวดศีรษะ) หรือการซักถามในสิ่งที่ตนสงสัยและการไปพบแพทย์ตามนัดอยู่ประจำ

“หมอบอกว่ายังโชคดีที่มัน (เส้นเลือดที่สมอง) ยังไม่แตก แต่ต้องกินยาตลอดชีวิต โดยเฉพาะยาลดไขมัน ป้าเลยถามหมอว่า เห็นเขาบอกว่ากินยาลดไขมันเยอะจะ

ทำให้ลำไส้บางหรือเปล่า หมอก็เลยบอกกับป้าว่า ถ้าอย่างนั้นก็จะตรวจดูไขมันเป็นระยะ แล้วค่อยปรับยา ตอนนี้นี้ก็เหลือ 3-4 เม็ดแล้ว...เนี้ยค่อยดีขึ้นมาแล้ว จากที่ไปฉีดข้อ (ป้าถึงหัวเราะขณะเล่า) กับหมอมานะ (เนื่องจากไปพบแพทย์ตามนัด จะทำการทดสอบกำลังแรงของกล้ามเนื้อ) บอกป้าว่ามีแรงเพิ่มขึ้น” คำบอกเล่าของป้ากึ่ง

ถึงแม้ว่าในบางเดือนทางครอบครัวจะมีปัญหาค่าใช้จ่ายกับการไปรับบริการอยู่บ้าง แต่ก็ต้องยอมจ่ายเพื่อไปพบให้แพทย์ได้ตรวจดูอาการ ซึ่งป้ากึ่งเห็นว่าเอาชีวิตของตัวเองไว้ก่อน “ค่าใช้จ่ายก็เยอะแต่ละเดือนที่หมอนัด ลุงจะเหมารถของคนในหมู่บ้านพาป้าไป (เสียงคุณป้าสั่น) เพราะตอนนั้นป้ายังลุกนั่งเองยังไม่ได้ เสียค่าหมาก็ครั้งละ 500 บาท ทางโรงพยาบาลก็บอกว่าถ้าจะให้รถของโรงพยาบาลไปรับก็ได้ แต่บางครั้งป้าโทรไปเขาไม่ว่าง ก็เลยเหมารถไปเองเลย จะได้ไม่ต้องรอ เสียเงินค่าเหมารถก็เสียไป คิดว่าเป็นอะไรมากกว่านี้ แต่ตอนนี้ดีขึ้นแล้วก็ซื้อนมไอศกรีมไป” คำบอกเล่าของป้ากึ่ง

แม้ชีวิตที่อยู่กับห้อยจะมีความลำบาก แต่ป้ากึ่งเองก็ถือว่าตนยังโชคดีเมื่อพูดถึงโรคอื่นๆ โดยเฉพาะโรคเบาหวาน ซึ่งในความคิดของป้ากึ่งมันเหมือนเป็นสิ่งที่ต้องทุกข์ทรมานกว่าสิ่งที่ตัวเองเป็น ณ ขณะนี้

“โชคดีที่ป้าไม่เป็นเบาหวานด้วย เสียงของคุณป้าดังขึ้น สาธุ.. อย่าให้ป้าได้เป็นเลย เพราะโรคนี้มันรักษายากกว่าเพื่อนนะ... (ผู้ศึกษาถามต่อว่ามันรักษายากยังไง ได้รับคำตอบจากคุณป้าว่า) กินยาหลายน้ำ เป็นหยังมากจะได้ตัดนิ้ว ตัดตีน บางมืออยู่ดีๆก็ช็อคไปเลย (กินยาเยอะ ถ้าเป็นอะไรมาที่ตัดนิ้ว ตัดเท้า บางวันอยู่ดีๆก็อาจจะช็อคไป)” คำบอกเล่าของป้ากึ่งเมื่อเทียบกับโรคเบาหวาน นอกจากนี้อาการที่ดีขึ้นของป้ากึ่งนั้น ผู้เป็นสามีได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นเพราะรับรู้ได้เร็วว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดปกติ จึงได้รับการช่วยเหลือทันเวลา

“บุญของป้าเขาที่ดีขึ้น เขาเอ้าทันนำ เพราะคนเฒ่าถ้าเป็นแล้วจะมันกินยาก (เป็นบุญของป้าที่อาการดีขึ้น และช่วยไว้ได้ทัน เพราะถ้าคนแก่เป็น มันยากที่อาการจะดีขึ้น)” คำกล่าวของสามีป้ากึ่ง

ปัจจุบันนี้บ้านสองชั้น ที่มีป้ากึ่ง สามี และบุตรชายคนโต (ซึ่งกลับมาช่วยงานที่บ้านและรับจ้างทั่วไป) อีกสองคนทำงานที่กรุงเทพฯ และฝาแฝดทั้งสองกำลังศึกษาชั้นปีที่ 3 ระดับมหาวิทยาลัยที่กรุงเทพฯ โดยกู้ยืมจากกองทุนเพื่อการศึกษา ส่วนค่าใช้จ่ายแต่ละเดือนลูกสาว (คนที่

สาม) เป็นผู้ช่วยเหลือ ทำให้ป่ากิ้งคลายความวิตกกังวลไปบ้าง ซึ่งในบางเดือนลูกสาวก็อาจจะส่งให้ตนได้ใช้บ้าง โดยที่ป่ากิ้งก็ไม่ได้ร้องขอเพราะต้องส่งให้น้องในแต่ละเดือนแทนป้าแล้ว ก็จะมาเยี่ยมบ้านบ้างปีละ 1-2 ครั้ง ซึ่งป่ากิ้งเกรงว่าจะเสียค่าใช้จ่ายจากการเดินทางทั้งที่อยากจะเจอหน้าลูกมากกว่านี้

ปีนี้ (2551) เข้าปีที่สามกับห่อยที่อาการดีขึ้นเรื่อยๆ แม้ยังไม่ได้เป็นปกติแต่ก็ทำให้ป่ากิ้งกลับมีรอยยิ้มได้อีกครั้ง เมื่อวิถีชีวิตเดิมที่เคยเป็นกำลังกลับมา กิจกรรมปัมน้ำมันหอยเริ่มเปิดอีกครั้งเนื่องจากมีลูกชายคนโตกลับมาช่วยงานที่บ้าน

“ปีนี้ป่ากิ้งเริ่มทำนาได้ (ใบหน้าที่มีรอยยิ้มของคุณป้าขณะพูด)...หลังจากที่เป็นคราวันนั้นก็ต้องจ้างเขาทำนาครั้งหนึ่งก็เสียค่าจ้างเยอะเหมือนกัน ปีนี้ก็พอได้ช่วยแต่ยังไม่ได้เต็มทีหรอก งดค่านายังไม่ได้ เพราะขามันอ่อนจมน้ำจืดม (โคลน) ก็เลยมาช่วยตอนขนข้าวหลังจากเกี่ยวแล้วทีละเล็กทีละน้อย ค่อยๆเดินไป ทอนเงินให้เขาได้แล้ว แต่ก็ยังช้าอยู่ แขนที่ห่อยมันเคยเย็นก็อุ่นมาหน่อยแล้ว ก็ดีขึ้น”

คำกล่าวของป่ากิ้ง

และอีกสิ่งหนึ่งในความหวังของผู้เป็นแม่อย่างป่ากิ้ง ที่คอยเฝ้ามองอนาคตของลูกอยากให้ลูกมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีๆ โดยที่ไม่สวาทกับร่างกายของตนที่เปลี่ยนไปแล้ว

“เรื่องอนาคตก็ยังไม่ได้คิดอะไร เพราะมันไม่มีอะไรแน่นอน ถ้าหากก็ถือว่าเป็นบุญ ก็รอลูกอีกสองคนให้เขาเรียนจบ มีงานทำดีๆ ไม่อยากให้มาทำนาเหมือนพ่อกับแม่ เพราะมันลำบาก” คำกล่าวของป่ากิ้งที่ได้บอกถึงสิ่งที่ตนคิดในตอนนี้อยู่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตต่อไปของตนก่อนการสนทนาจบลง

ยายลำดวน: ชีวิตที่ถูกปลดเกษียณอายุ

ชีวิตของยายลำดวน

รถหลายคันที่วิ่งผ่านบ้านสองชั้นตึกริมถนนสี่เลนสายหลักเพื่อเข้าสู่ตัวเมืองอย่างไม่ขาดสาย ประตูบ้านที่ถูกปิด แต่หน้าต่างหลายบานของชั้นล่างที่ยังคงเปิด มองเห็นภายในที่มีเชือกพาดสำหรับเป็นราวตากผ้า รวมถึงผ้าห่มนวม เบาะที่นอน ที่พาดอยู่ขอบหน้าต่างยื่นออกมาเพื่อรับแสงแดด บ่งบอกถึงว่ามีใครอยู่บ้าน เสียงเรียกของฉันทิที่พอจะทำให้ในไม่ช้าก็ได้พบกับเจ้าของบ้าน

ยายลำดวน หญิงวัยสูงอายุ รูปร่างตัวเล็กน้อย ผิวขาวเหลือง ผมสั้นหยักศกสวมเสื้อคอกระเช้าสีพื้น นุ่งผ้าถุงลายดอก สวมรองเท้าแบบมีสายคาดหุ้มส้นพร้อมไม้เท้าออกมาต้อนรับฉันด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม ปัจจุบันอายุ 61 ปี ซึ่งเติบโตมากับครอบครัวเกษตรกรกรรม มีพี่น้องหลายคน จึงมีโอกาสเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็ต้องออกจากโรงเรียนเนื่องจากทางบ้านไม่สามารถจะส่งเสีย

ให้เรียนต่อได้ จากนั้นก็มาช่วยงานบ้าน รับจ้าง และหารายได้ด้วยการทำขนมขาย จนกระทั่งแต่งงานกับสามี (รับจ้างทั่วไป, พนักงานโรงสีข้าว) ในวัยเดียวกัน มีบุตรด้วยกันทั้งหมด 4 คน ชาย 3 คนและหญิง 1 คนซึ่งเป็นบุตรสาวคนเล็ก ทั้งหมดแยกย้ายไปมีครอบครัวของตัวเองหมดแล้ว ลูกชายคนโต (เป็นตำรวจ) และคนที่สาม (พนักงานบริษัท) อยู่ต่างจังหวัด ส่วนคนที่สอง (ทำนาและรับจ้างทั่วไป) และลูกสาวคนเล็ก (ร้านขายของชำ) อยู่ในละแวกหมู่บ้านเดียวกัน ไปมาหาสู่กันได้ จากชีวิตที่ดูเรียบง่ายและมีความสุขในการทำงานของยายลำดอน ตอนเข้าไปตลาดแต่เช้าเพื่อนั่งขายขนมและพูดคุยสนทนาในกลุ่มแม่ค้าด้วยกันและได้พบเจอผู้คนที่มาจับจ่ายซื้อของในตลาดยามเช้า พอสาย ๆ กลับมาก็เตรียมของเพื่อจะทำงานในครั้งต่อไป ต้องเปลี่ยนไปเมื่อความเจ็บป่วยครั้งสำคัญที่เข้ามาในชีวิต

เมื่อความเจ็บป่วยเข้ามาในชีวิต

ชีวิตของยายลำดอน ที่มีความสุขในการทำงานของคนได้จบลงหลังจากที่ตนรู้ว่าสิ่งที่ตนเป็นรักษาไม่หาย เมื่อ 8 ปีก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์นี้ ยายลำดอนไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตนเองเป็นเบาหวาน จนกระทั่งเข้าไปเหยียบเศษถ่านที่หล่นจากเตา และทำให้นิ้วโป้งด้านขวาแดงเป็นรอย สองอาทิตย์ผ่านไปรู้สึกปวดตึงที่แผลมาจึงไปโรงพยาบาล แพทย์ดูแล แล้วก็บอกว่า ยายต้องนอนที่โรงพยาบาลด้วยเพราะแผลไม่ค่อยดี อีกอย่างก็ตรวจพบเบาหวาน นอนรักษาไม่กี่วันแพทย์แนะนำให้ตัดนิ้วโป้งที่เหยียบถ่านออก เพื่อป้องกันการลุกลาม ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนก็ต้องจำใจทำ สำหรับเหตุการณ์นี้เป็นครั้งแรกที่ตนรู้สึกว่ามันกระทบกระเทือนต่อจิตใจของตนอยู่ไม่น้อย

“ความรู้สึกตอนนั้นช็อคไปเลย เหมือนเสียงหัวใจหล่น ตับ! ออกไปจากตัว ไม่เหลือเลย” ยายลำดอนกล่าว

ระยะเวลาสองเดือนหลังจากที่ไปโรงพยาบาลเพื่อล้างแผลตามนัดทุกครั้งจนกระทั่งแผลหายสนิท หวังจะกลับไปทำหน้าที่หลายอย่างในบ้านที่ตนเคยทำ กับการเจ็บป่วยครั้งแรกที่สูญเสียอวัยวะไปนั้น แม้จะเป็นเพียงนิ้วเท้าที่อยู่ส่วนล่างก็ทำให้ตัวยายลำดอนเองเจ็บปวดไม่ใช่น้อย แต่แล้วเหตุการณ์ที่เหมือนจะซ้ำความเจ็บปวดพร้อมความทุกข์กลับมาสู่ยายลำดอนอีกครั้ง เมื่อเช้าวันต่อมาหลังจากตื่นนอน “ตื่นเข้ามาแขนขาอ่อนบ่มีแรง หยักกะบ่ได้” อาการแขนขาไม่มีแรง ยกไม่ขึ้นที่ผิดปกติตามการรับรู้ของยายลำดอนดังกล่าว ทำให้ผู้เป็นสามีเมื่อดูอาการแล้วต้องโทรศัพท์แจ้งลูกสาว จากนั้นมีคนรู้จักแนะนำให้ไปฉีดยาคลายเส้นกับหมอป่า ลูกก็พาไป “มีคนรู้จักที่เขาคอยแขนขาอ่อนแบบนี้ บอกว่าให้ไปฉีดยาคลายเส้นกับหมอป่า ยายก็เลยให้ลูกพาไป” แล้วกลับมานอนต่อบ้านจนรุ่งเช้าเห็นว่าอาการยังไม่ดีขึ้นและเป็นมากกว่าเดิม มีอาการลั่นแข็ง พูดไม่ซัด จึงไปที่โรงพยาบาลประจำอำเภอ “ตื่นเข้ามา แสงเป็นเด็กมือหนา แขนมันอ่อน ลั่นแข็งๆ เว้าบ่ซัด ฟ้าวไป

โรงบ้าน (ตื่นเช้ามา อาการยิ่งหนักกว่าเดิม แขนอ่อนแรง ลิ้นแข็ง พูดไม่ชัด รีบไปโรงบาล)” แพทย์บอกว่าเป็นอาการของอัมพฤกษ์ มีเส้นเลือดที่สมองตีบ ได้ยากลับมาทานต่อที่บ้าน

พอลกลับมาถึงบ้าน ยายเล่าความบอกความรู้สึกของตนในตอนนั้นว่า “หมดแล้วชีวิตยาย เหมือนถูกปลดเกษียณอายุ ทำอะไรไม่ได้แล้ว” (พร้อมทั้งน้ำตาที่ไหลอาบแก้มขณะเล่า) ยายเล่าความเองคิดว่าตนคงไม่รอด ถึงขั้นที่บอกให้ลูกสาวเก็บกวาดบ้านให้สะอาด เรียบร้อยเพื่อที่จะจัดงาน “ตอนนั้นยายก็บอกลูกว่าให้เก็บบ้านไว้อย่างคงอยู่ได้ไม่นาน”

หลังจากที่เกิดความเศร้าใจกับการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นยายเล่าความจึงได้คิดทบทวนเรื่องราวถึงสาเหตุที่ทำให้ตนเป็นครั้งนี้ซึ่งเป็นจังหวะที่เกิดขึ้นจากหลังแผลตัดนิ้วเท้าหายพอดี พร้อมทั้งได้อธิบายรายละเอียดตามที่ตัวเองเข้าใจว่าดังนี้

“ตั้งแต่ตัดนิ้วครั้งนั้น ก็เป็นแบบนี้เลย ยายว่าเขาตัดผิดเส้นหรือเปล่าก็ไม่รู้ เพราะเส้นประสาทคนเรามันจะมีที่ทำในแต่ละนิ้วแล้วมันก็จะขึ้นมาตามร่างกายแล้วมาไขว้แบ่งกันที่ตรงคอ(คุณยายก้มคอลงแล้วใช้มือจับบริเวณต้นคอที่นูนขึ้นมา) ก็เลยทำให้พอตัดที่นิ้วขวา แขนขาข้างซ้ายของยายอ่อนแรงไปด้วยเลย บางคนเขาว่า เป็นกรรมพันธุ์ เพราะญาติทางพ่อของยายก็เป็น ยายก็กลัวว่าจะเป็นอยู่เหมือนกัน แต่ในที่สุดยายก็เป็น”คำบอกเล่าจากยายเล่าความ

การแสวงหาวิธีการรักษา (ขอร่างกายเดิมฉันเถอะ)

ระหว่างหนึ่งเดือนแรกนี้ ผู้เป็นสามีได้ทำการดูแลคุณยายเป็นส่วนใหญ่ ส่วนบุตรสาวจะมาช่วยในตอนเย็นเนื่องจากช่วงกลางวันต้องเปิดร้านขายของ ส่วนบุตรคนอื่น ๆ มาจะเยี่ยมเยียนแล้วก็กลับ นอกจากจะกินยาที่โรงพยาบาลแล้วก็รักษาควบคู่กันไปการไปฉีดยากับหมอป่าอีกหกครั้ง (แต่ไม่ได้บอกเรื่องนี้กับหมอที่โรงพยาบาล เพราะกลัวหมอจะว่า) “ไม่กล้าบอกหมอที่โรงบาลหรือกลัวไปฉีดยากับหมอป่าด้วย กลัวจะโดนว่า (พูดด้วยเสียงกระซิบ)” คำบอกเล่าของยายเล่าความ

เมื่อเห็นว่าอาการยังไม่หาย แขนขาที่ยกขึ้นไม่ได้ จึงลองมาประคบ และห่มด้วยสมุนไพร โดยยายเล่าความเคยห่มสมุนไพรหนึ่งครั้งแต่ไม่ไหว จึงหยุดทำ (คือเอาสมุนไพรหลายอย่างมาผสมกันลงหม้อจากนั้นให้ผู้ที่มีการนอนบนแคร่ห่มผ้าไว้ เพื่อที่เวลาน้ำร้อนไฉจะลอยขึ้นมาแล้วไฉนั้นจะอยู่ในผ้าห่ม)

“เคยห่มอยู่ทีหนึ่ง คือ โต๊ะหมอนับฮับ มันสิมันๆหั่ว ต่ำกะลายนำ ภายในกะโต๊ะเส้นมัน
สิเส้น กะเลยเขา (เหมือนร่างกายเรานั้นไม่รับ เวียนศีรษะ ตาลาย ภายในตัวรู้สึกว
เส้นข้างในมันวิ่งไปมา เลยหยุดทำ)” คำกล่าวของยายลำควน

การเยียวยาไม่เป็นผลครั้งนั้นทำให้ยายลำควนต้องหันกลับมาพึ่งยาที่โรงพยาบาลเพียง
อย่างเดียว รวมถึงการออกกำลังกาย ทำกายภาพบำบัดตามที่ทางโรงพยาบาลแนะนำ อาการที่ค่อยๆดี
ขึ้นของยายลำควนเมื่อพุงตัวเองและยืนด้วยไม้เท้าแล้ว เข้าเดือนที่สองคุณตาทำราวหัดเดินด้วยไม้
ไผ่ให้และพาคุณยายเดินทุกวัน ๆ “ยายว่ามันก็ดีขึ้นนะ” เนื่องจากเดือนที่สามคุณยายก็ลุกได้เองไม่
ต้องให้ใครช่วย แต่เวลาเดินยังต้องใช้ไม้เท้าช่วยในการพุงตัว ทำให้คุณยายมีความหวังว่ามันต้อง
หาย

“มันคงจะค่อยๆ ดีขึ้น จะระวังเวลาเดินไม่ให้ล้ม เพราะหมอบอกว่า ถ้าล้มแล้วหัว
กระแทกพื้นอาจจะเป็นอัมพาตได้”

การรับรู้และเข้าใจของยายลำควนว่า เวลาหกล้มแล้วศีรษะกระแทกพื้น จะทำให้อาการที่
เป็นอยู่นั้นเป็นมากกว่าเดิมถึงขึ้นเป็นอัมพาต จึงทำให้คุณยายต้องระมัดระวังตัวเองขณะที่เดินหรือ
เคลื่อนย้ายไปในที่ต่างๆ

เมื่อฉันอยู่กับร่างใหม่และคนอื่นๆ ที่อยู่รอบข้าง

ระยะเวลาสามเดือนที่อาการแขนขาอ่อนแรงของยายลำควนดีขึ้น แต่ยังไม่หายเป็นปกติใน
ความรู้สึกของตัวเอง ถึงแม้อาการจะดีขึ้นในระดับที่ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้
แล้ว ทำงานบ้าน กวาดบ้านถูบ้านซักผ้าได้ แต่ยายลำควนก็ยังรู้สึกว่าตนยังบกพร่องในการทำหน้าที่
ของการเป็นภรรยาหรือแม่บ้าน เนื่องจากไม่สามารถหุงหาอาหารหรือทำกับข้าวให้สามีของตนได้
เหมือนเคย และไม่สามารถหารายได้เพื่อจุนเจือครอบครัวเหมือนเช่นเคย (สังเกตจากที่พูดถึงเรื่องนี้
จะมีน้ำตาไหล หรือเสียงสะอื้นให้ทุกครั้งของยายลำควน...ผู้ศึกษาฟังแล้วพูดอะไรไม่ออกกับความ
ทุกข์ที่คุณยายได้ระบายความรู้สึกออกมา)

“เฮ็ดบ่ได้แล้วขนม กับเข่ากับปีกะคือกัน แขนมันอ่อนมันหล่อย ยกหมอน้ำฮ้อน
มันสิลวก เมื่อก่อนนะบ้านช่องจะสะอาดกว่านี้ ทั้งในและนอกบ้าน ตอนนี้นี้หญ่ขึ้น
รกเลย”...ขณะพูดหน้าตาของยายลำควนที่ดูสลดลง (ผู้ศึกษามองไปที่บริเวณข้าง
บ้านของคุณยาย คิดในใจ ว่าใช่จริงๆ ด้วย เหล่าก่อกองที่กำลังแข่งกัน
เจริญเติบโต)

“ยายเพิ่นเฮ็ดบ่ได้ ต่ำกะเฮ็ดแทน กะบ่ได้ยาก ต่ำกะเคยเฮ็ดสู่เพิ่นกินอยู่” คำกล่าวของผู้เป็นสามี (ผู้ศึกษาคิดว่า นี่คงจะเป็นคำพูดที่เสมือนน้ำล่อเลี้ยงจิตใจสำหรับคู่ชีวิตที่ร่วมสุขร่วมทุกข์กันมาเมื่ออีกฝ่ายกำลังเป็นทุกข์) อย่างไรก็ตามเมื่อฤดูกาลทำนาถึงคราวเก็บเกี่ยว “หน้านาก็ช่วยได้เท่านั้นแหละ จะให้ลงนาเหมือนก่อนก็ไม่ได้แล้ว” (ยายล้าควนพูดขณะที่กำลังนับตอกเป็นเส้นๆ หลังจากที่คุณตาเหลาแล้ว) แม้ว่ายายล้าควนจะไม่ได้ลงทำนาเหมือนเดิม แต่ก็ยังอยากมีส่วนได้ช่วยแม้จะเป็นงานเล็กๆ ก็ตาม “ยามตำจ๊กตอก เพิ่นบ่อยากอยู่ซื่อๆ ยายเพิ่นกะมาซ่อยนับไว้ปันหมัคๆ ละร่อยถ้าเหลือจากนาเฮาแล้ว สิมคนมาถามซื้อต่อ เฮากะขาย” คำกล่าวของผู้เป็นสามี

บทบาทหน้าที่ของแม่บ้านที่ลดลงไปแล้ว และการขาดหายจากชุมชนตลาดคู่จะเป็นเรื่องเศร้าใจของยายล้าควนอยู่ไม่น้อย

“ตั้งแต่เป็นหล่อยกะบ่ได้ไถ่ตลาดเลย ย่างบ่คือเก่า มันไปยาก ตังก่อนเข้ามากะไปตลาดคุยม่วนกับหมู่แม่คำ (ตั้งแต่เป็นหล่อยก็ไม่ได้เข้าไถ่ตลาดเลย เดินไม่เหมือนเดิม มันไปยาก แต่ก่อน เข้ามาก็ไปตลาดได้คุยกับเพื่อนๆ แม่คำด้วยกัน)”

นอกจากนี้หลานสาวที่บ้านอยู่ใกล้เรือนเคียงกันได้บอกเล่าถึงยายล้าควนในฐานะที่เป็นนำสาวของตนว่า

“ยายเพิ่นบ่ได้ออกไปไต่เลย อยู่แต่ในเฮือน ตั้งแต่หล่อยมา เฮือนใกล้ทางน้ำ หรดมันหลายย่านถักชน บางเถื่อซุ่มเค็กน้อยกะไปเล่นน้ำ ไปขอขนมเพิ่นกิน เพิ่นเป็นคนใจดีกะได้มากูเทื่อ (ยายไม่ได้ออกไปไหนเลย อยู่แต่ในบ้าน ตั้งแต่หล่อยมา บ้านใกล้ถนด้วย รดเยอะกลั้วระจะชน บางครั้งเค็กๆ (คือหลานๆ ที่เป็นญาติๆ กัน) ก็ไปเล่นด้วย ไปขอขนมยายกิน ยายเป็นคนใจดีก็จะได้ขนมกลับมาทุกครั้ง)” คำบอกเล่าจากหลานสาวที่อยู่ข้างบ้าน

ปัจจุบันยายล้าควนกับสามีอยู่ด้วยกันสองคน พื้นที่นาที่เคยทำเอง ตอนนี้ต้องจ้างคนอื่นมาทำเพิ่มอีกแรง และวัวที่เคยเลี้ยงไว้ก็ขายหมด ยายล้าควนอยู่ที่บ้านไม่ได้ออกไปไหน แต่ละวันทำงานบ้านเป็นไปอย่างซ้ำๆ ทั้งนี้รายได้ที่หายไปจากการทำขนมขายเปลี่ยนมาเป็นได้จากเบี้ยทดแทนสำหรับผู้พิการและในส่วนของสามีที่เป็นพนักงานโรงสีข้าวรวมถึงการรับจ้างที่ร้านขายโลงศพ ในช่วงกลางคืนจะมีหลานชายวัย 18 ปี (ซึ่งเป็นบุตรของลูกสาว) มานอนเป็นเพื่อนที่บ้าน เรื่องอาหารลูกสาวจะนำมาส่งให้ แต่ส่วนใหญ่ตนจะกินไม่ค่อยได้ เพราะทั้งเผ็ดและเค็ม ก็จะบอกให้ซื้ออาหารสดมาให้แล้วให้หลานเป็นคนทำ

ความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคลากรทางการแพทย์ แม้จะเป็นผู้เข้าถึงบริการสุขภาพโดยการใช้บริการทอง แต่ยายล้าควนยังมีความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางเมื่อต้องไปพบแพทย์ตาม

นัดรวมไปถึงความรู้สึกลำบากใจต่อในสิ่งที่คนในชุมชนส่วนหนึ่งมองตน เมื่อตนมีสิทธิ์ใช้ในส่วนที่ทางสถานบริการสุขภาพมิให้

“ยายบอกหมอว่า ยายต้องหมาสกายแล็ป (รถสามล้อเครื่อง) ไปเถื่อละร้อย หมอก็เลยนัดเป็นสองเดือน จากเดือนละครั้ง แต่หมอบอกว่า ให้รถโรงพยาบาลไปรับกะได้ เ็น (หมายถึง หมอ) ให้เบอร์โทรมาอยู่ หากยายบ่กล้า ลักอายเ็น เสาบได้ เป็นยังหลายลูกได้อยู่ ลูกหลานกะให้เงินไว้ใช้แต่ละเดือนอยู่ (ตอนนี้ก็กินยาของทางโรงพยาบาล หมอนัดสองเดือน เพราะยายบอกหมอว่ายายต้องจ้างหมาสามล้อเครื่อง ไปครั้งละหนึ่งร้อยบาท แต่หมอบอกว่าให้รถโรงพยาบาลไปรับก็ได้ พร้อมให้เบอร์โทรเรียกรถ แต่ยายไม่กล้าโทร आयคนอื่นเขา (ความหมายในที่นี้ว่า กลัวคนอื่นเขาว่า) เพราะยายก็ไม่ได้เป็นอะไรมากก็ยังลูกได้ไม่ถึงขนาดต้องนอนไป อีกอย่างลูกหลานก็ให้เงินให้อยู่”

ทุกวันนี้แม้ชีวิตที่เหลืออยู่ของยายลำควนกับลุงยาโบโตที่ตนต้องกินตลอดชีวิต ทุกเช้าหลังจากใส่บาตรและอธิษฐานขอพรให้หายจากอาการที่เป็นอยู่ ด้วยยังคงหวังว่า อาการจะดีขึ้นอีก แต่ต้องอาศัยเวลา เสี่ยงเด็กส่งเสียงจ๊ว จ๊ว ที่เล่นกันข้างบ้านซึ่งเป็นหลานๆ คงเป็นอีกเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณยายมีกำลังใจ “อยากเห็นเขาใหญ่ซะก่อน (อยากเห็นหลานๆตอนที่พวกเขาโตขึ้น-ผู้ศึกษา) สาธุ... อย่าให้ยายเป็นอะไรไปมากกว่านี้ อย่าเพิ่งเป็นอะไรตอนนี้เลยเพราะตอนนี้กางแขนได้เยอะกว่าเดิมแล้ว” (คำอ้อนวอนต่อสิ่งที่เคารพนับถือได้หลุดออกจากปากของยายลำควน) รวมถึงการเห็นคุณค่าของตัวเองจากการที่หลานชายมาขอคำปรึกษาเรื่องสาขาวิชาที่จะสอบเข้าในระดับต่อไป “หลานมาถามว่า เาจะเรียนอะไรดี ยายว่า สอบเข้าเกี่ยวกับทางหมอ สาธุๆ อนามัยก็ดี เผื่อจะได้เอาไว้ช่วยยาย ถ้าเขามียาดีอะไรจะได้เอามาบอกยาย” คำเหล่านี้ทำให้ผู้เป็นหลานชายได้เลือกเรียนมาดำนนี้ และดูเหมือนจะเป็นความภาคภูมิใจของยายลำควน นี่ก็คงเป็นแรงใจที่ทำให้ยายลำควนมีชีวิตสู้ต่อไปกับร่างใหม่

ป้าเลิส: ชิกที่เหลือกับความหวังของบัตรผู้พิการ (ร่างกายที่เปลี่ยนไปกับชีวิตใหม่แล้วแต่บุญทำกรรมแต่ง)

ชีวิตของป้าเลิส

บ้านสองชั้นกะทัดรัดที่อยู่ริมถนนสายหลัก มุ่งสู่อำเภอเมืองซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสองสามีภรรยา ป้าเลิส ปัจจุบันอายุ 47 ปี หญิงวัยกลางคน รูปร่างผอม ผมหักศกยาวถึงหลังดูยุ่งเหยิง สวมเสื้อคอกลมสีหม่นและผ้าถุงลายดอกสีซีด เป็นคนพื้นเพอำเภอนี้ เกิดในครอบครัวชาวนา ทำเกษตรกรรม ด้วยฐานะทางบ้านไม่ค่อยเอื้อจึงมีโอกาสได้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ออกมาหา

รายได้ช่วยเหลือครอบครัว รับจ้างทั่วไป เช่น ดำนา เกี่ยวข้าว เกี่ยวถางหญ้า ล้างถ้วยจานตามร้านอาหาร แล้วแต่จะมีผู้มาว่าจ้าง “ที่บ้านไม่มีเงินส่ง ป้าก็เรียนจบแค่ ป. 6 ออกมาหาเงิน รับจ้างเขาแล้วแต่ว่าใครจะจ้างทำอะไร” จนกระทั่งมาแต่งงานกับสามี (ปัจจุบันอายุ 52 ปี) ซึ่งก็มีชีวิตความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน รับจ้างเป็นช่างก่อสร้าง จึงช่วยกันทำมาหากิน มีบุตรด้วยกันทั้งหมด 3 คน (บุตรชายเสียชีวิตแล้ว) แต่เหลือบุตรสาวสองคนซึ่งแยกย้ายออกไปมีครอบครัวของตนเอง โดยคนเล็กย้ายไปอยู่ที่ของบ้านสามี (ทำร้านอาหารตามสั่ง) ซึ่งอยู่คนละอำเภอ (ห่างกันประมาณ 60 กิโลเมตร) ส่วนบุตรสาวคนโตอยู่ที่ต่างจังหวัด

“มีลูกสามคน ผู้ชายเสียชีวิตตั้งแต่ยังน้อยแล้ว เหลือลูกสาวสอง คนใหญ่จบ ม.6 แล้วกะไปใช้แรงงานอยู่กรุงเทพฯมีครอบครัวอยู่ฟ้นละ ส่วนคนน้องจบ ปวส. กะมีฝีมือมีลูกเม็ตแล้ว ลิมาเยี่ยมเดือนละเถื่อ (มีลูกสามคน ลูกชายเสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็ก เหลือลูกสาวคน คนโตเรียนจบ ม.6 ไปทำงานที่กรุงเทพฯแล้วมีครอบครัวที่นั่นคนเล็กจบ ปวส. แล้วก็แต่งงานไปอยู่ที่บ้านสามี จะมาเยี่ยมเดือนละครั้ง)” คำบอกเล่าของป้า เลิศ

ป้าเลิศได้เล่าชีวิตประจำวันและงานของตัวเองรวมไปถึงสามีให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“ตื่นเช้าม่าก่อไฟหนึ่งข้าว ทำกับข้าว ส่วนใหญ่ก็ลวกผักกับแจ่ว (น้ำพริก-ผู้ศึกษา) จากนั้นก็อาบน้ำไว้รอ ตอนสายๆ เค้าจะมาเรียกก็คนรู้จักนี้แหละที่เคยจ้าง บางคนเค้าก็บอกต่อกันมาอีกที ก็แล้วแต่วันไหนจะให้ไปทำอะไร ล้างถ้วย เกี่ยวหญ้า สำหรับให้วัว ถอนหญ้าในสวน บางวันก็ไปเลี้ยงวัวให้เขา ได้วันละ 100-200 บาท ไม่เยอะหรอก หากินไปวันวัน บางวันไม่มีคนมาจ้างก็อยู่บ้าน กวาดบ้านซักผ้าไป ส่วนผัวก็รับจ้างก่อสร้าง ได้ก็ไม่เยอะไปหลายคนต้องแบ่งกันก็ครั้งละพัน ได้มาก็ไปกินเหล้ากันจะเหลือเก็บอะไร บางวันที่ไม่มีใครจ้าง หมู่พวกก็ยังมาเรียกพากันไปกินอีก”

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน(เป็นเพราะอะไร)

ชีวิตที่หาเช้ากินค่ำและตนไม่ได้คิดฝันมาก่อนเลยว่าจะเป็นเช่นนี้ เมื่อวันที่แขนขาข้างซ้ายของตนไม่มีแรง ยกไม่ขึ้นทำอะไรไม่ได้ ทั้งที่ปกติตนเป็นคนแข็งแรงดี เจ็บป่วยใช้เล็กน้อย กินยานอนพักอาการเหล่านั้นก็หาย ป้าเลิศได้บอกเล่าย้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นวันนั้นเมื่อปี 2549 ว่า “ตื่นเช้าม่า แขนขาหยับบได้ หยกบขึ้น มันหล่อยไปเลย ป้ากะบ่เคยเป็น โทรให้ลูกสาวมาขับไปโรงบ้าน (ตื่นเช้าม่า แขนขาหยับบไม่ได้ยกไม่ขึ้น มันอ่อนแรงไปเลย ป้าไม่เคยเป็น โทรให้ลูกสาวมารับไปโรงบาล)”

อาการที่ป่าเลศไม่เคยเป็นมาก่อนและถือว่ารุนแรงกว่าการเจ็บป่วยครั้งก่อนๆเช่นนี้ ทำให้ผู้เป็นสามีแจ้งลูกสาวทันทีแล้วนำส่งโรงพยาบาลประจำอำเภอ จากนั้นป่าเลศถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาลประจำจังหวัดโดยทันทีเพื่อให้ได้รับการรักษาอย่างทันที่ทั้งนี้ จากการตรวจร่างกายและการวินิจฉัยของแพทย์พบว่า ที่หลอดเลือดสมองมีการอุดตัน ทำให้แขนขาข้างซ้ายไม่มีแรง เป็นอาการที่เรียกว่า “อัมพฤกษ์” สิ่งนี้ที่ป่าเลศและครอบครัวได้รับรู้มา หลังจากนั้นได้นอนพักรักษาและฟื้นฟูร่างกายอยู่ประมาณหนึ่งอาทิตย์ แพทย์จึงอนุญาตให้กลับมาพักฟื้นที่บ้าน

เมื่อกลับมาอยู่ที่บ้านในสภาพที่รู้สึกตัวตลอด แขนขาขวามีแรงใช้งานได้ตามปกติ แต่แขนขาข้างซ้ายไม่มีแรง เวลาเดินต้องอาศัยไม้ค้ำยันช่วยประคองตัว “แขนขาซ้ายขยับขึ้น จับหยักกำได้ ชิดลูกกำยังลุกเองไม่ได้ เบ่งปากกำเบี้ยว เว้ายาก” (คือแขนขาขยับไม่ขึ้น มือไม่สามารถหยิบจับอะไร หรือพยุงตัวลุกได้ ปากดูไม่เท่ากัน การพูดลำบาก)

“ตอนแรก (ที่อยู่โรงพยาบาล) คิดว่าแคงไม่รอดเห็นบอกว่าเป็นที่สมอง กลับมาที่บ้านลุงต้องช่วยทุกอย่าง เวลาจะลุกจะนั่งจะเดินต้องช่วยพุง ตอนนั้นพูดได้แต่ไม่ชัด พูดกลับไปกลับมาเหมือนคนหลงๆ ลืมๆ”คำบอกเล่าจากผู้เป็นสามี

สาเหตุของการเกิดอาการ

จากห้อยที่เกิดขึ้น โดยไม่มีอาการหรือมีเหตุมาก่อนจึงทำให้ป่าเลศและครอบครัวประมวลเรื่องราวต่างๆที่คิดว่าเกิดจากเหตุใดที่นำมาสู่การเป็นห้อยของตนซึ่งได้ความว่า

“ไปเหยียบเบิ่ง หมอพื้นกะบ่เห็นหยั่ง (ไปเหยียด หมอเหยาก็บอกว่าไม่เห็นอะไร) คำบอกเล่าจากผู้เป็นสามี...คนในเอนที่แบบนั้นกะน้ำสาว(หมายถึงยายลำควน) แต่ของป่าบ่แม่นน้ำเชื้อสายดอก เป็นน้ำกินหมากม่วง ชื่อมาจากตลาด เขาซิดหย้าหลาย กะกินกันหลายคนแต่ซุ่มหมูป่เป็น ป้ามาเสี้ยนคนเดียว หย่อนเขาถ่ายท้อง ป่าบ่ได้ถ่าย (คนในบ้านที่เป็นแบบนี้ก็มีน้ำสาว แต่ของป่าไม่ใช่เพราะเชื้อสายหรือ เป็นเพราะกินมะม่วง ที่ชื่อมาจากตลาด เขาคงนึกยาเยอะ ก็กินกันหลายคน แต่พวกเพื่อนไม่เป็นอะไร ป้าเป็นอยู่คนเดียว เพราะพวกเขาท้องเสีย แต่ป่าไม่)”

คำบอกเล่าของป่าเลศ

“กินหมากม่วง มีอละค้างอไปเลย” ขยายของป่าเลศกล่าว นอกจากนี้ยังมีป้าศรีเพื่อนบ้าน

ของป่าเลศที่มาให้ความเห็นกับการเป็นห้อยว่า

“อย่าง น้อยใจที่เขาห้อยมาตั้งแต่เกิด มันไม่ครบ ไม่สมบูรณ์ แขนขาอ่อนเดินไม่ได้ไปไม่เป็น”

เมื่อความเจ็บป่วยอย่างหลอ่ยทำให้ป่าเลศมีชีวิตอยู่ด้วยความลำบากมากขึ้น เนื่องจากถูกจำกัดด้านการเคลื่อนไหว ซึ่งส่งผลต่อวิถีการรับจ้างงานของตนกระทบเกี่ยวกับเรื่องปากท้องของครอบครัว เป็นผลให้ต้องแสวงหาวิธีการรักษาทางเลือกอื่นไปด้วย เพื่อเยียวยาตัวเองให้กลับสู่สภาพเดิม

การแสวงหาวิธีการรักษา (ขอร่างกายเดิมฉันเถอะ)

ร่างกายภายนอกที่เปลี่ยนไปจากเดิมที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ในช่วงระยะเวลาของ 2-3 เดือนแรก หลากหลายวิธีการที่ทั้งป่าเลศและครอบครัวขอร่างกายเดิมฉันเถอะ อาจจะด้วยวิธีการสืบทอดต่อกันมา หรือแม้กระทั่งวิธีการทางไสยศาสตร์ที่เชื่อกันมาทดลองกับร่างของตัวเอง เพื่อให้หายจากอาการดังกล่าวที่เป็นเท่าที่กำลังของทุนมีอยู่

“สองเดือนแรก ไผ่เว้ายังดี กะเอา ก็นยาของหมอพื้น ไปนำ อันที่เขามานำหรด มาหย่างขายขวดละร้อยกะกิน สมุนไพรมะปี้ที่เขายขายเป็นมัดๆ ละ 10-20 บาทกะทั้งดัมกิน ทั้งนี้เอามาห่มขากะเฮ็ด มันกะบ่ดี คนที่เขาเป็นไปจับเส้นมา แล้วดีกะบอกให้ไปลองเบ็ง หากเขาเอาแพงเทื่อละสามร้อยป้าเลยบ่ได้ไป ซื่อหย่าหม่อมมานวดเอาหูเดียว (สองเดือนแรก ไครว่าอะไรดี ก็เอา กินยาของ หมอไปด้วย ที่เขามาเดินเร่ขายขวดละร้อยก็กิน สมุนไพรมะปี้หลายอย่างที่เขาขาย เป็นมัดๆ ละ 10-20 บาทก็ ทั้งดัมกิน เอามานึ่งห่มขามันก็ไม่หาย คนที่เขาเป็นไป จับเส้นมาแล้วบอกว่าหาย ให้ป้าลองไปทำดู แต่เขาเอาแพงครั้งละ 300 บาทป้าเลยไม่ได้ไป ก็ซื่อหย่าหม่อมมานวดเอง)” คำบอกเล่าของป่าเลศ

“ไปเป่า หัดน้ำมันดักกะไปมาเม็ด กะหย่งบ่เห็นมันดี (ไปเป่า รดน้ำมันดักก็พาไป ก็ไม่เห็นว่ามันจะหาย)” คำกล่าวของน้องสาวป่าเลศ

การเยียวยาอาการด้วยหลากหลายวิธีกับร่างกายของตัวเองโดยไม่รู้ว่อาการที่เป็นนั้นจะดีขึ้นหรือเป็นมากกว่าเดิมนั้น ก็ค่อยๆ เป็นผลตามระยะเวลา เมื่อเข้าเดือนที่สามป่าเลศเริ่มกำมือได้ สามารถพุงตัวเองลุกจากที่นอน และหัดเดินโดยไม่พึ่งไม้ค้ำยัน (เปลี่ยนมาหัดเดินจากราวไม้ไผ่ ที่คุณลุงทำไว้ให้) แม้บางครั้งที่เกิดการหกล้ม แต่ป่าเลศจะระมัดระวังศีรษะเพื่อไม่ให้กระแทกพื้นไปด้วย

“คิดว่าสิไปบ่เป็นแล้ว มันกะค่อยๆ ดีขึ้น มื้อมีแสงขึ้น ลูกได้แล้ว เฮ็ดตามหมอพื้นบอกแทน ก็นยาอย่าให้ขาด ให้หย่างๆ บ้างเทื่อกะลุ่มแน่ แต่บ่เอาหัวลง ย่านเป็นหย่ง แล้วกะเจ้าของเฮ็ดเองนำหลายอย่าง บัดแล้วจักมันดีตอนได้ (คิดว่า จะไปไหนไม่ได้แล้ว มันค่อยๆ ดีขึ้น มื้อมีแรงขึ้น ลูกเองได้แล้ว ทำตามที่หมอ

ด้วย กินยาอย่าให้ขาด ให้เดินบ่อยๆ บางทีก็ล้มแต่จะไม่เอาหัวลง กลัวจะเป็นอะไร แล้วตัวเองก็ทำสารพัดวิธีหลายอย่างด้วย ไม่รู้ว่ามันดีขึ้นตอนไหน) ”คำบอกเล่าของป้าเลศ

“ป้าเพิ่งลุกได้ แล้วกะเฮ็ดราวไม้ไว้ให้เพ็นหย่างสิได้บ่ล้ม หย่างไปมาอยู่เฮือน บ่ไปไสไก่อดอก (พอป้าลุกเองได้ ก็ทำราวไม้ไว้ให้หัดเดินจะได้ไม่ล้ม เดินไปมาอยู่บ้าน ไม่ไปไหนไกลหรอก)” คำกล่าวของสามิป้าเลศ

เมื่อชีวิตต้องอยู่กับ “ห่วย”

ด้วยอาการของห่วยที่ทำให้ร่างกายยังไม่กลับมาเป็นสภาพดังเดิม การดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตความสัมพันธ์ของป้าเลศก็เปลี่ยนไปด้วย กับหน้าที่ภรรยา บทบาทของแม่บ้านที่ต้องดูแลงานภายในบ้านรวมทั้งการทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้เข้าสู่ครอบครัวขาดหายไป โดยเฉพาะในระยะสองเดือนแรกที่ป้าเลศยังไม่สามารถที่ลุกเดินได้เอง ต้องได้รับการช่วยพยุงตัว ส่วนกิจวัตรประจำวันส่วนตัวสามารถทำได้ เช่นการล้างหน้า แปรงฟัน เปลี่ยนเสื้อผ้า โดยใช้มือข้างเดียว หน้าที่หลักในการดูแลจึงตกเป็นภาระของคุณลุงและพี่น้องสาวของป้าเลศ (ซึ่งมีครอบครัวโดยปลูกบ้านใกล้กัน ทำอาชีพขายโลงศพ) ที่มาช่วยเหลือ

“อยู่โรงบ้าน ต้องเปี่ยนกันกับลูกไปเฝ้าป้าเพ็น บางมื่อกะไม่ได้เฮ็ดงาน ค่าหรดไปกับต้องเสีย มันสิบ่มีเงินกิน (ตอนอยู่ที่โรงพยาบาล เปี่ยนกันกับลูกไปเฝ้าป้า บางวันไม่ได้ไปทำงาน ค่ารถไปกลับก็ต้องจ่าย เดี่ยวจะไม่มีเงินไว้ใช้จ่าย) ” คำกล่าวของสามิป้าเลศ

“ช่วงแรกๆ ไปไสบ่เป็น ผู้ผวนั่นละคอยเบ้ง จู่งเข้าฮ้องหน้า หาข้าวหาน้ำให้กิน ก่อนเพ็นสิเอ้าจ้วควายไปนา แล้วกะก๊บบมาเฮือน บ้างมื่อกะออกไปรับจ้างบ่มีไผ่ น้องสาวกะมาซ้อยเฮ็ดเวียก ล้างจานซาม ซักผ้าให้ (ช่วงแรกๆ ที่ไปไหนมาไหน ไม่ได้ สามิเป็นคนคอยดูแล พาเข้าห้องน้ำ หาข้าวหาน้ำให้กินก่อนที่จะเอาวัวควายไปนา แล้วก็กลับมาที่บ้าน บางวันก็ออกไปรับจ้าง ไม่มีใครอยู่ น้องสาวจะ มาช่วยทำงานบ้าน ล้างถ้วยจาน ซักผ้าให้)” คำบอกเล่าของป้าเลศ

ระหว่างนี้ลูกสาวสองคนของป้าเลศก็ไม่ได้กลับมาช่วยดูแล แต่จะไปๆ มาๆ เขียนเขียน อาทิตยละครึ่งสองครึ่ง หรือซื้อเครื่องอำนวยความสะดวกเพื่อลดความลำบากในการทำกิจกรรม บางส่วน เช่น การไปเข้าห้องน้ำ อีกทั้งป้าเลศเองก็ต้องปรับตัวตามสภาพในสถานการณ์เช่นนี้

“ลูกเขากะมาเยี่ยม แต่บ่ได้อยู่เบ็งคอก เขากะมีงานของเขา คนใหญ่เพิ่นกะซื้อ เครื่องซักผ้ากับโถนั่ง ให้แม่ คนน้อยมาเบ็งอาทิตยละครึ่งสองเทื่อ (ลูกก็มาเยี่ยม แต่บ่ได้อยู่ดูแล เพราะเขาก็มีงานของเขา คนโตซื้อเครื่องซักผ้ากับโถสำหรับนั่ง ให้แม่ ส่วนลูกสาวคนเล็กมาเยี่ยมอาทิตยละครึ่ง 1-2 ครั้ง)” คำบอกเล่าของป้าเลศ

“ใส่เกิบบ่คือเก่า หนีบแต่บ่อยู่ต้องใส่เกิบสวมเอ้า (ใส่รองเท้าไม่เหมือนเดิม หนีบรองเท้าแต่บ่อยู่ ต้องเปลี่ยนมาใส่รองเท้าสวม)” คำบอกเล่าของป้าเลศ

ขณะเดียวกันผู้ที่อยู่ใกล้ชิดอย่างน้อยสาวของป้าเลศกลับมองสิ่งที่เกิดขึ้นกับป้าเลศว่าเป็น เรื่องเวรกรรมของแต่ละคน

“เป็นเวรเป็นกำของไผของเขา เขากะซ่อยเท่าที่ลื้อซ่อยได้ เหลือเอื้อยหน่องกันแค่ สามคน เลี้ยงลูกไปก็บ่ได้ดี แม่หล่อยกะบ่มาเบ็ง ส่งเขาเรียนจบมิดแล้วกะไป ผัวกะเบ็งหน่วงเบ็งหน่วง เลี้ยงตามมีตามเกิด มีพิลังกันกะกินไป (คงเป็นเวรเป็น กรรมของใครของมัน เราก็ช่วยเท่าที่จะช่วยได้ เหลือพี่น้องกันแค่สามคน เลี้ยง ลูกไปก็ไม่ได้ดี แม่เป็นหล่อยยังไม่มาดูแล ส่งเขาเรียนจบแล้วก็ไป สามมีก็ดูแล บ้าง ไม่ดูแลบ้าง เลี้ยงตามมีตามเกิด มีอะไรกินก็กินกันไป)” คำกล่าวของ น้องสาวป้าเลศ

อาการหล่อยที่อ่อนแรงเริ่มดีขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเมื่อต้นปี (2551) ป้าเลศสามารถทำงาน บ้านแล้ว เช่น กวาดบ้าน เอาผ้าเข้าเครื่องซัก เอาผ้าห่มไปตาก ยกเว้นงานหุงต้มทำอาหารที่ยังเป็น หน้าที่ของสามี แต่ในความรู้สึกของตัวเองและคนใกล้ชิดที่มองว่าอาการที่เป็นยังไม่หายเป็นปกติ เนื่องจากป้าเลศยังไม่สามารถออกไปรับจ้าง หรือทำนา เลี้ยงวัวควายได้เหมือนเดิม

“ถึงสิเฮ็ดหยังได้เองแล้วกะตำ กะไต่มันบ่คือเก่า คนแถวนี้เขากะฮ้องว่าเป็น หล่อย ตะก่อนสิเป็นเพิ่นเฮ็ดเวียกมั่ง เขามาจ้างหยังกะไป ส่งลูกเรียนจนจบ ม.6 (ถึงจะทำอะไรได้เองแล้วก็ตาม ร่างกายไม่เหมือนเดิม คนแถวนี้เขาก็เรียกว่า เป็นหล่อย แต่ก่อนที่จะเป็น ป้าเป็นคนขยันทำงาน เขามาจ้างอะไรก็ไป ส่งลูก เรียนจนจบ ม.6)” คำกล่าวของน้องสาวป้าเลศ

ร่างกายที่ไม่สมบูรณ์เหมือนเดิมมีผลทำให้ไม่ได้รับการว่าจ้างดังเช่นเคย รายได้จากเมื่อก่อนที่มีใช้วันต่อวันอยู่แล้ว ต้องลดลงไปอีกจนกระทั่งบางครั้งเดือนร้อนต้องไปขอความช่วยเหลือจากน้องสาวของตนด้วยความเกรงใจ ซึ่งป้าเล็คได้ระบายความรู้สึกให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“หล่อไปบ่มีไผมาจ้างไปเฮ็ดเวียก ลีเอาเงินจากไสมากิน ยามบ่มีกะไปขोन้องสาว เขากะให้ เฮากะเกรงใจเขา ครอบครัวเขากะต้องใช้คือกัน (เป็นหล่อไม่มีใครจ้างไปทำงาน จะเอาเงินที่ไหนดมากิน เวลาไม่มีก็จะไปขोन้องสาว เราที่เกรงใจเขา ครอบครัวของเขาก็ต้องใช้เหมือนกัน)” คำกล่าวของป้าเล็ค

ถึงแม้ว่าจะได้รับเงินสำหรับค่าใช้จ่ายจากบุตรสาวทั้งสองบ้าง ครั้งละ 1,000-2,000 บาท แต่ก็ไม่น้อยหนัก เรียกได้ว่าไม่ควรจะหวังในเงินส่วนนี้ มีเพียงรายได้ที่เป็นวันต่อวันไม่แน่นอนของสามิเท่านั้น สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในบ้านขณะนี้ เมื่อเป็นเช่นนี้ป้าเล็คจึงต้องยื่นเรื่องทำบัตรผู้พิการ ซึ่งเป็นอีกหนทางหนึ่งที่ตนจะพึ่งได้เพื่อการอยู่รอดของชีวิตที่เหลืออยู่

“ไปขอหมอเพิ่นเขียนรับรองคนพิการให้ ป้าลีไปเฮ็ดบัตรคนพิการ เพื่อลีได้เงินมาใช้กินแทน (ไปขอให้หมอเขียนรับรองว่าพิการ ป้าจะไปทำบัตรคนพิการ เพื่อจะได้เงินมาไว้ใช้จ่ายบ้าง)” คำกล่าวของป้าเล็ค

ความต้องการไปทำบัตรผู้พิการของป้าเล็คนั้นเป็นการยอมรับตัวเองเพื่อความอยู่รอดของชีวิตจากเบียดเบียนที่หวังจะได้ แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้ป้าเล็คได้รับรู้ว่าตัวเองต้องอยู่ในสภาพของคนพิการเมื่อผู้ศึกษาให้ดูป้าพูดถึงตัวเองตามความรู้สึกของตน ณ ตอนนั้น

“เว้าหน้าลิ้มหลัง คือผีบ้า ส่องกระจกสุ่มมือ กะเห็นว่าปากบ่คือเก่า พอไปถ่ายรูปลีเฮ็ดบัตร เบิ่งเจ้าของในรูป ปากมันกะเบี้ยวหลายเนาะ (พูดหน้าลิ้มหลัง เหมือนผีบ้าส่องกระจกทุกวันก็เห็นว่าปากไม่เหมือนเดิม พอไปถ่ายรูปจะทำบัตร ดูตัวเองในรูป ปากเบี้ยวเยอะเหมือนกัน...ซึ่งผู้ศึกษาสังเกตดูแล้วต้องให้การเพ่ง จึงจะเห็นว่าเป็นเช่นนั้น)” คำกล่าวของป้าเล็ค

แม้จะไม่ได้ออกไหนไกลเหมือนดังเช่นเคย แต่ชีวิตที่อยู่ล้อมรอบด้วยบ้านของเหล่าเครือญาติจึงไม่ได้ทำให้ป้าเล็ครู้สึกว่าตัวเองถูกแปลกแยกหรือแตกต่าง เนื่องจากยังไปมาหาสู่กันเช่นเดิม

“แกก็ไม่ว่างไปไหนไกลหรอก เดินไปเล่นบ้านโน้นบ้านนี้ ก็ญาติกันทั้งนั้น แกไม่ใช่คนเที่ยวเมื่อก่อนถ้าไม่ได้ออกไปรับจ้าง แกก็อยู่บ้าน ช่วงกลางวันก็มาหาคุยเล่นแถวนี้แหละ” คำกล่าวของน้องสาวป้าเล็ค

ทุกวันนี้สองชีวิตสามีภรรยา อยู่แบบมีอะไรกินก็กินไป เนื่องจากรายรับที่เข้ามาเพียงส่วนเดียวแถมยังจำนวนน้อยนิด ด้วยทรัพยากรทางเศรษฐกิจไม่ค่อยสู้ดีนัก ไม่พอใช้จนเจือในแต่ละเดือนสำหรับสองชีวิต แต่ตนเห็นว่าก็ยังโชคดีที่มีนาไว้ปลูกข้าว ถึงแม้จะไม่ได้ทำเอง “บ่ได้เฮ็ดนาแล้ว เอานาให้เอื้อยน้องเฮ็ด แล้วเขากะสืเอามาให้ กะบ่ต้องเสียเงินซื้อเขากิน (บ่ได้ทำนาแล้วเอานาให้พี่น้องทำ แล้วเขาจะแบ่งข้าวมาให้ ก็ไม่ต้องซื้อเขากิน)” ความทุกข์ใจของป้าเลิสที่ไม่รู้จะหันหน้าไปทางใด แม้จะตรวจพบอาการของโรคเบาหวานในภายหลัง แต่คงทำอะไรไปไม่ได้มากกว่านี้ เท่ากับยอมรับสภาพทั้งด้านร่างกายและความเป็นอยู่ของตนที่มีรวมทั้งความหวังกับการได้บัตรผู้พิการเพื่อรับรายได้ประจำที่ได้รับจากเบี้ยคนพิการ นอกจากนี้ยังหวังว่าชีวิตคงจะไม่เจอเหตุการณ์อะไรที่มากกว่านี้แล้ว

“หล่อยแล้ว ได้บัตรมากะดี พอได้ค่าใช้กิน หยั่งสิมาเป็นเบาหวานอีกถ้าเป็นอันนี้ซื้อๆมันยังไปเป็น หากินได้ กะอย่าให้เป็นอันอื่นอีก มันชกไปเต็ก (เป็นหล่อยแล้ว ได้บัตรมาก็ดี สำหรับค่าซื้อกิน แล้วยังมาเป็นเบาหวานอีกถ้าเป็นอันนี้ (เบาหวาน-ผู้ศึกษา) เจอๆมันยังไปได้ หากินได้ กะอย่าให้เป็นอะไรไปอีก มันจะทุกข์ไปมากกว่านี้)” คำกล่าวของป้าเลิส

ลุงช้าง: ร่างที่แปรเปลี่ยนกับสมองยังดี หน้าที่ก็ต้องเดินต่อไป

ชีวิตของลุงช้าง

ลุงช้าง ชายร่างใหญ่ ผิวคล้ำ กับผมรองทรงสีดำ (ที่เกิดจากการย้อม) สีนํ้ายิ้มแ้มท่าทางเป็นคนอารมณ์ดี ปัจจุบันอายุ 58 ปี เป็นลูกคนที่สอง(คนโตเป็นพี่สาวซึ่งลุงช้างก็ถือได้ว่าเป็นพี่ชายคนโตของเหล่าน้องๆ) ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 14 คน (ซึ่งปัจจุบันเหลือเพียง 5 คน) เกิดมาท่ามกลางครอบครัวที่ทำงานรับราชการ จนกระทั่งทำให้ตนเห็นและอยากยึดเป็นอาชีพในเวลาต่อมา หลังจากจบการศึกษาปริญญาตรี ได้เข้ารับการสอบบรรจุเป็นรับราชการครูตั้งแต่ อายุ 22 ปี จากนั้นก็ได้แต่งงานสร้างครอบครัวกับภรรยาซึ่งร่วมอาชีพเดียวกัน ทั้งคู่ไม่มีบุตรด้วยกัน จึงรับบุตรสาวของพี่ชายฝ่ายภรรยามาเลี้ยงดูจนกระทั่งโตและทำงานรับราชการเช่นกัน ซึ่งปัจจุบันออกเรือนมีครอบครัวไปโดยปลูกบ้านอยู่ข้างๆ พร้อมทั้งมีหลานชาย-หญิงรวม 2 คน ที่เรียกลุงช้างในฐานะคุณตา

ลุงช้างเล่าวิถีชีวิตของตัวเองในวัยหนุ่มรวมไปถึงการเจ็บป่วยที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันให้ผู้ศึกษาฟังว่า การเป็นคนจริงจังในเรื่องการทำงาน นำเสนอผลงานอย่างสม่ำเสมอของตนส่งผลให้ลุงช้างมีความก้าวหน้าในหน้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตแบบอิสระสนุกสนาน เฮฮา พบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูงอยู่เป็นประจำ โดยไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการดูแลสุขภาพ

จนกระทั่งเมื่ออายุ 35 ปี หลังจากถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล เนื่องจากหมดสติในห้องน้ำ ทำให้รู้ว่าตัวเองเป็นโรคเบาหวาน ซึ่งในระยะเวลาไม่กี่เดือนต่อมาประกอบกับอาการปวดศีรษะอยู่บ่อย ๆ ของตน โรคความดันโลหิตสูงก็ตามมา ตั้งแต่นั้นชีวิตแบบสบายๆ ของลุงช้างต้องพึ่งพาอาศัยยาเพื่อควบคุมอาการเบาหวานและความดันโลหิตสูงมาตลอด

“สมัยผมยังหนุ่ม เรียบจบใหม่ๆ ไฟยังแรงอยู่ ผมก็ทำงานหนักเลยนะ ทั้งทำผลงาน เสนอผลงาน ก็ทั้งเครียด พักผ่อนก็น้อยด้วยแต่มันก็ทำให้ผมได้เลื่อนตำแหน่งมาจนทุกวันนี้ได้ เรื่องกินเที่ยว สังสรรค์กับเพื่อนเป็นประจำ เหล้ายา (ยา คือ บุหรี่-ผู้ศึกษา) ปลาปิ้งครบ แต่ยาผมไม่สูบนะแค่ได้กลิ่นก็มันหัวแล้ว ตอนอายุ 35 ปี อยู่ที่ทำงานผมเป็นลมอยู่ในห้องน้ำ เข้าไปโรงพยาบาล หมอเจาะเลือดดูปรากฏว่าผมเป็นเบาหวาน ไม่กี่เดือนก็เป็นความดันอีก ตั้งแต่นั้นมาผมก็ต้องไปรับยาทุกเดือนมาตลอด ก็กินบ้างไม่กินบ้าง ผมก็รู้ตัวเองนะว่าปฏิบัติตัวไม่ถูก มันควบคุมตัวเองไม่ได้ ก็ปล่อยเลยตามเลย (ลุงช้างหัวเราะเมื่อเล่าเรื่องจบประโยค)”

การมีชีวิตในตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้นของลุงช้าง พร้อมกับภาระงาน หน้าที่รับผิดชอบที่มากขึ้นตามมานั้น ทำให้สุขภาพของลุงช้างเริ่มเปลี่ยนไป

“ตอนทำงานเยอะๆ ทั้งประชุมบ่อย หลังเลิกก็ต้องไปสังสรรค์ต่อ นอนก็พักผ่อนไม่พอ ยาก็ไม่ได้กิน รู้สึกเลยว่าร่างกายตัวเองไม่เหมือนเดิม มันจะเหนื่อยๆ” คำกล่าวของลุงช้าง

ระยะเวลา 10 กว่าปีที่ลุงช้างอยู่กับอาการของเบาหวานและความดันโลหิตสูง ซึ่งเรียกว่าเป็นโรคเรื้อรังและคุ้นชินกับความเจ็บป่วยนี้ แต่ยังไม่มากพอเมื่อปี 2542 ลุงช้างประสบเหตุการณ์ที่ตนบอกว่าเกือบพลิกชีวิตของตัวเอง ในขณะที่การทำงานเป็นไปด้วยดีและรอการปลดเกษียณด้วยอายุทางราชการอีก 2 ปีข้างหน้า

“ช้างซ้ายมันหלו้ย แต่ถือว่าโชคยังดีที่ไม่เป็นช้างขวา ถ้ามันหלו้ยช้างขวา ผมว่าผมคงโดนออกก่อนเกษียณอายุแน่ เพราะผมถนัดขวา มันจะเขียนหนังสือไม่ได้” คำกล่าวของลุงช้าง

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน (เกิดอะไรขึ้นกับฉัน)

เป็นเวลา 9 ปีผ่านมาแล้วเมื่อลุงช้างเล่าย้อนถึงประสบการณ์ความเจ็บป่วยเกี่ยวกับอาการแขนขาข้างซ้ายอ่อนแรงของตนให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“จำได้เลยวันนั้นไปต้อนรับรัฐมนตรี อากาศก็ร้อนใส่สูทผูกเนคไท ก่อนหน้านี้มีงานสัมมนา 7 วันเลยก็ทั้งประชุม สังสรรค์กันทุกวัน นอนน้อย ยาก็มาหมดอีก แต่ไม่ได้ไปเอา ขาดยาไปหนึ่งอาทิตย์ พอขึ้นตากแดดอาการก็มาเลย มันมีนหัว (เวียนศีรษะ) ก่อน พอนั่งพักก็ดีขึ้น ตอนกลับนั่งรถ กำลังจะพลิกตัวยับที่นั่ง รู้สึกว่าที่แขนขาซ้ายมันไม่มีแรงเหมือนเดิม ก็ยังคิดว่าคงจะเพลียแดดแต่ก็ให้คนขับพาแวะที่โรงพยาบาลเนื่องจากเป็นทางผ่าน หมอเค้าว่าร่างกายอ่อนเพลียก็ไม่ได้ทำอะไร นอกจากนอนให้น้ำเกลือหนึ่งขวดแล้วก็กินยาวันละเม็ด อยู่ 2-3 วัน ก็ให้กลับบ้าน ตอนนั้นแขนขาซ้ายก็ยังอ่อนแรงอยู่นะแต่ก็กินข้าวอะไรได้เป็นปกติ หมอก็บอกไม่เป็นไร เคี้ยวดีขึ้น ในใจของตัวเองก็ยังกังวลอยู่แต่เห็นว่าเป็นถึงอาจารย์หมอก็เลยไม่ได้ว่าหรือซักถามอะไรต่อ ถ้าหมอว่าเคี้ยวก็ดีขึ้น ลุงก็คิดว่าคงเป็นเช่นนั้น” คำกล่าวของลุงช้าง

กลับถึงบ้านหลังออกจากโรงพยาบาลเย็นวันนั้น ความกังวลที่ลุงช้างรู้สึกว่ายังมีอาการอ่อนแรงที่แขนขาอยู่จึงเรียกคนที่รับจ้างมาบีบนวดให้ ในคืนนั้นเองจากอาการอ่อนแรงหรือปวดเมื่อยที่เคยหายด้วยการบีบนวดแต่ครั้งนี้ไม่เป็นเช่นนั้นอาการกลับยิ่งหนักมากกว่าเดิม “ตกตึกมา เหมือนกับว่ายไปในนวลเย็นยิ่งดี ทั้งอ้วก หายใจไม่ออก เมื่อกับลูกรีบพาไปโรงพยาบาลใกล้ๆ พอไปถึงหมอให้ยากินหนึ่งเม็ดก็รู้สึกหายใจโล่งเลย เห็นอาการดีขึ้นก็กลับมานอนต่อที่บ้าน”

เหตุการณ์ที่นึกไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้นและเป็นวิกฤติสำหรับลุงช้าง เมื่อตื่นเข้ามาพบว่า แขนขาข้างซ้ายกระดิกไม่ได้ ยกไม่ขึ้น ความรู้สึกของบุคคลที่ประสบด้วยตัวเอง ณ ขณะนั้นทั้งที่ลุงช้างก็เคยเกี่ยวข้องกับผู้ที่มีการเช่นนี้อย่างพ่อของลุงช้างเอง (ซึ่งปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) “ตอนนั้นผมคิดว่าตายแน่ๆ ไม่ได้คิดนะว่าจะหล่อ เพราะเพิ่ง 49 ปีเอง พ่อผมก็เป็นตอนแก่ แต่ในใจนึกตลอดว่า ถ้าเกิดหล่อจริง คงไม่หายเหมือนเดิมคงต้องออกจากงาน เห็นพ่อแก่หล่อจนตอนนี้เสียไป” เมื่อภรรยาและลูกรีบพาไปโรงพยาบาลใกล้บ้านอีกครั้ง อาการที่รุนแรงมากขึ้นของลุงช้าง ทำให้ถูกส่งตัวไปยังโรงพยาบาลศูนย์ (อยู่ที่จังหวัดขอนแก่น) แพทย์ได้ทำการตรวจร่างกาย พบว่า “เส้นเลือดสมองข้างขวาตีบ” ความว่าน่าใจเมื่อรับรู้ว่าการดังกล่าวจะเป็นไปในลักษณะเดียวกับพ่อของตน หากความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดคนละอย่างกัน ทำให้ลุงช้างยังมีความหวังถึงการหายจากอาการ

“ก็กลุ้มใจเลยแหละ นอนไม่หลับ ไม่คิดว่ามันจะเป็นหนักขนาดนี้ เค้าเรียกว่าใช้ชีวิตอย่างประมาท รู้ว่าเป็นทั้งเบาหวานความดันแต่ก็กินไม่เลือก ทำตัวเอง (เลี้ยงหัวเราะของลุงช้างคังขึ้น) เพราะมันก็เคยเป็นตอนหลังกินเหล้าจะรู้สึกขา

ตามแขนขา ก็เห็นทุกครั้งมันก็หายนะ พอคราวนี้เป็นหนัก แต่คิดว่าก็ต้องหาย เพราะการแพทย์สมัยนี้เค้าพัฒนาเยอะแล้ว”

ในบางครั้งแม้เทคโนโลยีทางการแพทย์จะความก้าวหน้าเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถเยียวยา ภาวะอารมณ์และจิตใจของบุคคลที่กำลังเผชิญอาการที่รักษาได้แต่หายแล้วไม่เป็นปกติ เช่นเดียวกับ ลุงช้างในเวลานั้น

“อาทิตย์แรกไม่ยอมพูดหรือพบปะกับใครเลย กลายเป็นแบบคนหงุดหงิด ขนาด เสียงจิ้งหรีดมันร้อง ยังปลุกป่าให้ไปหา หรือเวลาเพื่อนฝูงมาเยี่ยมแล้วพูดเสียง ดังก็จะหันหลังให้บอกว่ารำคาญทั้งที่เมื่อก่อนตัวเองเป็นคนคุยเสียงดัง” คำบอกเล่าของภรรยา

ขณะที่นอนรักษา ฟันฟุสภาพที่โรงพยาบาลด้วยการทำกายภาพบำบัด อาการที่ค่อยๆ ดี ขึ้นตามการสังเกตร่างกายของตัวเอง “ใช้เวลา 3 วันกระดิกนิ้วมือได้ 5 วันยืนเกาะเตียง 7 วันเริ่มยก ขาได้ ผมรู้สึกใจชื้นขึ้นขึ้นว่ายังไม้มันก็ดีขึ้นมาบ้างแล้ว” คำบอกเล่าของลุงช้าง แต่ไม่เพียงเท่านั้นช่วงที่ ระหว่างพักฟื้นตรวจพบนิ้วที่โต แพทย์ได้ทำการเจาะท้องเอาน้ำออก และพักรักษาต่ออีกหนึ่งเดือน ทั้งญาติเพื่อนฝูงก็ผลัดกันมาเยี่ยมให้กำลังใจ “เห็นหมอเค้าเขียนในแฟ้มว่าคนไข้อารมณ์ดี” (เสียงลุง ช้างหัวเราะ) แต่ดูเหมือนว่าการเป็นนิ้วที่โตจะไม่ใช่วิทยาหาใหญ่สำหรับลุงช้าง “มันเป็นขึ้นมาแล้ว ทำไถ่ได้ ก็ให้หมอเจาะเอาออกมันก็หาย แต่หล่อยตอนจะกลับบ้านผมยังเดินไม่ได้เลย” การทำใจ ขอมรับกับสิ่งที่เกิด ด้วยวิธีคิดที่สร้างกำลังใจกับตัวเองเพื่อที่จะต่อสู้กับสิ่งที่ตนเผชิญอยู่ “สิ่งที่มีมัน เกิดขึ้นแล้ว มันก็ต้องมีทางแก้ไข” คำกล่าวของลุงช้าง

การแสวงหาวิธีการรักษา (ขอร่างกายเดิมฉันที)

หลังจากที่แพทย์อนุญาตให้กลับบ้าน ในสภาพที่มึนปากซ้ายตกเล็กน้อย พูดได้แต่ยังเดิน เองไม่ได้ต้องใช้ไม้เท้าสี่ขา (walker) และยังไม่สามารถทำกิจวัตรได้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ ต้อง ได้รับการพึ่งพาจากผู้ดูแล ในระหว่างนี้ครอบครัวของน้องสาวลุงช้างอาสาอยู่ที่บ้านเพื่อช่วยดูแล ซึ่งมีลูกหลานมาช่วยดูแล นวด ประคบเข้า-เย็น พาพุงเข้าห้องน้ำ ซึ่งลุงช้างได้เล่ารายละเอียดถึง ความพยายามที่จะทำให้ตนเองหายจากอาการที่เป็นว่า

“ช่วงอาทิตย์แรกจ้างพยาบาลมาดูแลที่บ้าน จากนั้นน้องสาวก็มาทำให้ ต้องตื่น ตั้งแต่ตีห้าน้องสาวก็จะนวดประคบ ทำกายภาพบำบัดให้เลย เอรอกมาดิ่ง จากนั้นผมก็จะ ไปปั่นจักรยาน (สำหรับการออกกำลังกาย) ที่หน้าบ้าน พอปั่น เสร็จก็เดินเลาะรอบบ้านไปมาตามคอกเปิดคอกไก่หลังบ้าน ทำแบบนี้เข้า-เย็น

เป็นประจำ อยากหายเร็วๆ ลืมมันก็มีบ้างแต่ผมจะเอากันลง แล้วก็พยายามลุกขึ้นเอง จะได้ฝึกกำลังกล้ามเนื้อ ถ้าใจไม่สู้คงไม่ได้ขนาดนี้”

นอกจากการเยียวยาทางกายภายนอกและการรับประทานยาเพื่อควบคุมระดับความดันโลหิตและลดไขมันในเส้นเลือดที่ทางโรงพยาบาลจัดให้ คงยังไม่พอสำหรับรักษาอาการหล่อนี้ การแสวงหายาบำรุงต่างๆ ที่เชื่อว่าเป็นการรักษาภายในก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ลุงช้างใช้ แม้ว่าค่าใช้จ่ายจะอยู่ในราคาสูง

“ช่วงนั้นเฉพาะค่ายาบำรุงก็เดือนละ 3-4 หมื่น ทั้งโสม สารสกัดจากเมล็ดอะไรต่างๆ เยอะแยะก็ไปหาซื้อ” (ภรรยา)... “ใครแนะนำอันไหนว่าดี ว่าหายก็ซื้อ มาหมด เยอะมาก ขวดละ 5,000 บาท ผมก็ยังซื้อ เพราะอยากให้เดินได้เร็วๆ พวกยาจีนก็กิน แต่ที่เอาสมุนไพรมาต้มกิน ไม่ได้ทำนะ บางครั้งก็เรียกหมอที่เค้าจับเส้นมาจับ ครั้งละ 300 บาท ที่สำคัญเลยต้องออกกำลังกายเข้า-เย็นเป็นประจำ ตอนนั้นก็ดีขึ้นเยอะ” คำบอกเล่าของลุงช้าง

ระยะเวลาหกเดือนที่ลุงช้างสามารถเดินได้คล่องมากขึ้น และใช้ไม้เท้าเวลาที่ต้องเดินไปในระยะไกล จนกระทั่งหนึ่งปีหลังจากเกิดอาการหล่อย ลุงช้างกลับมาใช้ชีวิตที่เป็นปกติดังเดิมของตน “พอเดินได้คล่อง ผมก็หักข้อรถเลย เป็นเกียร์ออโต้ไม่มีปัญหาอะไร ก็ใช้ขางขาวอยู่แล้ว ขับไป-กลับโรงเรียน 70 กิโลเมตรสบายๆ เลย”

เมื่อเจ็บป่วยกับความสับสนอื่นๆ

แม้อาการหล่อยยังอยู่ ถึงจะเป็นเรื่องร้ายแต่ก็ไม่ใช่เสมอไปสำหรับลุงช้าง เนื่องจากเป็นในช่วงปิดเทอม ทำให้ลุงช้างได้มีเวลาดูแลรักษา ฟันฟุตัวเอง สมาชิกในครอบครัวที่ช่วยกันดูแลช่วยเหลือ (ภรรยาดูแลเรื่องยาและอาหาร น้องสาวดูแลการออกกำลังกาย ทำกายภาพบำบัด) และลูกๆ หลานๆ ที่มาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ ส่งผลให้จากการเดินด้วยวอล์กเกอร์เปลี่ยนมาเป็นไม้เท้าสามขา เมื่อถึงเวลาเปิดเทอมความกังวลใจในการทำงานของตัวเองได้คลี่คลายลงและพร้อมจะทำหน้าที่ของตัวเองต่อไป

“ก็ถือว่าโชคยังดีที่ช่วงนั้นเป็นตอนปิดเทอม ได้รักษาตัวเอง เคยได้ยินมาว่า ถ้าผู้ชายเป็นขางซ้ายหายเร็วกว่าเป็นขางขวา ก็น่าจะใช้เพราะผมนอน 7 วันก็ยกขาได้แล้ว พอเปิดเทอมก็จ้างคนขับรถไปรับ-ส่งที่โรงเรียน ไปทำงานปกติเพราะสมองเราก็ยังจำได้ทุกอย่าง” คำกล่าวของลุงช้าง

หรือความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน หลังความเจ็บป่วยที่เป็นทำให้ร่างกายไม่เหมือนเดิม อาจจะทำให้ถูกมองไปถึงเรื่องประสิทธิภาพของการทำงานที่ลดลงด้วย

“เวลาเข้าประชุมผมก็เดินถือไม้เท้าเข้าไป ก็ไม่ได้รู้สึกว่ายาลดยนะ ก็จะมีคนมา แช่วว่า หาไม้ได้แล้วผู้บริหารที่เดินถือไม้เท้าเข้าห้องประชุม มีอยู่คนเดียวนี้แหละ ผมก็หัวเราะ เราพอใจในสิ่งที่เราเป็นเราอยู่ ใครจะว่าอะไรไม่ต้องสนใจ อย่างวันที่ผมขึ้นไปรับรางวัลพระราชทานของโรงเรียน ผมกลับปลื้มใจด้วยซ้ำที่เรเป็นแบบนี้ก็ยังสามารถทำงานบริหารโรงเรียนได้” สีน้าที่อึ้งของลุงช้าง ขณะพูดคุยทำให้ฉันรับรู้ถึงความภูมิใจที่ตนมีแก่ตัวเองแม้ร่างกายจะไม่เหมือนเดิมแต่สามารถแสดงบทบาทหน้าที่ของตนได้ดังเดิมและเป็นอย่างดีด้วย

ความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคลากรทางการแพทย์ ลุงช้างอาจจะไม่ใช่คนไข้ที่ติดใจในความรู้สึกของตัวเอง ที่ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ อาจจะละเลยไปบ้างหรือมีข้อจำกัดในการเลือกซึ่งผลจากการกระทำของตัวเองดังกล่าวก็กลับมาบ่งชี้ตัวตนของลุงช้างเอง “หมอให้เลี้ยงพวกประเภททอดกับผัด คงเลี้ยงไม่ได้ เพราะภรรยาผมเค้าทำเป็นแค่นั้น ผมก็กินนะแต่กินน้อยๆ” เมื่อไปพบแพทย์ตามนัด “ไปหาหมอก่อน บอกผมว่าน้ำหนักเกิน ให้ควบคุมอาหารด้วย ถ้าพูดเฉยๆ จะไม่ว่านะ แต่นี่พูดเสียงดังด้วยคนไข้แถวนั้นได้ยินหมด ผมก็อายนะ” คำกล่าวของลุงช้างพร้อมเสียงหัวเราะตามมา

เจ็บซ้ำซ้อน

การปรับตัวในการใช้ชีวิตที่เริ่มจะเคยชินกับอาการห้อยที่ยังอยู่ และยอมรับกับสภาพความเป็นปกติครั้งใหม่ได้ไม่นาน เหมือนเคราะห์ซ้ำกรรมชดอีกครั้ง (ผู้ศึกษาคิด) เมื่อลุงช้างได้เล่าเหตุการณ์ที่เสมือนตายทั้งเป็น และได้ชีวิตใหม่คืนมาของตน เมื่อปี 2547 ลุงช้างเกิดอาการหายใจเหนื่อยหอบ แพทย์ตรวจพบว่าเป็นอาการของไตวายระยะเฉียบพลัน ได้ทำการล้างไตอย่างเร่งด่วน และในเวลาต่อมาอาการที่เพิ่มมากขึ้นถึงขั้นต้องผ่าตัดเปลี่ยนไต ซึ่งถือได้ว่าเป็นความทุกข์ใจอันใหม่ที่เข้ามา ท่ามกลางความไม่แน่นอนของชีวิตที่เป็นปกติกับห้อย

“ช่วงเป็นไตยิ่งกว่าห้อยอีก ทั้งเหนื่อยง่ายด้วย เดินไปนิดเดียวก็เหนื่อยแล้ว ตัวเนี้ยกล้าดำไปเลย เหมือนคนไม่มีเลือด ช่วงนั้นสภาพร่างกายไม่ไหวเลยนะ หมอบอกต้องเปลี่ยนไตแล้ว เพราะเนื้อไตเหลือแค่ 9% ตอนนั้นก็ถือว่าโชคเข้าข้าง ผมยังมีบุญอยู่ ได้คิวของคนที่เขาบริจาคและก็เข้ากับเราได้พอดี หลังจากผ่าเปลี่ยนมา ผิวพรรณค่อยๆ คุมีเลือดขึ้นมาหน่อย เหมือนได้ชีวิตคืนมา แต่ต้องกินยาตลอดชีวิต ดูแลสุขภาพมากกว่าเดิม แล้วก็คิดหลายอย่างเลยครั้งนี้ ของแถมห้ามเลยนะ ไม่งั้นอาการหนักกว่าเดิม” คำบอกเล่าของลุงช้าง

การรอดชีวิตจากการไถวายเป็นภาวะวิกฤตอีกครั้งของลุงช้าง ทำให้ตนต้องหันมาปรับพฤติกรรมสุขภาพอย่างระมัดระวังมากกว่าเดิมจากที่เป็นหล่อน โดยมีได้ทอดยต่อชีวิตที่จะดำเนินต่อไปแต่อย่างใด ท่ามกลางความสับสนของคนที่มีความแน่นแฟ้นและคอยเป็นกำลังใจให้กัน ตัวผู้ศึกษาแอบยิ้มอยู่ในใจ เมื่อผู้เป็นภรรยากล่าวอ้างถึงลุงช้างว่า “ตั้งแต่เปลี่ยนไถมากลายเป็นคนเล่นหอยเลยทั้งที่ไม่เคยเล่น” เสียงหัวเราะของลุงช้างตามมาว่า “สงสัยคนที่ให้มาเล่น เล่น พอได้ของเขามาก็เลยเป็นแบบนี้ไปด้วย”

“ตอนนี้ทำทุกอย่างได้แทบจะเหมือนเดิม ไม่เป็นภาระหรือต้องพึ่งพาใคร เพียงแต่ร่างกายภายนอกที่มันไม่หายเป็นปกติแล้ว ใช้ชีวิตปกติได้เหมือนเคยเท่านั้นผมว่าก็ถือเป็นปกติของเราแล้ว อีกสองปีก็จะเกษียณ ผมยังไหวอยู่” คำกล่าวของลุงช้าง

ปัจจุบัน ลุงช้างกับภรรยาอาศัยอยู่ด้วยกันเพียงสองคนในบ้านที่เพียบพร้อมไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวก และยังคงดำรงตำแหน่งและทำหน้าที่เดิม รอวันปลดเกษียณอายุงานราชการ ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อบอุ่นระหว่างบ้านสองหลังที่อยู่ข้างๆ กัน หลังจากช่วงเช้าที่ต่างคนต่างไปทำหน้าที่การงานของตัวเอง หลังจากเสร็จสิ้นงาน ทุกเย็นจะมารวมตัวพร้อมหน้าพร้อมตาเพื่อรับประทานอาหารด้วยกันทุกวัน สิ่งนี้คงถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญสำหรับของคนๆ หนึ่งแม้จะประสบเรื่องราวร้ายๆ หรืออุปสรรคมากมายเข้ามา แต่ก็ยังยืนยันหยัดที่จะต่อสู้กับชีวิตในวันข้างหน้าต่อไป

ลุงเชิด: เกิดมาเป็นคน ก็ต้องสู้ชีวิต

ชีวิตของลุงเชิด

กรณีศึกษาคนสุดท้ายที่ผู้ศึกษานำเสนอ และเป็นคนเดียวที่ยืนยันว่าหลังจากเกิดอาการจากโรคหลอดเลือดสมองแล้วตนได้ใช้วิธีการรักษาและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพโดยใช้แพทย์แผนปัจจุบันเพียงอย่างเดียว ชีวิตของลุงเชิดที่กำลังโลดแล่นมีความสุขกับการเดินทางบนสายอาชีพที่ตนชอบและใฝ่ฝัน รักที่จะทำ คือการมีบทบาททางการเมืองการปกครอง หลังจากการเปลี่ยนสายงานที่สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่เลือกทำคือการรับราชการครู ชีวิตที่มีโอกาสมากกว่าคนอื่น แต่ไม่มีใครรู้หรือกว่าวันข้างหน้าจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง ซึ่งลุงเชิดเองก็เช่นกัน

บ้านสองชั้นในย่านตัวอำเภอ การคมนาคมสะดวกต่อการใช้บริการต่างๆ ของรัฐ ที่มีเพียงสองสามี-ภรรยาอาศัยอยู่ด้วยกันเนื่องจากลูกๆ ต่างแยกย้ายไปมีครอบครัวของตัวเอง ลุงเชิด ชายที่เข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ปัจจุบันอายุ 62 ปี หากมองภาพรวมทั้งบุคลิก หน้าตาเห็นได้ว่าเป็นคนสูงวัยที่ยังดูหนุ่มเลขที่เดียว (ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาต้องแทนตัวว่า คุณลุง โดยปริยาย) ลุงเชิดมีพี่น้องรวมทั้งหมด 11 คน โดยตนเป็นลูกคนที่สองซึ่งมีพี่สาวคนแรกก็ถือได้ว่าเป็นพี่ชายคนโตในบรรดาเหล่าน้องๆ ชีวิต

ที่เติบโตมากับครอบครัวรับราชการครู และยังคงเจริญรอยตามอาชีพนี้ด้วยในช่วงหนึ่งของชีวิตการทำงาน ลุงเชิดได้บอกเล่าอดีตของตนบางส่วนว่า

“สมัยนั้นผมก็ถือว่าเป็นคนเรียนดีนะ (สีหน้ายิ้ม) สอบติดเข้าเรียนต่อวิทยาลัยครูได้ ทั้งที่ในใจของตัวเองก็สนใจทางด้านการเมืองการปกครองมาตั้งแต่สมัยวัยเรียน แต่ก็ตามใจพ่อ พอเรียนจบก็เข้าบรรจุเป็นครูสอนประถม จากนั้นก็แต่งงานมีลูก 3 คนชาย 2 หญิง 1 ผมให้ภรรยาเฝ้าอยู่บ้านเป็นแม่บ้าน ส่วนผมก็หาเงินเข้าบ้าน ในระหว่างที่เป็นครูผมก็เรียนด้านกฎหมายเพิ่มเติมพร้อมกับเรียนบริหารการศึกษาไปด้วยจนจบนิติศาสตร์ที่รามฯ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง)”

เมื่อความตั้งใจจะทำในสิ่งที่ตนเองชอบ ลุงเชิดตอนอายุ 48 ปี จึงได้ตัดสินใจลาออกจากการเป็นครู เพื่อเปลี่ยนสายอาชีพไปด้านเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ทั้งที่รู้ว่าจะงานใหม่ที่เลือกทำนั้นมีความยุ่งยากมากกว่างานเดิมที่เคยทำ

“สนใจการเมืองมานานแล้ว ตั้งใจว่าจะออกมาเป็นทนายความ แต่มีเหตุว่าตอนนั้นคุณพ่อเสียชีวิต ก็เลยลงเล่นการเมืองท้องถิ่นแทนพ่อ ผมก็รู้ว่าจะงานมันหนักกว่าอาชีพครูมาก ถึงจะได้ค่าตอบแทนมากกว่านั้นก็หนักขึ้นมากด้วย แต่เราชอบแล้วก็พอใจที่จะทำด้วย” คำบอกกล่าวของลุงเชิด

บทบาทใหม่ของลุงเชิด ทำให้จากที่ตอนเช้าออกกำลังกายก่อนไปโรงเรียน กลางวันสอนหนังสือ ตอนเย็นกลับบ้านมาตรวจการบ้านนักเรียนเสร็จแล้วพักผ่อนตามอัธยาศัย ก็เปลี่ยนไปเป็นพบปะ พูดคุย ปัญหาเกี่ยวกับคนในท้องถิ่น ขึ้นปราศรัย มีประชุมและลงท้ายด้วยการสังสรรค์ ซึ่งก็ทำให้วิถีชีวิตเดิมของลุงเชิดได้เปลี่ยนไปด้วย

“เหนื่อยนะ แต่ก็ชอบกว่าตอนเป็นครู อันนี้มันได้เจอผู้คนหลากหลาย แลกเปลี่ยนความคิดกันแบบผู้ใหญ่ๆ เสียแต่มันมีกินสังสรรค์กันบ่อย ทั้งเหล้าบุหรี ผมก็ดื่มนะแต่ไม่สูบ กลับบ้านดึก ภรรยาผมเฝ้ากินนอนแล้ว บางวันเฝ้าก็รอ ยิ่งช่วงเลือกตั้ง ต้องออกปราศรัย ก็ไม่ค่อยได้พักผ่อน ร่างกายมันก็เพลีย” คำกล่าวของลุงเชิด

ขณะเดียวกันป้าแหม่มผู้เป็นภรรยา ได้แสดงความคิดเห็นถึงบทบาทใหม่ของสามีนั้น

อาจจะนำมาสู่ปัญหาด้านสุขภาพของลุงเชิดที่มีอยู่เดิมแล้ว เพิ่มเติมว่า

“ลุงเฝ้าเป็นคนชอบพูดคุยอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเป็นงานหรือเฮฮา ก็ปล่อยเค้า เค้าชอบ ป้าเองก็ดูแลเรื่องภายในบ้าน เข้ามาทำกับข้าว ทำงานบ้าน ดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน มีไปงานด้วยบ้างเวลามีการชุมนุม ก็เป็นห่วงสุขภาพ

แคะ เป็นความคันด้วย ยิ่งช่วงออกหาเสียง ไปปราศรัยก็ไม่ค่อยได้พักผ่อนกลัว
ความคันจะขึ้น” คำกล่าวของป้าแหม่ม

เมื่อความเจ็บป่วยมาเยือน(เป็นแบบนี้อีกแล้ว)

สำหรับการเจ็บป่วยด้วยอาการแขนขาข้างขวาอ่อนแรงที่เกิดขึ้นกับลุงเช็ดครั้งนี้ เป็นการ
เกิดขึ้นครั้งที่สอง หลังจากที่เล่าย้อนถึงเหตุการณ์ครั้งแรกที่ลุงบอกว่ายามีอาการเช่นนี้มาก่อน
เมื่อ 20 ปีที่แล้ว และได้ทำการรักษาฟื้นฟูร่างกายให้หายเป็นปกติดังเดิม จากรายละเอียดที่ได้เล่าให้ผู้
ศึกษาฟังว่า

“ตอนนั้นอายุ 40 ปีกว่าๆ ช่วงนั้นผมอ่านหนังสือหนัก เครียดด้วยนอนพักผ่อนก็
น้อย ความคัน (ความคันโลหิตสูง-ผู้ศึกษา) ก็ตามมา วันที่เป็นมันเกิดหลังจาก
วันรับปริญญาพอดีเลย เกือบไม่ได้รับ (สืบน้าอิมฯ) อยู่ดีๆ แขนขาข้างขวาก็
อ่อนลงเลย ลูกๆ รีบพาส่งโรงพยาบาลเอกชน ตรวจว่ามีเส้นเลือดในสมองตีบ หมอ
บอกว่าโชคดีที่มาทันเวลา นอนพัก 2-3 วัน ก็กลับมาบ้านและทำกายภาพบำบัด
ต่อ พร้อมกับกินยาที่ได้มาเป็นประจำ หมอก็เตือนว่ามันมีโอกาสเกิดขึ้นได้อีก
พอกลับมาอยู่ที่บ้านแขนขามันยังไม่มีแรงเท่าเดิมนะแต่ผมช่วยเหลือตนเองได้
ตามปกติ ไม่ต้องให้ใครมาคอยประคบประหงม ผมออกกำลังกายทุกวันตามที่
หมอบอก เพราะปกติผมก็เป็นคนชอบออกกำลังกายอยู่แล้ว จนประมาณเดือน
หนึ่งผ่านไปแรงแขนขาก็กลับมา ตามความรู้สึกผมนะว่ามันหายแล้วเป็นปกติ
เหมือนเดิมเลย” คำบอกเล่าของลุงเช็ดที่มีต่อประสบการณ์การเกิดแขนขาอ่อน
แรงครั้งแรก

การรับรู้สิ่งที่ผิดปกติ

หลังจากการหายของอาการอ่อนแรงครั้งแรกที่ลุงเช็ดรับรู้ด้วยตัวเอง และกลับมาใช้ชีวิต
ปกติด้วยความประมาท(ลุงเช็ดใช้คำว่า “ชะล่าใจ”) เมื่อปี 2549 กับอาการลักษณะเดิมที่กลับมาขณะ
ชีวิตกำลังโลดแล่นบนเส้นทางในบทบาทนักการปกครองท้องถิ่น

“ผมก็ไม่คิดหรอกว่ามันจะเกิดขึ้นกับผมอีก ผมชะล่าใจเอง เข้ามาเล่นการเมืองก็มี
ทั้งปราศรัย พบปะสังสรรค์ ร่วมวงเป็นประจำ ไม่ค่อยได้พักผ่อนหรือดูแล
ตัวเอง อาการเดิมก็มาเลยวันนั้นนั่งรถไปกับลูก อยู่ดีๆ รู้สึกว่าแขนขาขวามัน
ห้อยอ่อนลง เวลาเดินก็จะเดินเซๆ ในใจผมรู้แล้วละว่ามันเป็นเหมือนครั้งแรก
ก็รีบไปโรงพยาบาลที่ใกล้ที่สุด หมอเอ็กซเรย์ดู บอกว่าเส้นเลือดในสมองตีบนอน
พักฟื้นฟูร่างกายที่โรงพยาบาล 2 อาทิตย์ หมอก็ให้กลับบ้าน” คำบอกเล่าของ
ลุงเช็ด

สาเหตุของการเกิดอาการ

ลุงเชิดพูดถึงสาเหตุของอาการที่เกิดขึ้น โดยวิเคราะห์จากพื้นฐานความเชื่อตามความรู้สึกนึกคิด รับรู้ผ่านประสบการณ์ด้วยตัวเองและประสบการณ์ที่สัมผัสกับคนใกล้ชิด หรือการได้รับข่าวสารสุขภาพจากสื่อต่างๆ

“คงเป็นกับกรรมพันธุ์ ผมเป็นความดันด้วย เพราะพ่อผมก็เป็นแบบนี้ (มีความดันโลหิตสูงและตามมาด้วยอาการอัมพฤกษ์) ไม่นานมานี้น้องชายก็มาเป็นเหมือนผม อีกอย่างต้องระวังเรื่องความดัน ไขมันในเลือด ถ้ามันสูงขึ้นมาอาการก็น้ออเลย อัมพาตแน่ๆ” คำกล่าวของลุงเชิด

เมื่ออาการที่เกิดเป็นความผิดปกติ

จากประสบการณ์ของตัวเองเมื่อครั้งก่อนประกอบกับประสบการณ์ที่ได้สัมผัสจากคนใกล้ตัวเช่นพ่อของตัวเองสร้างความกังวลใจให้ลุงเชิดอยู่ไม่น้อยในการเจ็บป่วยครั้งนี้ เนื่องจากมีมุมปากขาตกลึกน้อย ความกังวลหลายอย่างที่เกิดขึ้นทั้งอาการที่ไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไรรีก จะหายกลับมาเหมือนเดิมได้หรือไม่ และงานที่ทำอยู่จะทำอย่างไรต่อไป เหล่านี้คือความคิดในตอนนั้นของลุงเชิดที่บอกเล่าให้กับผู้ศึกษาฟัง

“พอแขนขามันห้อยไป ผมรู้เลยว่าต้องเป็นแบบที่ผมเคยเป็น รีบบอกลูกให้พาไปหาหมอ นึกถึงที่หมอเคยบอกว่าถ้าเป็นอีก อาการจะหนักกว่าเดิม และรักษาให้หายยาก กับเคยเห็นพ่อของตัวเองที่เป็นแบบนี้จนกระทั่งเสียชีวิตไปก็ยังไม่หาย ตอนที่นั่งรถ น้ำตาผมไหล โดยไม่รู้ตัว” คำบอกเล่าของลุงเชิด

การแสวงหาวิธีการรักษา (แบบนั้ลี มาตุททางแล้ว)

หลังจากกลับมาจากโรงพยาบาล ด้วยอาการแขนขาข้างขวาที่ยังอ่อนแรงอยู่บ้าง(อาศัย walker ในการเคลื่อนที่) มุมปากด้านขาตกลึกน้อย พูดได้แต่ถ้อยถนการพูดจะช้ากว่าเดิม เนื่องด้วยฐานะทางเศรษฐกิจที่พอจะเอื้ออำนวยต่อค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพักฟื้นร่างกาย ทางครอบครัวของลุงเชิดได้จ้างพยาบาลมาทำกายภาพบำบัดให้ที่บ้านอีก 1 เดือน หลังจากนั้นลุงเชิดก็ทำด้วยตัวเองโดยใช้วิธีการจากที่พยาบาลได้ทำให้ “เราก็จำจากเขา(พยาบาล-ผู้ศึกษา) แล้วก็เอามาทำเอง”

การเห็นด้วยกับวิธีการปฏิบัติหรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แพทย์ได้ชี้แจงกับลุงเชิด จึงนำไปสู่วิธีการดูแลรักษาตนเองที่ลุงเชิดเชื่อว่าจะช่วยให้อาการของตนดังกล่าวดีขึ้น แม้ว่าโอกาสที่จะหายเป็นไปได้อย่างเต็มที่หวังให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

“หมอก็บอกว่าถ้าเป็นครั้งที่สองจะเป็นหนัก แล้วก็ไม่หาย อย่างผมมาเป็นตอนแรก
อีกก็หายยากด้วย แต่จะหายหรือไม่หายขึ้นอยู่กับตัวเราว่าปฏิบัติตัวเองยัง
อย่างไรอย่างอาหารการกิน การพักผ่อน ออกกำลังกาย ทำกายภาพบำบัด ก็ต้อง
ทำไปด้วย ผมคิดว่าผมต้องดูแลสุขภาพตัวเองมากขึ้น” คำบอกเล่าของลุงเชิด

ด้วยความมุ่งมั่นปฏิบัติตามวิธีการดูแลสุขภาพของตัวเอง แม้จะมีคนใกล้ชิดหรือคนรู้จัก
มาแนะนำวิธีการเยียวยาทางเลือกอื่นก็ตาม ลุงเชิดหาได้ปฏิบัติตามไม่ ในที่สุดผลจากการกระทำ
และความพยายามของตนเป็นเวลาสามเดือนก็ปรากฏ ลุงเชิดสามารถลุกเดินได้เองโดยไม่ต้องพึ่ง
อุปกรณ์ใดๆ

“ผมก็ทำตามที่หมอบอกนั่นแหละ ยากความดันกับลดไขมันต้องกินประจำ จะเน้น
ออกกำลังกาย เข้ามาผมเดินวันละสองกิโล จากนั้นมาปั่นจักรยาน (เครื่องออก
กำลังกาย) แล้วก็ยกดัมเบลล์ทำแบบนี้ทุกวัน พันสามเดือนผมก็เดินได้เอง มีคน
เขามาบอกให้เอวว่านหรือยาบำรุง ขวดละ 4-5 พันผมก็ไม่ได้เอากับเขา ไม่เคย
ไปเป่าหรือรดน้ำมันต์อันไหนเลย ผมก็ทำแบบของผมไปเรื่อยๆ เนี่ยก็เดินได้
แล้ว(สีหน้ายิ้มขณะพูด)” คำบอกเล่าของลุงเชิด

นอกจากนี้เรื่องของผลการรักษาบำบัดเยียวยาอาการนั้น ลุงเชิดได้ให้ความเห็นว่า อายุมาก
หรือน้อยมีผลต่อการฟื้นฟูสภาพร่างกาย ดังนี้

“เรื่องหายหรือไม่หายมันก็แล้วแต่คนอีกนะ ไม่ใช่ว่าทุกคนจะหาย แต่มันก็มี
โอกาสที่จะหายเป็นปกติ อย่างผมตอนที่ครั้งแรกอายุสี่สิบกว่าๆประมาณ
เดือนเกือบสองเดือน ก็หายเป็นเหมือนเดิมของเรา แต่ครั้งนี้มาเป็นตอนอายุเยอะ
แล้ว มันก็ฟื้นฟูยาก นี่ก็ขึ้นปีที่สามแล้วมันก็ไม่หาย ผมก็เลยคิดว่า เอวอะ! ไม่หายก็
ไม่หาย ยังไงมันก็ดีขึ้น เพราะผมก็ยังทำอะไรได้เหมือนเดิม” คำกล่าวของลุงเชิด

ชีวิตหลังการเจ็บป่วย(เมื่อ “หล่อย” ยังอยู่ไม่หายไปไหน)

ชีวิตหลังการเจ็บป่วยกับร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แม้อาการเจ็บป่วยจะยังเหลืออยู่
แต่ลุงเชิดก็ยังจะสามารถช่วยเหลือตัวเองในการทำกิจวัตรประจำวันเป็นปกติได้ ซึ่งทำให้ตนไม่คิด
ท้อแท้กับชีวิต อีกทั้งปัจจัยที่มีอยู่ภายในตัวเองและบริบทแวดล้อมของบุคคลรอบข้างที่ช่วยเป็น
แรงผลักดันในการดำเนินชีวิตที่มีต่อไปข้างหน้า

ครอบครัว

ช่วงแรกที่กลับจากโรงพยาบาล ครอบครัวของลุงเชิดต่างก็ให้ความสนใจในการดูแล เอา
ใจออกเอาใจ คอยประคบประหงม หน้าที่ในการดูแลหลักอยู่ที่ภรรยา จะคอยหยิบจับสิ่งของเครื่องใช้ให้

รวมไปถึงการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น พาเข้าห้องน้ำ อาบน้ำ แต่งตัว กินข้าว ส่วนลูกสาวจะแวะมาช่วยในตอนเย็น ลูกชายจะคอยอำนวยความสะดวกเป็นธุระให้เมื่อตนต้องการไปที่ใด แต่ดูเหมือนจะไม่ใช่ว่าสิ่งนี้ที่ลุงเชิดต้องการให้คนในครอบครัวทำกับตนเช่นนั้น

“ลูกสาวซื้อสร้อยมาให้เพื่อเป็นการปลอบใจ ลุงบอกลูกสาวว่า พ่อแก่แล้วพ่อไม่
อยากได้หรอก สิ่งที่จะทำให้พ่อเดินได้และอยู่กับลูกหลานนาน คืออุปกรณ์การ
ออกกำลังกาย ไปซื้อเครื่องออกกำลังกายมาให้พ่อเถอะ จากนั้นลูกสาวก็ซื้อ
จักรยานสำหรับออกกำลังกาย ดัมเบลล์ มาให้ ลุงรู้สึกดีขึ้นมาเลย” ถ้ากล่าว
ของลุงเชิด

การรับรู้ว่าเป็นห้อยครั้งที่สองของลุงเชิด ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงของอาการ หรือการ
หายหรือไม่หายจากอาการนั้น ลุงเชิดบอกว่ามันจะเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับวิธีคิดของตนเอง และการ
ใช้ความพยายามที่จะปฏิบัติตัวเพื่อเผชิญกับปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นต่างหาก

“ตอนที่นั่งรถน้ำตามผมไหล ห้อยอีกแน่(ผมคิดในใจ) แต่ผมก็คิดว่าผมต้อง
กลับมาเดินอีกให้ได้ เพิ่งจะ 60 ปีเองยังเดินได้ต่ออีก 10-20 ปี ถ้ามันมานานี่
ทอดยคิดว่ายากก็ได้ไม่ยากก็ได้ ขึ้นอยู่กับไม่ออกกำลังกาย บอกได้เลยว่าไม่หาย
หรอก ลุงตั้งความหวังไว้เลยว่าตัวเองต้องยืนให้ได้ก่อนตาย ยามารุงต่างๆ อย่า
ไปหวังเลย หวังที่ตัวคุณเองนั่นแหละ บอกตัวเองเลยว่าต้องหายแล้วความ
พยายามจะก็มา ต้องฝึกต้องทำให้ได้ ล้มต้องลุก ถ้าบอกว่าห้ามล้ม แต่ลุงว่ามัน
ธรรมดาที่ต้องมีล้มบ้าง อย่างเด็กยังล้มก่อนถึงจะเดินได้ เพียงแต่เรารู้ว่าจะไม่ให้
หัวฟาดพื้นก็พอ”

ในทางกลับกัน ร่างกายที่ไม่กลับมาเป็นปกติดังเดิม กลับสร้างความท้าทายต่อการสู้กับ
ตัวเองเพื่อวิถีชีวิตเดิมกลับมา โดยที่ลุงเชิดใช้แขนขาข้างที่อ่อนแรงฝึกฝนและฝึกหัดใหม่ในกิจกรรม
ที่ตัวเองเคยกระทำ ดังที่ได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า

“ลุงทำทุกอย่างต้องหัดใหม่หมด ตั้งแต่ขึ้นลง-บันได การเขียนหนังสือก็ต้องหัด
ใหม่ จากที่มีมือขวายกไม่ได้เลยก็จะพยายามฝืนยกขึ้นมา ทำบ่อยๆ หรือถ้ายกไม่
ขึ้น ก็ใช้มือซ้ายหยิบแขนขวาแล้วก็ยกบริหารหรืออย่างนุ่งผ้าเช็ดตัวจะอาบน้ำก็
จะทำเอง ที่จริงจะให้ลูกหรือภรรยาทำให้ก็ได้ แต่จะพยายามทำด้วยตัวเอง
ก่อน จะเข้าห้องน้ำ ใส่เสื้อผ้า แม้แต่รีดผ้า ภรรยาบอกไม่ให้ผมทำ ผมก็ดื้อที่จะ
ทำ เพื่อจะฝึกกล้ามเนื้อ เวลากินข้าวก็ไม่ยอมให้ใครป้อน ภรรยาเคยป้อนให้
แต่ผมบ้วนทิ้ง บอกภรรยาไม่ต้องป้อน ผมจะทำเอง(ตอนที่บ้านข้าวถึงตอนนั้น

รู้สึกว่าคุณอยากเอาชนะความอ่อนแอของแขนที่มันเป็นอยู่) แล้วบังคับมือขวาให้หยิบจับซ้อนถึงจะหักก็ช่าง (ผู้ศึกษาถามคุณลุงว่า ทำไมไม่ฝึกข้างซ้ายให้เป็นข้างที่ถนัดของเราแทนข้างขวาละคะ ได้รับคำตอบมาว่า ข้างซ้ายมันปกติของมันอยู่แล้ว ไม่เอาหรอก จะฝึกเอาข้างขวานี้แหละให้ได้เหมือนเดิม) ตอนไปเซ็นชื่อรับเงินเดือน เจ้าหน้าที่เขาบอกว่า ลุงเขียนไม่ได้หรอกต้องแปะโป๊ง จากนั้นลุงก็เลยพยายามหัดเขียน ตั้งแต่ตัวเท่าหม้อแกง ตัวใหญ่ๆ จนเดี๋ยวนี้ก็เกือบเข้าร่องเข้ารอยแล้ว ให้ลูกสาวช่วยดู เขาก็บอกว่าการเขียนหนังสือดีขึ้นได้ 80% แล้ว แม้แต่การขับรถยนต์ จนกระทั่งหกเดือนขับรถได้เอง ภรรยาและลูกๆ เตือนว่ามันอันตรายไม่ต้องขับหรอก ลุงบอกว่าแต่ก่อนยังขับได้เลย ถึงจะเป็นแบบนี้แต่ลุงมั่นใจว่าตัวเองจะทำได้ แล้วก็สามารถขับไปได้จริงๆ ลุงบอกได้เลยว่าลุงเป็นคนดี อັນไหนที่เขาห้ามยิ่งอยากทำ ถึงลำบากก็ต้องทำ ทำเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ถ้าไม่ทำขนาดนี้โรคนี้ก็ไม่หาย หายช้า หายยาก ต้องใช้ความพยายามอย่างสูงเลย” คำบอกเล่าของลุงเชิด

ขณะเดียวกันที่สมาชิกในครอบครัวมองว่าความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นทำให้ความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ลดลงนั้นต้องได้รับการช่วยเหลือ

“ก็เห็นว่าแขนขาไม่มีแรงเหมือนเดิม เราก็อยากเข้าไปช่วย เวลาทำอะไรจะได้ไม่ลำบาก อย่างตอนกินข้าวจะป้อน ลุงก็ยังปีดมือป้อนข้าวกระจายเลย บอกว่าไม่ต้องช่วย เขายังทำได้ และยังไปกว่านั้นตอนกลับไปหัดขับรถยนต์ ปากกับลูกพากันห้าม แต่แกก็ไม่ฟัง เป็นคนหัวดี ป่าละยอมเลย” คำบอกเล่าของป้าแหม่ม

การทำงาน

หลังจากการเจ็บป่วยครั้งนี้ทำให้ลุงเชิดต้องเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การทำงานที่ตนเคยทำ จากเดิมเป็นผู้แทนในเขตเทศบาล ก็ผันตัวเองเป็นที่ปรึกษาทางด้านการเมืองให้กับน้องชาย(ซึ่งเป็นตำแหน่ง สส.) ผู้ที่เจริญรอยตามพี่ชายมาเพราะความชอบ ซึ่งลุงเชิดเองก็พอใจในภาวะสถานการณ์เช่นนี้เนื่องจากยังได้เกี่ยวข้องกับแวดวงการเมืองที่ตัวเองชอบ

“ร่างกายไม่เหมือนเดิม ผมคิดว่าผมก็ต้องหันมาดูแลสุขภาพตัวเองมากขึ้น ไม่ยากใช้งานมันหนัก น้องผมที่เป็น สส.ก็เลยให้ผมไปเป็นที่ปรึกษาให้ เนี่ยเมื่อเดือนก่อนก็ไปหาเสียงช่วยน้องชายมา เพราะว่ามันสมองเราก็ยังใช้การได้อยู่ อยากลองดูว่า ถ้าวลามีคนเยอะๆ 200-300 คน เราจะสามารถขึ้นกล่าวคำปราศรัยได้หรือเปล่า ก็ถือว่าใช้ได้อยู่นะ”

รายได้

สำหรับรายได้ของลุงเชิดที่ลดลงซึ่งแปรผันตามตำแหน่งหน้าที่การงานนั้น ก็ไม่ได้ทำให้มีความขัดสนแต่อย่างใดสำหรับค่าใช้จ่ายในครอบครัว

“มาเป็นที่ปรึกษาก็ได้ همینปลายๆ มันก็น้อยกว่าเดิมนะแต่ก็ไม่ได้เดือดร้อน เพราะลุงกับป้าอยู่กันสองคนก็ไม่ได้ใช้จ่ายอะไรมากมาย” คำบอกเล่าของลุงเชิด

ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

หลังจากที่ลุงเชิดสามารถเคลื่อนที่ไปไหนมาไหนได้เองและกลับมามีวิถีชีวิตดั้งเดิม ทำให้ลุงเชิดมีความมั่นใจที่จะมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นนอกจากคนในครอบครัวของตน (รวมหมายถึงญาติพี่น้อง) อย่างเช่นในวันที่สัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษาพบลุงเชิดท่ามกลางวงสนทนา พูดคุยสนุกสนานอยู่ในงานบุญจิ้น ซึ่งทางครอบครัวและญาติร่วมกันเป็นเจ้าภาพ และมีคนในหมู่บ้านต่างพากันช่วยงานอย่างคับคั่ง

“คนที่เขาหย่อนก่อนผม เห็นผมเดินได้ เข้ามาถามผมว่า ผมไปทำอะไรทำไมถึงเดินได้ ผมก็สาธยายไปว่าผมทำอะไร...หรือเวลาทางชุมชนเขาจัดงานแล้วเชิญผมไปพวกชาวบ้านเขาชอบมาถามผมเรื่องต่างๆ เยอะแยะทั่วไป ผมก็เลยถามเขากลับไปว่าทำไมชอบมาถามผม เขื่อบอกว่า เห็นผมอ่านหนังสือเยอะก็คงรู้เยอะ กลายเป็นว่าผมเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่สำหรับพวกเขาไป (ขณะเล่าเรื่องลุงเชิดยิ้ม แกว่ตาคุปเล้งประกาย)”

หรือแม้แต่การปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรทางการแพทย์เอง ดูเหมือนว่าพฤติกรรมดูแลสุขภาพและการปฏิบัติตามคำแนะนำที่ลุงเชิดใช้จะได้รับการชื่นชมในฐานะที่เป็นคนไข้ที่ดีของหมอ แม้ว่าจะตรวจพบอาการของโรคเบาหวานก็ตามมานั้น ดูจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของลุงเชิดเลย

“ตอนหลังมาเจอเบาหวานอีก อันนี้ไม่หนัก ผมคุมได้ เพียงแค่รักษาระดับน้ำตาล ส่วนความดันก็กินยาเป็นประจำอยู่แล้ว ตอนที่ผมไปหาหมอตตามนัด ยังชมว่าลุงคุมน้ำหนัก ความดัน (ค่าความดันโลหิต-ผู้ศึกษา) และน้ำตาล (ค่าระดับน้ำตาลในเลือด-ผู้ศึกษา) ได้ดี แถมยังบอกอีกว่าถ้ามีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคนที่เป็นแบบผม จะเชิญผมไปเป็นวิทยากร ซึ่งผมก็รู้สึกยินดีมากที่จะถ่ายทอด (พูดพร้อมส่ายหน้ายิ้ม)” คำกล่าวของลุงเชิด

ความพอใจในการใช้ชีวิตปัจจุบัน แม้ว่าลุงเชิดกับภรรยาจะอยู่กันเพียงสองคน แต่บุตรทั้งสามที่แยกย้ายไปมีครอบครัว (ซึ่งลูกชายคนโตกับลูกสาวคนกลางมีกิจการส่วนตัว ส่วนลูกชายคนเล็กทำงานเทศบาล) ก็ยังแวะเวียนผลัดกันเข้ามาเยี่ยมเยียน เนื่องจากอยู่บริเวณย่านในอำเภอไปมาหาสู่กันได้ มีชีวิตความเป็นอยู่อยู่กับกิจวัตรประจำวันเดิมกลับมา ช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เป็นภาระกับคนอื่น สามารถขับรถเองไปไหนมาไหนได้ ลุงเชิด บอกว่า “ผมมีความสุขดี”

“ผมก็เสียดายอยู่เหมือนกันที่เป็นแบบนี้ แต่ชีวิตที่เหลืออยู่ก็ต้องเดินต่อไป เรื่องท้อแท้ หรือฆ่าตัวตายไม่ได้อยู่ในความคิดของผมเลย ผมคิดว่าเกิดมาเป็นคนแล้วก็ต้องสู้ ร่างกายมันไม่ปกติเหมือนเดิมแล้วละ รวมๆ ก็ได้แค่ 80-90 % แต่สำหรับสมองหรือความคิด ผมว่าเต็มร้อยนะ ตอนแรกที่เป็นผมก็มีความหวังว่าใช้เวลาหนึ่งปีก็คงหายเป็นปกติเหมือนตอนที่เคยเป็นครั้งก่อน แต่ตอนนี้ก็สามปีแล้วมันไม่คืนมาเหมือนเดิม ผมให้เวลามันแค่นี้แหละ เพราะผมก็อายุมากแล้ว ถ้าเป็นตอนยังหนุ่มก็คงจะหาย ตอนนี้อยู่มีความสุขดี ยังไปไหนมาไหนช่วยเหลือตัวเองได้ ไปพบปะเพื่อนฝูงไปร่วมงานต่างๆ ในชุมชนก็ใช้ได้แล้วละ”

การดูแลสุขภาพเป็นอีกเรื่องที่ลุงเชิดหันกลับมาให้ความสำคัญเอาใจใส่มากขึ้น รวมถึงป่าแซมที่คอยดูแลเรื่องอาหาร การกินต่างๆ

“เมื่อก่อนไม่ได้คิดหรือนึกถึงเลย พอมาเป็นถึงได้คิด สิ่งที่เขาทำให้เรามองเห็นว่ามันมีค่า เคี้ยวนี้ไม่ได้เลยนะ ต้องออกกำลังกายทุกวัน ระวังเรื่องการกินอาหาร ความดันสูงต้องระวังมากๆ ส่วนเบาหวานไม่ค่อยห่วงเท่าไรสามารถควบคุมได้ (ลุงเชิด)...ก็ดูเรื่องกับข้าวกับปลาเวลาทำก็ ระวังเค็ม ระวังหวาน แต่เค้าก็ดูแลตัวเองดีนะ อย่างเหล่านี้ก็ไม่เอาแล้ว (ป้าแซม)”

นอกจากนี้ลุงเชิดยังใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมเขียนหนังสือเกี่ยวกับเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่เคยพบเห็นหรือเคยประสบมาก่อน ซึ่งลุงเชิดบอกว่่าน่าจะเป็นประโยชน์ให้คนรุ่นลูกหลานของตนได้อ่านได้ศึกษา

“อยู่ที่บ้านว่างๆ ผมก็เขียนหนังสือเกี่ยวกับประสบการณ์ของตัวเองเพื่อเอาไว้ให้ลูกหลานเขาได้อ่านว่าสมัยที่เราอยู่มันเป็นอย่างไร ส่วนป้าเขาไม่ค่อยอยู่บ้านหรือกลางวันจะไปช่วยเลี้ยงหลานที่อยู่อีกบ้านของลูกสาวตอนเย็นถึงจะกลับ”

ความหวังที่จะหายเป็นปกติเหมือนเดิมไม่ได้เป็นเป้าหมายหลักของลุงเชิดแล้ว เพียงแค่หวังว่าอาการที่เป็นอยู่จะดีขึ้นหรือไม่ทรุดตัวลง และกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติอย่างเมื่อก่อน

ถึงแม้ว่าร่างกายอาจจะใช้การไม่ได้เต็มที่ แต่ก็ขอแค่ทำอะไรได้เหมือนเดิมก็พอใจกับชีวิตปัจจุบัน

จากเรื่องเล่าประสบการณ์ความเจ็บป่วยของกรณีศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น เจื่อนใจที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านเพศ อายุ อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและประสบการณ์ในอดีต สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อการรับรู้และให้ความหมายของโรคหลอดเลือดสมอง การนำไปซึ่งการหาสาเหตุ การจัดการกับความเจ็บป่วย อีกทั้งบุคคลยังให้ความหมายต่อประสบการณ์ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นเป็นไปในรูปแบบต่างๆ ตามเจื่อนใจชีวิตของตน นอกจากนี้ ผลกระทบจากโรคยังนำมาซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล รวมไปถึงการรับรู้ตัวตนของบุคคลอีกด้วย จากคำบอกเล่าที่สะท้อนความคิดความรู้สึที่แตกต่างกัน เนื่องจากบริบทในชีวิตของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน แม้ว่าจะอยู่ภายใต้สังคมวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งจะกล่าวในการวิเคราะห์บทต่อไป